

155.2
013.41
3.2

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง

บทคัดย่อ
ของ
ชลธิชา บุญเลี้ยง

- 4 0.0. 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
พฤษภาคม 2546

ชลธิชา บุญเลี้ยง. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ระวีวรรณ พันธุ์พานิช.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาและศึกษาว่าองค์ประกอบของบุคลิกภาพใดส่งผลต่อรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2544 จำนวน 411 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ด้านการแสดงตัว ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์และด้านสติปัญญา และ การเผชิญปัญหา 3 รูปแบบ คือรูปแบบการเข้าต่อสู้ รูปแบบการถอยหนีและรูปแบบการประนีประนอม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้ มีค่าเท่ากับ 0.226 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01และบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญวัดรวมกันกับการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้ได้ 5.1 %

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนี มีค่าเท่ากับ 0.077 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญวัดรวมกันกับการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนีได้ 0.6 %

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม มีค่าเท่ากับ 0.257 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01และบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญวัดรวมกันกับการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอมได้ 6.6 %

2. คำนำน้หนักความสำคัญของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหา
ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีเพียง 1 ด้านคือที่บุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่
ที่ส่งผลทางลบต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้มีค่า -0.914 และส่งผลทางบวกต่อ
การเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอมมีค่า 1.132

A STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN THE BIG FIVE FACTORS PERSONALITY
AND THE COPING STYLES OF MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS IN RAYONG

AN ABSTRACT
BY
CHOLTICHA BOONLIANG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University
May 2003

Cholticha Boonliang. (2003). *A study of relationship between the big five factors personality and the coping styles of mathyomsuksa 3 students in Rayong* . Master thesis, M.Ed. (Educational Measurement). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Sor Wasna Pravalpruk, Assist. Prof. Raweewan Panpanich.

The purpose of research was to a study relationship between the big five factors personality and the coping styles. And also to find out the effect of personality on coping of mathyomsuksa 3 students. The sample of this study consisted of 411 . Mathayomsuksa 3 student of secondary schools under the department of General Education in Changwat Rayong , in the academic year 2001 , by Stratified Random Sampling. The instruments for data collections composed of 2 tests ; the five – factor personality test and the coping styles test . The personality was divided into five factor , Extraversion , Agreeableness , Conscientiousness , Emotional Stability and Intellect . While the latter was splitted into 3 types , Attack , Withdrawal and Compromise.

The results of the study showed that ;

1. The Multiple correlation coefficients between the big five factors personality and Attack styles was 0.226 , significant at .01 level. And contributed to the coping styles of students in Attack styles at 5.1 % ,

The Multiple correlation coefficients between the big five factors personality and Withdrawal styles was 0.077 , no significant . And contributed to the coping styles of students in Withdrawal styles at 0.6 % .

The Multiple correlation coefficients between the big five factors personality and Compromise styles was 0.257 , significant at .01 level. And contributed to the coping styles of students in Compromise styles at 6.6 % .

2. The score weight of the big five factors personality , Conscientiousness , effected ; significantly at .01 leve to Attack coping style negatively at – 0.914 and positively effected to Compromise coping style at 1.132 ,

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชลธิชา บุญเลี้ยง

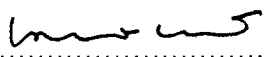
เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
พฤษภาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

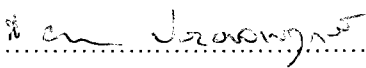
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง

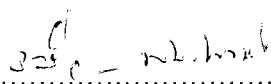
ของ
นางสาวชลธิชา บุญเลี้ยง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

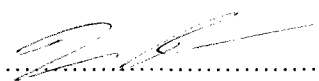

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่...๑...พฤษภาคม...พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

- .....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. ส. วาสนา ประवालพฤษ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญาญอนันตพงษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์และความกรุณาอย่างสูง
สุดจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพุกษ์ประธานผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ
พันธ์พานิช กรรมการซึ่งท่านได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง
ต่างๆจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่าง
สูงไว้ ณ ที่นี้

กราบขอบพระคุณ กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม 2 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ นิภา
ศรีไพโรจน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็น
กรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการทำปริญญานิพนธ์
ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพุกษ์ รองศาสตราจารย์
ชูศรี วงศ์รัตนะ รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ รองศาสตราจารย์วิญญา วิศาลาภรณ์
อาจารย์ ดร. สุวพร แซ่เอ็ง และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ ที่ได้ให้ความกรุณาและให้คำปรึกษา
ตรวจพิจารณาแบบทดสอบในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่านที่ได้
อบรมสั่งสอน วิชาความรู้เกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ
อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำ
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร และคณะครู – อาจารย์ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและ
ขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคณะกรรมการดาและคณะครูโรงเรียนอัสสัมชัญระยองทุกท่านที่ให้ความ
ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา

และสุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนคณะครู อาจารย์ที่ได้อบรม
สั่งสอนและเป็นกำลังใจจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา
มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ชลธิชา บุญเลี้ยง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	3
	ตัวแปรที่ศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	สมมติฐานของการวิจัย	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ	7
	ความหมายของบุคลิกภาพ	7
	ทฤษฎีบุคลิกภาพ	8
	ทฤษฎีห้าองค์ประกอบที่สำคัญ	13
	การวัดบุคลิกภาพ	16
	ประเภทของแบบวัดบุคลิกภาพ	17
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเผชิญปัญหา	19
	ความหมายของการเผชิญปัญหา	19
	แนวคิดเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาทางการเรียน	21
	ลักษณะการเผชิญปัญหากับการทำนายพฤติกรรมบุคคล	36
	แบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหา	38
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ	40
	งานวิจัยในต่างประเทศ	40
	งานวิจัยภายในประเทศ	41
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหา	43
	งานวิจัยในต่างประเทศ	43
	งานวิจัยภายในประเทศ	45

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	48
	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	48
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	50
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	67
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	67
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	68
	อภิปรายผล.....	69
	ข้อเสนอแนะ.....	70
	บรรณานุกรม.....	72
	ภาคผนวก.....	78
	ภาคผนวก ก.....	79
	ภาคผนวก ข.....	84
	ภาคผนวก ค.....	101
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	103

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 องค์ประกอบ 5 ประการของบุคลิกภาพ.....	15
2 ลักษณะพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของ Boyd and Johnson.....	37
3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	49
4 สถิติพื้นฐานของแบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ.....	60
5 สถิติพื้นฐานของแบบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา.....	61
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และสัมประสิทธิ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหา.....	62
7 คำนำนัยสำคัญของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้.....	64
8 คำนำนัยสำคัญของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนี.....	65
9 คำนำนัยสำคัญของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม.....	66

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แบบจำลองลักษณะการเผชิญปัญหา	29
2 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา	50

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคโลกาภิวัตน์ความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว กระแสของการเปลี่ยนแปลงนี้แพร่สะพัดไปทุกมุมโลก และมีผลกระทบทั้งในทางดีและทางไม่ดีต่อชีวิตของคนในประเทศต่าง ๆ อย่างรุนแรง ประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบอย่างหนักต้องเร่งหาทางปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ต้องเร่งพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถของประชากร ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 - 2544) ได้มีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพและสมรรถภาพของคนมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของ บุคคล ชุมชน และประเทศ ให้ผู้เรียนมีการพัฒนาเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย สังคม เพื่อเสริมสร้างและการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ในปัจจุบันพื้นที่จังหวัดระยอง ได้ถูกกำหนดให้เป็นเขตอุตสาหกรรมสมัยใหม่ และยังได้รับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ ในเขตการส่งเสริมการลงทุน เขต 3 ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมที่เข้ามาตั้งในพื้นที่จังหวัดระยอง จะได้รับสิทธิพิเศษ ทำให้นักลงทุนเข้ามาตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น (สมลักษณ์ เพชรช่วย. 2540 : 1 – 3) จึงอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชากรในบริเวณนี้อย่างใหญ่หลวงในแง่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมตลอดจนการศึกษาเนื่องจากทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต และการทำงานของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมาตั้งแต่ดั้งเดิม นอกจากนี้ยังคาดว่าจะมีผลกระทบต่อผู้ที่อพยพครอบครัวเข้ามาอยู่ในชุมชนนี้ในอนาคต ซึ่งครอบครัวเหล่านี้มีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ และวิธีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน (สมลักษณ์ เพชรช่วย. 2540 : 1 – 3 ; อ้างอิงจาก กาญจนา สุขประเสริฐ. 2536 : 2)

จากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังกล่าวทำให้คาดว่าจะเกิดปัญหากับประชากรที่อาศัยในเขตนิคมอุตสาหกรรมหลายด้าน และเมื่อคนเราเกิดปัญหา ทำให้เกิดความทุกข์กายทุกข์ใจ บุคคลจึงต้องเลือกปรับ หรือเลือกแสดงลักษณะรูปแบบการเผชิญปัญหา (Coping Style) ที่เหมาะกับสภาพปัญหาขณะนั้น โดยธรรมชาติของคนเมื่อเกิดสภาพปัญหาที่มาขัดขวางจนเกิดเป็นความทุกข์กายทุกข์ใจ จะเลือกแสดงพฤติกรรมเพื่อลดสภาพทุกข์ใจโดยวิธีการต่างๆ (Lazarus and Folkman. 1984 : 24) การใช้พฤติกรรมการเผชิญปัญหาเพื่อปรับสภาวะความเครียด ถือเป็นเรื่องปกติของคนธรรมดาที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน ส่วนการเผชิญปัญหานั้น แต่ละบุคคลจะใช้วิธีเผชิญปัญหาแตกต่างกัน กล่าวคือบางคนจะใช้วิธีสู้โดยใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ปรับปรุงตนเอง บางคนอาจถอยหนี และบางคนจะใช้วิธียอม

(สุภาพรณ โคตรจรัส. 2531 : 360 – 316) คนปกติทั่วไปจะปรับใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาที่คุ้นเคยเพียง 1 – 2 ครั้ง (นริศว์ ปรรามภ์. 2539 : 1 ; อ้างอิงจาก Boyd and Johnson. 1981 : 7) ซึ่งไม่ก่อให้เกิดอันตรายแต่ประการใด แต่กลับเป็นประโยชน์ในส่วนที่ช่วยให้พ้นสภาพความทุกข์ใจและช่วยทำให้อารมณ์สงบลงได้บ้าง แต่ถ้าใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาแบบเดิม เป็นประจำซ้ำซากเกินไปจนกลายเป็นลักษณะนิสัยที่จะนำไปสู่ปัญหาที่ยั่งยืน ในการปรับตัวในระยะต่อมายิ่งขึ้น เพราะรูปแบบการเผชิญปัญหาเป็นบุคลิกภาพที่เกิดจากการเรียนรู้ ถ้ามีการรับรู้มาอย่างไม่เหมาะสม ก็อาจก่อให้เกิดบุคลิกภาพที่ไม่พึงปรารถนา ดังที่ บอยและจอห์นสัน (นริศว์ ปรรามภ์. 2539 : 1 ; อ้างอิงจาก Boyd and Johnson. 1981 : 11) ได้สรุปไว้ว่าบุคลิกภาพใหม่ที่เกิดตามมาจากหลังเมื่อบุคคลได้เลือกใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาในรูปแบบใดมากเกินไป จะมีลักษณะเป็นบุคลิกภาพในขั้นสุดท้ายที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่เบี่ยงเบน เช่น การฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม โรคจิต เป็นต้น

การที่บุคคลใดจะเลือกวิธีการแบบใดในการเผชิญปัญหานั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนตัวของบุคคลนั้น (นิโบล กฤษณพันธ์. 2532 : 14 ; อ้างอิงจาก Lazarus and Folkman . 1984 : 141 – 225) และถ้าบุคคลใดสามารถเลือกใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้ว บุคคลเหล่านั้นมักจะประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา (เดิมศักดิ์ คทวณิช. 2540 ; อ้างอิงจาก Grosen and Bush. 1979 : 51 – 56) ดังนั้น เพื่อเป็นการหาแนวทางแก้ไขบุคลิกภาพที่อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศจึงควรทำการศึกษา รูปแบบการเผชิญปัญหาของบุคคลเพื่อจะได้ทราบถึงแนวโน้มของบุคลิกภาพในอนาคต

จากแนวความคิดและผลการวิจัยดังกล่าวจะพบว่ารูปแบบการเผชิญปัญหา และ บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กัน ประกอบกับบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ (Big Five) เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยจึงสนใจนำมาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเผชิญปัญหา กับ บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญของนักเรียนในจังหวัดระยอง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้องค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3
2. เพื่อหาคำนำหนักความสำคัญของบุคลิกภาพห้องค์ประกอบที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานทำให้ทราบว่าบุคลิกภาพห้องค์ประกอบที่สำคัญมีความสัมพันธ์ กับ รูปแบบการเผชิญปัญหาหรือไม่และองค์ประกอบของบุคลิกภาพห้องค์ประกอบที่สำคัญ องค์ประกอบใดที่ส่งผลต่อรูปแบบการเผชิญปัญหาแบบใด ซึ่งผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ หรือครูแนะแนว ในการจัดกิจกรรมทางการเรียนได้อย่างเหมาะสม อันจะเป็นแนวทางที่ใช้ในการศึกษาเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาและการปรับปรุงบุคลิกภาพของนักเรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง มีจำนวน 19 โรงเรียน มีจำนวนห้องเรียน 127 ห้อง มีจำนวนนักเรียน 5,538 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง จำนวน 10 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 10 ห้อง จำนวนนักเรียน 411 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญประกอบด้วย

- 1.1. การแสดงตัว (Extraversion)
- 1.2. ความสุภาพอ่อนโยน (Agreeableness)
- 1.3. ความซื่อตรงต่อหน้าที่ (Conscientiousness)
- 1.4. ความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability)
- 1.5. สติปัญญา (Intellect)

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ รูปแบบการเผชิญปัญหาประกอบด้วย

- 2.1. รูปแบบการเข้าต่อสู้
- 2.2. รูปแบบการถอยหนี
- 2.3. รูปแบบการประนีประนอม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยเฉพาะของบุคคลที่อยู่ภายใน และแสดงออกมา เพื่อทำการโต้ตอบต่อสิ่งเร้าต่างๆซึ่งสามารถสังเกตได้จาก ลักษณะท่าทางการแสดงออก รูปร่างหน้าตา ความรู้สึก ฯลฯ และลักษณะการแสดงออกจะเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นเหตุให้แต่ละบุคคล มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน

2. แบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญหมายถึงแบบวัดบุคลิกภาพที่พรศิริ กองนวล (2539) ได้พัฒนาจากแนวคิดของดิกแมน (Digman. 1989 : 195 – 214) ประกอบด้วย

2.1. การแสดงตัว (Extraversion) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมการออกสังคม เปิดเผย ตรงไปตรงมา ช่างพูด ชอบการผจญภัย โลกโฉน กล้าพูดกับคนแปลกหน้า และสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี

2.2. ความสุภาพอ่อนโยน (Agreeableness) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่ให้ความร่วมมือ ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น สุภาพเรียบร้อย กริยาท่าทางอ่อนโยน เป็นมิตรกับผู้อื่น อ่อนน้อมถ่อมตน มีพฤติกรรมที่เอนเอียงไปสู่การยอมรับ

2.3. ความซื่อตรงต่อหน้าที่ (Conscientiousness) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่เชื่อถือได้ รับผิดชอบ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และเป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น

2.4. ความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่สามารถปรับอารมณ์ให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี มั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย หนักแน่น คงเส้นคงวาทางอารมณ์

2.5. สติปัญญา (Intellect) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่ชอบแสวงหาความรู้ ให้เฉลียวฉลาด มีความคิดริเริ่ม ชอบดัดแปลง มองการณ์ไกล มีเหตุผล ยอมรับเหตุผลผู้อื่น

3. รูปแบบการเผชิญปัญหา (Coping Style) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อตอบสนองต่อสภาพปัญหาต่อบุคคลเป็นเหตุการณ์ที่คุกคามหรือทำลายทั้งนี้เพื่อแก้ไขความรู้สึกไม่เป็นสุข ในการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาตามทฤษฎีของลาซารัส แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

3.1. รูปแบบการเข้าต่อสู้ หมายถึง ความพยายามของบุคคลที่จะขจัดสิ่งที่มาขัดขวางเป้าหมาย โดยพยายามเอาชนะอุปสรรคนั้นๆ ด้วยการเลือกวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม พยายามค้นหารายละเอียดใหม่ๆ พัฒนาความสามารถ หรือปรับปรุงวิธีการที่มีอยู่เพื่อเอาชนะอุปสรรค

3.2. รูปแบบการถอยหนี หมายถึง ความพยายามของบุคคลที่จะขจัดสิ่งที่มาขัดขวางเป้าหมาย โดยพยายามใช้การหลีกเลี่ยงลดการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เหล่านั้น ได้แก่ การเก็บกด การถดถอย การแยกตนเอง หลีกหนี หลีกเลียง หรือการเพ้อฝัน เป็นต้น

3.3. รูปแบบการประนีประนอม หมายถึง ความพยายามของบุคคลที่จะขจัดสิ่งที่มาขัดขวางเป้าหมาย โดยพยายามใช้วิธีประนีประนอมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด หรือบางครั้งอาจต้องเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ ได้แก่ การชดเชย การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง การเลียนแบบ เป็นต้น

4. คุณภาพของแบบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา หมายถึง คุณภาพของแบบทดสอบในด้านต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาในด้านต่อไปนี้

4.1. ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ (Discrimination) หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถจำแนก หรือแยกผู้ตอบออกเป็น กลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ ตามรูปแบบการเผชิญปัญหาในแต่ละรูปแบบ ซึ่งคำนวณโดยใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย โดยใช้ $t - test$

4.2. ความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ (Validity) หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถวัดได้ตรงตามที่นิยามไว้ ซึ่งหาโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบแบบทดสอบแต่ละข้อว่า ตรงตามที่นิยามไว้ หรือไม่ ถ้าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเป็นรายข้อ เพื่อคำนวณหาค่า IOC ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 จึงจะถือว่า ข้อนั้นใช้ได้

4.3. ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถวัดรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนได้คงที่แน่นอน ซึ่งคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient)

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป สาขาจิตวิทยาการศึกษาและสาขาจิตวิทยาการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 คน ซึ่งจะเป็น ผู้ประเมินแบบทดสอบ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity)

6. คำนำหนักความสำคัญของคะแนนขององค์ประกอบบุคลิกภาพ หมายถึง ค่าที่บอกให้ทราบว่า น้ำหนักขององค์ประกอบบุคลิกภาพ แต่ละองค์ประกอบส่งผลต่อรูปแบบการเผชิญปัญหามากน้อยเพียงใด

สมมติฐานในการวิจัย

1. บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเผชิญปัญหา

2. คำนำหนักความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างน้อยหนึ่งองค์ประกอบ ส่งผลต่อรูปแบบการเผชิญปัญหา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเผชิญปัญหา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเผชิญปัญหา

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ

ความหมายของบุคลิกภาพ (Personality)

ความหมายของคำว่า“บุคลิกภาพ”ในความเข้าใจของบุคคลโดยทั่วไปหมายถึงลักษณะท่าทางการแสดงออกตลอดจนความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของ บุคลิกภาพ ดังต่อไปนี้

เชดวิก ดี โฆวาลินส์ (2520 : 3) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่รวมกันเป็นแบบเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล และเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งพิจารณาได้จากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้นที่แสดงออกหรือตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม

โสภา ชูพิกุลชัย (2529 :163) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า หมายถึง ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งหมายความรวมถึง ความสามารถ อารมณ์ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้บุคคลนั้นเป็นอยู่ในลักษณะที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

จุฬา บุรีภักดี (2533 :11) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะส่วนรวมของแต่ละบุคคลซึ่งประกอบด้วยระบบทางร่างกาย และจิตใจที่กำหนดให้บุคคลนั้นมีการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากบุคคลอื่น พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาทั้งลักษณะภายนอกที่มองเห็น และลักษณะภายในที่แสดงออกทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ

กอร์ดอน (Gordon. 1963 : 38) กล่าวว่า บุคลิกภาพคือผลรวมของพฤติกรรมทั้งหมดที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล

จากความหมายของบุคลิกภาพที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า “บุคลิกภาพ” หมายถึง ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่ตอบสนองหรือปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมโดยแสดงออกมาทั้ง ลักษณะภายนอกที่สามารถมองเห็นได้และลักษณะภายในที่แสดงออกทางสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ

ทฤษฎีบุคลิกภาพ

ทฤษฎีบุคลิกภาพเป็นทฤษฎีที่พยายามจะอธิบายสรุปลักษณะโครงสร้าง และการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นระบบ มีแบบแผนรัดกุม เข้าใจได้ ซึ่งแต่ละทฤษฎี จะมีหลักการ เหตุผล และความเชื่อที่แตกต่างกันไป ทำให้การจัดประเภทของทฤษฎีบุคลิกภาพ มีหลายแบบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่จะใช้ในการจัดประเภท ซึ่ง โสภา ชูพิกุลชัย (2529) ได้เสนอ การจัดระบบของทฤษฎีบุคลิกภาพไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีแบ่งประเภท (Type Theory)

ทฤษฎีนี้มุ่งพิจารณาเกี่ยวกับตัวบุคคล โดยคำนึงถึงรูปร่าง (Physical) หรือลักษณะทางกายเป็นส่วนใหญ่ และยอมรับเกี่ยวกับลักษณะหรือบุคลิกภาพภายนอกโดยขึ้นอยู่กับ การสังเกตทั่ว ๆ ไป นักจิตวิทยาที่อยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ จุง (Jung) และเชลดัน (Cheldon) เป็นต้น

1.1. จุง (Jung) มีความเชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นเช่นใดขึ้นอยู่กับกรอบมรดกเลี้ยงดูมาตั้งแต่ในวัยเด็ก และได้แบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1.1.1. บุคลิกภาพชอบแสดงตนหรือชอบเด่น (Extrovert Personality) บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ จะเป็นผู้ที่ชอบแสดงตัว และชอบสังคม มีความเชื่อมั่นอยู่บนฐานของความเป็นจริง ปรับตัวได้ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม เป็นคนเปิดเผยไม่เก็บตัวเมื่อประสบปัญหาถ้าจะเผชิญปัญหาด้วยการสู้ปัญหา

1.1.2. บุคลิกภาพประเภทเก็บตัว (Introvert Personality) ลักษณะที่เห็นได้ชัดคือ เชื่อตนเองและทุกอย่างที่กระทำมักจะขึ้นอยู่กับตนเองเป็นใหญ่ เป็นบุคคลที่ผูกพันสิ่งต่าง ๆ กับตนเองมากกว่าที่จะผูกพันกับสังคม ไม่ชอบสูงส่งกับผู้อื่น เมื่อเผชิญปัญหามักจะแยกตัวออกจากสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหา

1.2. เชลดัน (William Cheldon) ได้จัดประเภทของบุคลิกภาพตามลักษณะของรูปร่าง และแบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 3 ประเภท

1.2.1. รูปร่างอ้วนกลม (Endomorphy) มีลักษณะนิสัยเป็นคนชอบความสบายเรื่อย ๆ ชอบกิน ชอบให้คนอื่นเอาใจ ใจน้อย ฉุนเฉียว เจ้าอารมณ์ หลับง่าย เคลื่อนไหวช้า ๆ เมื่อเผชิญปัญหาจะต้องการผู้ช่วย

1.2.2. รูปร่างใหญ่ล่ำสันสมส่วน (Mesomorphy) มีลักษณะนิสัยไม่ชอบอยู่หนึ่ง ชอบการต่อสู้ ชอบสนุก เสียงดังคล่องแคล่วว่องไว กล้าได้กล้าเสีย โผงผางเมื่อมีปัญหา มักแก้ปัญหาด้วยการเดินหน้าสู้

1.2.3. รูปร่างผอมบาง (Ectomorphy) มีลักษณะนิสัยเป็นคนยึดมั่นถือมั่น ไม่มีการยืดหยุ่น ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ ตอบโต้ไว ชอบอยู่คนเดียว อ่อนไหวง่าย เป็นบุคคลประเภทอ่านยาก ไม่ว่องไว เหนื่อยง่าย หลับยาก เมื่อเผชิญปัญหาชอบอยู่คนเดียว

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะนิสัย (Trait Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าลักษณะของ บุคลิกภาพมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยซึ่งในคน ๆ เดียวกันมีหลายลักษณะในเวลาเดียวกัน และใช้ในการวัดคุณลักษณะของบุคลิกภาพ เช่น ลักษณะในเรื่องของสติปัญญา ในเรื่องของอารมณ์เป็นต้น โดยพยายามอธิบายเกี่ยวกับ เรื่องของลักษณะต่าง ๆ ให้สั้นที่สุด โดยใช้การวิเคราะห์หองค์ประกอบ นักจิตวิทยากลุ่มนี้ ได้แก่ แคทเทล (Cattell) ออลพอร์ต (Allport)

2.1. แคทเทล (Raymond B. Cattell) ได้สรุปลักษณะนิสัยที่มีลักษณะตรงกันข้ามไว้ 16 ประเภท คือ

1. ชอบออกสังคม (Outgoing) - เก็บตัว (Reserved)
2. สติปัญญาสูง (More Intelligent) - สติปัญญาต่ำ (Less Intelligent)
3. อารมณ์มั่นคง (Stable) - อารมณ์อ่อนไหว (Emotional)
4. รักษาสีทิของตน (Dominance) - สุภาพ (Humble)
5. ทำตามสบาย (Happy – Go – Luckily) - สุขุมมีสติ (Sober)
6. มีธรรมะ (Conscientious) - เห็นแก่ได้ (Expedient)
7. กล้าสังคม (Venturesome) - ขี้อาย (Shy)
8. จิตใจอ่อนโยน (Tender – Minded) - ใจแข็ง (Toughminded)
9. หวาดระแวง (Suspicious) - ไว้ใจได้ (Trusting)
10. ทางเพ้อฝัน (Imaginative) - สมจริง (Practical)
11. ฉลาดมีเล่ห์เหลี่ยม (Shrewd) - มั่นคงเปิดเผย (Forthright)
12. หวาดหวั่น (Apprehensive) - ประสาทมั่นคง (Placid)
13. นักทดลอง (Experimenting) - นักอนุรักษ์ (Conservative)
14. พึ่งตนเอง (Self – Sufficiency) - พึ่งกลุ่ม (Group – Tied)
15. ควบคุมตนเองได้ (Controlled) - ไม่มีกฎเกณฑ์ (Casual)
16. เคร่งเครียด (Tense) - อารมณ์ผ่อนคลาย (Relaxed)

2.2. ออลพอร์ท (Gordon Allport) มีความเชื่อว่าลักษณะนิสัยต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นเอกลักษณ์และลักษณะนิสัยจะมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งออลพอร์ทได้แบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. ลักษณะสามัญ (Common Traits) คือ ลักษณะที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ในกลุ่มบุคคล เช่น ความเชื่อทางศาสนา ค่านิยมทางสังคม

2. ลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Disposition) คือ ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่ทำให้มนุษย์แต่ละคนมีลักษณะที่แตกต่างกัน

3. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Dynamic Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นในเรื่องความเปลี่ยนแปลงไม่คงที่และพัฒนาการของบุคลิกภาพในลักษณะเชื่อมโยงระหว่างสิ่งแวดล้อมกายภาพ (Physical) และทางด้านสังคม (Social) และเชื่อว่าสิ่งที่มีมาแต่กำเนิดมีอิทธิพลต่อการก่อตั้งและการเปลี่ยนแปลงของบุคลิกภาพนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ ได้แก่ ฟรอยด์ (Freud)

3.1. ฟรอยด์ (Sigmund Freud) วิเคราะห์ว่าจิตของมนุษย์ประกอบด้วย 2 ระดับ คือ ระดับจิตสำนึกและจิตไร้สำนึก แต่ฟรอยด์เชื่อว่า บุคลิกภาพมนุษย์ประกอบขึ้นจาก 3 องค์ประกอบ คือ

3.1.1. Id เป็นแหล่งรวมของแรงกระตุ้นความปรารถนาแรงขับและสัญชาตญาณ ได้แก่ สัญชาตญาณทางเพศ หน้าที่หลักของอิด คือ การแสวงหาความสุขให้กับตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3.1.2. Ego เป็นตัวกลางประสานงานระหว่างความต้องการที่ไร้เหตุผล ของอิด (Id) กับสิ่งที่มีเหตุผล มีคุณธรรมของซูเปอร์อีโก

3.1.3. Superego คือ คุณธรรม ศีลธรรม สภาพความเป็นจริงซึ่งพัฒนาขึ้นจากกระบวนการเรียนทางสังคมที่เด็กได้รับจากที่บ้าน ทางโรงเรียน เป็นส่วนที่เหนี่ยวรั้งบุคคลไม่ให้กระทำความชั่ว

4. ทฤษฎีส่วนรวมทั้งร่างกายและจิตใจ (Organismic Theory)

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า ในการศึกษาบุคลิกภาพ จะต้องศึกษาบุคคลโดยส่วนรวมทั้งหมดและเชื่อว่า มนุษย์มีพื้นฐานของความดีควรได้รับการพัฒนาในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม นักจิตวิทยาในทฤษฎีนี้ได้แก่ มาสโลว์ (Maslow) และ โรเจอร์ (Roger)

4.1. มาสโลว์ (Abraham Harold Maslow) มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น และตามแนวคิดของมาสโลว์ดังกล่าว

ทำให้เขาจัดเป็นลำดับชั้น โดยเรียงจากความต้องการขั้นต่ำสุด ขึ้นไปหาความต้องการขั้นสูงสุด ดังนี้

- 4.1.1. ความต้องการทางด้านร่างกาย
- 4.1.2. ความต้องการความปลอดภัย
- 4.1.3. ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ
- 4.1.4. ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง
- 4.1.5. ความต้องการที่จะตระหนักในความสามารถของตนเองหรือรู้จักตนเอง
- 4.1.6. ความต้องการที่จะรู้และที่จะเข้าใจ
- 4.1.7. ความต้องการทางด้านสุนทรียะ

4.2. โรเจอร์ (Rogers) มีความเชื่อว่า บุคลิกภาพของคนพัฒนาขึ้นมาจากการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับตัวของเขาเอง (Self Concept) ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามวัย และ ประสบการณ์ การรับรู้ต่อตนเองจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนารูปแบบของบุคลิกภาพของเขาต่อไป โรเจอร์ ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการเกี่ยวพันระหว่างระบบ 3 ระบบ ดังนี้

- 4.2.1. อินทรีย์ (Organism) ได้แก่ สามัญสำนึกของมนุษย์
- 4.2.2. สนามประสบการณ์ (Phenomenal Field) ได้แก่ ประสบการณ์ ทั้งหมดที่มนุษย์รับรู้ หรือเป็นประสบการณ์ทุกชนิดของมนุษย์
- 4.2.3. ตัวเอง (Self) พัฒนามาจากประสบการณ์ และการปฏิบัติระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม และส่วนนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในทางที่ดีขึ้น เป็นกระบวนการที่เรามองตนเอง ซึ่งประกอบด้วยความเข้าใจที่เรามีต่อสภาวะทางกาย และ สภาวะทางจิตใจของตนเอง

5. ทฤษฎีที่เน้นทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของสังคม (Social Determiants)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญและมีอิทธิพลโดยตรงต่อบุคลิกภาพของบุคคล นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้แก่ แอดเลอร์ (Adler) และฟรอมม์ (Fromm)

5.1. แอดเลอร์ (Alfred Adler) เชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และเน้นในเรื่องอิทธิพลของสังคม และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ว่ามีความสัมพันธ์กับการสร้างบุคลิกภาพ อันได้แก่ลักษณะดังต่อไปนี้

- 5.1.1. ปมเด่น – ปมด้อย เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของสังคม
- 5.1.2. การเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นผลมาจากเจตคติของพ่อแม่ที่มีผลต่อบุคลิกภาพ

5.1.3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่าง พ่อ แม่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว ซึ่งจะมีผลต่อบุคลิกภาพ

5.1.4. อิทธิพลของวัฒนธรรมโดยวัฒนธรรมของแต่ละสังคมจะมีผลทำให้บุคลิกภาพของบุคคลแตกต่างกัน

5.2. ฟรอมม์ (Erich Fromm) มีความเชื่อว่า สังคมเป็นแนวทางปฏิบัติของมนุษย์ในสังคม และบุคลิกภาพของบุคคลจะพัฒนาอย่างไรขึ้นอยู่กับโอกาสที่สังคมจะเปิดให้และฟรอมม์ได้แบ่งบุคลิกภาพของมนุษย์ออกเป็น 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

5.2.1. บุคลิกภาพประเภทเปิดใจกว้าง (Receptive Personality) คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ใจกว้าง มีเหตุผล เข้ากับคนง่าย บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่ได้รับความรักความอบอุ่น

5.2.2. บุคลิกภาพเห็นแก่ได้ (The Hoarding Personality) คือ คนชอบเอาเปรียบผู้อื่น แสวงหาประโยชน์จากผู้อื่น ใจแคบ ชอบฉวยโอกาสจากผู้อื่น บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ต้องต่อสู้ดิ้นรน หรือมาจากครอบครัวที่มีแต่ความหวาดระแวงกันตลอดเวลา

5.2.3. บุคลิกภาพประเภทตระหนี่ (The Exploitative Personality) คือ จู้จี้ ขี้เหนียว หยุ่มหยุ้ม ละเอียดยึดถ่วงจนเกินไป วุ่นวายอยู่กับแต่สมบัติของตัวเอง บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ผิดเคือง ขาดแคลน แย่งกันอยู่แย่งกันใช้

5.2.4. บุคลิกภาพประเภทเป็นคนส่วนรวม (The Marketing Personality) คือ บุคคลประเภทที่ทำงานเป็นคนของสังคม ทำตามความต้องการของสังคม ชอบวางตัวให้คนค่าสูงซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามใจอย่างมากมาย

5.2.5. บุคลิกภาพชอบคิดค้น (Productive Personality) คือ บุคคลประเภทอยู่หนึ่งไม่ได้ ชอบคิดทำนั่นทำนี่อยู่ตลอดเวลา ชอบการเปลี่ยนแปลง นิยมชมชอบผู้อื่นเช่นเดียวกับตนเอง ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่รวมอยู่กันอย่างปรองดอง มีความรักภายในครอบครัว

5.3. สปริงเกอร์ (Spranger) แบ่งบุคลิกภาพของคนตามความนิยมด้านต่าง ๆ แบ่งเป็น 6 ประเภท คือ

5.3.1. พวกยึดทฤษฎี ทำอะไรมีเหตุผล หลักการ ระเบียบแบบแผน

5.3.2. พวกพึ่งเศรษฐกิจ คิดเล็กคติน้อย ถือเอาความถูกต้อง ความมั่นคง ความมั่งคั่งในการเงิน

5.3.3. พวกนิยมการเมือง แสวงหาอำนาจ ยอมเสียสละทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ

5.3.4. พวกมีศิลปะ ถือเอาความงดงาม ความราบรื่นเป็นอุดมคติสูงสุดในการประกอบกิจการงาน

5.3.5. พวกนิยมสังคม ชอบอยู่ในหมู่เพื่อนฝูง ชอบการสังคม

5.3.6. พวกเคร่งศาสนา ถือคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด ยึดคติทางศาสนาในการดำรงชีวิต

ทฤษฎีห้าองค์ประกอบที่สำคัญ

จากความพยายามของนักจิตวิทยาและนักการศึกษากลุ่มหนึ่งที่ได้พยายามศึกษาค้นคว้าการจัดระบบ หรือโครงสร้างพื้นฐานทางบุคลิกภาพว่าควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ โดยเสนอผลงานในหนังสือ Journal of Personality ในปี ค.ศ.1988 –1989 ดังนี้คือ แชลลิน และบัคเนอร์ (วิลลพร พันธมนตรี. 2534 : 13 – 16 ; อ้างอิงจาก Chaplin and Buckner . 1988 : 528) ได้เสนอผลการจัดระบบบุคลิกภาพจากลักษณะนิสัยต่าง ๆ 50 ลักษณะออกเป็น 5 องค์ประกอบ ในแต่ละองค์ประกอบจะมีลักษณะเชิงบวกและลบ ดังนี้

1. ความสุภาพอ่อนโยน (Agreeableness) แบ่งเป็น

ลักษณะเชิงบวก (Positive)

ลักษณะเชิงลบ (Negative)

- มิตรภาพ (Friendly)	- ขัดแย้ง (Critical)
- ร่วมมือกับผู้อื่น (Cooperative)	- ฉุนเฉียวง่าย (Irritable)
- สุภาพเรียบร้อย (Gentle)	- ไม่สุภาพ (Disagreeable)
- อบอุ่น (Warm)	- เจยเมย (Cold)
- อ่อนโยน (Agreeable)	- เป็นศัตรู (Unfriendly)

2. ความซื่อตรงต่อหน้าที่ (Conscientiousness) แบ่งเป็น

ลักษณะเชิงบวก (Positive)

ลักษณะเชิงลบ (Negative)

- พึ่งพาได้ (Dependable)	- หลงลืม (Forgetful)
- ไว้ใจได้ (Reliable)	- เลินเล่อ (Careless)
- ซื่อสัตย์ (Honest)	- เหลวไหล (Negligent)
- รับผิดชอบ (Responsible)	- ไว้ใจไม่ได้ (Undependable)
- ยุติธรรม (Conscientious)	- ไม่สุจริต (Dishonest)

3. วัฒนธรรม (Culture) แบ่งเป็น

ลักษณะเชิงบวก (Positive)

ลักษณะเชิงลบ (Negative)

- จินตนาการ (Imaginative)	- ทำตามสั่ง (Direct)
- ไม่ต่างพร้อย (Polished)	- ตรงไปตรงมา (Down – to – earth)
- หลึกแหลม (Intellectual)	- ซื่อๆ (Simple)
- มีประสบการณ์ชีวิตมาก (Sophisticated)	- หยาบ (Coarse)
- หยิ่งจองหอง (Snobbish)	- หยาบกระด้าง (Crude)

4. ความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) แบ่งเป็น

ลักษณะเชิงบวก (Positive)

- พอเหมาะ (Relaxed)
- สุขุมเยือกเย็น (Calm)
- หนักแน่น (Secure)
- มั่นคง (Poised)
- จิตใจสงบ (Composed)

ลักษณะเชิงลบ (Negative)

- ตื่นเต้น (Excitable)
- หงุดหงิด (Restless)
- วิดกกังวล (Nervous)
- เครียด (Tense)
- โลเล (Insecure)

5. การแสดงตัว (Extraversion) แบ่งเป็น

ลักษณะเชิงบวก (Positive)

- ผจญภัย (Adventurous)
- ชอบออกสังคม (Outgoing)
- เปิดเผย (Open)
- ช่างพูด (Talkative)
- พูดตรงไปตรงมา (Outspoken)

ลักษณะเชิงลบ (Negative)

- ระมัดระวัง (Cautious)
- เก็บตัว (Reserved)
- เงียบ , ไม่พูดจา (Silent)
- เห็นห่าง (Distant)
- ถอยหนี (Withdrawn)

ต่อมาดิ๊กแมน (Digman. 1989 : 195 – 214) ได้ทำการศึกษาจากผลงานด้าน

บุคลิกภาพของบุคคลที่มีชื่อเสียงจำนวนมากในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาแล้วนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าโครงสร้างพื้นฐานด้านบุคลิกภาพของบุคคลไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเด็กต่างชาติหรือต่างภาษาย่อมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการคือ การแสดงตัว / การเก็บตัว (Extraversion / Introversion) ความสุภาพอ่อนโยน (Agreeableness) ความซื่อตรงต่อหน้าที่ (Conscientiousness) ความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) และสติปัญญา (Intellect) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา และวิเคราะห์ด้วยตนเองอย่างละเอียดรอบคอบ ของฟิสิกส์ (Digman. 1989 : 195 – 214 ; citing Fiske. 1949) ที่ได้พิสูจน์ความจริงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ถึง 5 องค์ประกอบที่สำคัญ (The Big Five) เป็นคนแรกจากการใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ และใช้วิธีการประมาณค่าโดยกลุ่มเพื่อน ผู้ประเมินอาชีพหรือครูต่างให้ผลที่เชื่อมั่นได้เช่นเดียวกัน ในการค้นพบองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ (The Big Five) ของฟิสิกส์เป็นพื้นฐานของบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งทำให้สามารถจัดระบบหรือโครงสร้างพื้นฐานของบุคลิกภาพของบุคคล ให้เป็นลำดับในขอบเขตที่ต้องการ

ต่อจากนั้นได้มีกลุ่มบุคคลที่พยายามศึกษาองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบของบุคลิกภาพโดยศึกษาความคงเส้นคงวาขององค์ประกอบโครงสร้างของบุคลิกภาพ และดิ๊กแมนได้นำมารวมไว้ ดังตาราง 1 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2543 : 241)

ตาราง 1 องค์ประกอบ 5 ประการของบุคลิกภาพ

ผู้ศึกษา	องค์ประกอบ				
	1	2	3	4	5
Fiske	การปรับตัวเข้าสังคม	การยินยอม	มโนธรรม	ควบคุมอารมณ์	แสวงหาปัญญา
Eysenck	การแสดงออก	จิตไม่ปกติ	-	อาการประสาท	เชาวน์ปัญญา
Tupes & Cristal	การแสดงออก	ความเป็นมิตร	มโนธรรม	ความมั่นคงทางอารมณ์	วัฒนธรรม
Noman & Golbarg	การแสดงออก	ความเป็นมิตร	มโนธรรม	อารมณ์มั่นคง	วัฒนธรรม
Gough	อำนาจ	เข้าสังคม	สัมฤทธิ์ผล	-	สนใจปัญญา
Hogan	- เข้าสังคม - ใฝ่สูง	ใจดี	สุขุม	ปรับตัวเก่ง	มีปัญญา
Cattell	- ตามกลุ่ม - ใจดี - ความยินดี	- ใจอ่อน - เชื่อฟัง - อาย	- มโนธรรม - ควบคุม - มีสติ	- ดิ้นเด้นง่าย - เครียด - แสดงท่ารู้สึก	เชาวน์ปัญญา
Guilford	- เข้าสังคม - แสดงอำนาจ - ฉับไว	- เป็นมิตร - มีมนุษยสัมพันธ์	- อดกลั้น - มีจุดหมาย	- อารมณ์มั่นคง - มีจุดหมาย	เชาวน์ปัญญา
Digman	การแสดงออก	ยอมเป็นมิตร	ใจมุ่งสำเร็จ	อารมณ์มั่นคง	เชาวน์ปัญญา
Lorr	ความเกี่ยวพันระหว่างบุคคล	การเข้าสังคม	ควบคุมตน	อารมณ์มั่นคง	ความเป็นอิสระ
Comrey	การแสดงออก	- เชื่อใจ - ยอมเข้าสังคม	ความเป็นระเบียบ	อารมณ์มั่นคง	-
Costa & McCrae	การแสดงออก	ความเป็นมิตร	มโนธรรม	อาการประสาท	ความคิด

จากแนวคิดและผลการวิเคราะห์องค์ประกอบดังกล่าว จะเห็นว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ (The Big Five) เป็นโครงการพื้นฐานของบุคลิกภาพของมนุษย์จึงจะนำมาศึกษาในครั้งนี้นั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญที่พรศิริ กองนวล ได้พัฒนาแนวคิดของดิกแมนนำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับสังคมไทยเพื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียน

การวัดบุคลิกภาพ

การวัดบุคลิกภาพเป็นสิ่งที่วัดได้ยาก นักจิตวิทยาได้พยายามสร้างเครื่องมือขึ้นมาเพื่อวัดบุคลิกภาพซึ่งก็มีหลายวิธีด้วยกัน ทวี ท่อแก้ว และอบรม สันภิบาล (2517 : 121 – 122) ได้สรุปวิธีการวัดบุคลิกภาพไว้ว่ามี 5 วิธี ดังนี้

1. วิธีการสังเกต การสังเกตเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์ทุกแขนง ตั้งแต่ประสบการณ์อันซ้ำซ้อน อย่างเช่น พฤติกรรมของคนเป็นสิ่งที่ต้องสังเกตพิจารณาให้ได้เรื่องราวละเอียดถี่ถ้วนได้ยาก เราต้องเลือกสังเกตเพียงปฏิกริยาอันใดอันหนึ่งเป็นคราว ๆ ไป ดังนั้นการสังเกตพฤติกรรมและลักษณะทั่วไปที่บุคคลแสดงออกมีอยู่ 2 แบบด้วยกัน คือ การสังเกตแบบควบคุม เป็นการสังเกตการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่จัดไว้โดยเฉพาะ อีกแบบหนึ่ง คือ การสังเกตทั่วไปในชีวิตประจำวันที่บุคคลแสดงออกทั้งสองแบบนี้ต้องมีการบันทึกผลตรงตามที่ได้เห็น โดยไม่นำความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องและผู้สังเกตจะต้องฝึกฝนเป็นพิเศษจึงจะได้ผล

2. วิธีการทดสอบ เป็นวิธีการที่นิยมกันมาก การทดสอบประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ หลายสิบข้อโดยถือเอาปกติวิสัยของคนทั่วไปเป็นมาตรฐานและหัวข้อคำถามหรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมักจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่เกี่ยวกับผู้ถูกทดสอบเองหรือสิ่งแวดล้อม หรือพฤติกรรมที่ทำอยู่เสมอๆ เมื่อตกอยู่ในสภาพนั้นๆ เช่น คำถามเกี่ยวกับความกลัว ความวิตกกังวล ความนิยมในลัทธิการเมืองหรือเศรษฐกิจความสนใจในสิ่งต่างๆ หรือปฏิกริยาที่คนทำอยู่เสมอ เป็นต้น ผู้ถูกทดสอบต้องร่วมมือร่วมใจกับผู้ทดสอบในการตอบคำถามต่างๆ เพื่อให้การสอบได้ผลตามวัตถุประสงค์

3. วิธีการรายงานตนเอง มี 2 แบบ คือ

3.1. การวิเคราะห์ตนเอง คือ การประมาณค่าตนเอง แบบวิเคราะห์ตนเอง เป็นคำถามแบบปรนัยจะมีประโยชน์ในการเลือกให้เหมาะสมแก่บุคลิกภาพ

3.2. การสัมภาษณ์ หมายถึง การสนทนาระหว่างบุคคลสองคนอย่างมีจุดหมาย โดยผู้สัมภาษณ์เตรียมคำถามมา และจดบันทึกคำตอบ ผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่วัดตัวว่าถูกทดสอบบุคลิกภาพ การสัมภาษณ์นี้มีหลักการคล้ายๆ กับการวิเคราะห์ตนเอง ต่างกันที่ผู้สัมภาษณ์มาตั้งคำถามให้เราคิดตามเพื่อวิเคราะห์ตนเอง ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้จดบันทึกและประมาณค่าบุคลิกภาพ

4. วิธีการฉายภาพ (Projective Techniques) เป็นวิธีที่ผู้วัดได้จัดสิ่งเร้าขึ้นมาให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนอง เช่น เล่าเรื่องจากรูปที่นำมาให้ดู ตัวอย่างได้แก่ แบบทดสอบของโรธาร์ช มีลักษณะเป็นรูปภาพที่เกิดจากหยดหมึก ให้สร้างความสัมพันธ์ต่อเนื่องจากคำที่กำหนดให้เติมข้อความที่ไม่สมบูรณ์ ให้แสดงออกโดยการวาดรูป เป็นต้น ในการทดสอบนี้ต้องใช้ผู้ทดสอบที่ได้รับ การฝึกมาอย่างดี

5. วิธีการศึกษาความเห็นจากคนอื่น เป็นวิธีการที่ผู้วัดสร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อถามบุคคลอื่นว่ามีความรู้สึกเกี่ยวกับบุคคลนั้น ๆ อย่างไร เช่น ครู เพื่อน ผู้ปกครอง เป็นต้น

ประเภทของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ

สถิติ วงศ์สุวรรณ (2523 : 262) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ ดังนี้

1. แบบทดสอบให้รายงานตัวเอง (Self Report Test or Questionnaires) หรือเรียกว่า แบบทดสอบบุคลิกภาพประกอบด้วยชุดของข้อความหรือมีข้อความให้ผู้รับการทดสอบต้องอ่านแล้วเขียนข้อความเพื่อแสดงบุคลิกภาพของตนออกมาเป็นการรายงานลักษณะของตนเอง จำแนกออกเป็นชนิดต่างๆ ตามรูปแบบของการถาม คือ แบบสำรวจรายการ (Checklists) แบบสำรวจ (Inventory) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า ดังต่อไปนี้

1.1. แบบสำรวจรายการ (Checklists) เป็นชุดของข้อความที่ทำเป็นบัญชีรายการเกี่ยวกับบุคลิกภาพหรือการกระทำเกี่ยวกับบุคคลเรียงเอาไว้ให้ผู้ตอบตรวจสอบตัวเองดูว่าลักษณะตรงกับข้อใดในรายการนั้นบ้าง ถ้ามีความรู้สึกข้อความใดตรงกับบุคลิกภาพลักษณะของตน ก็กาเครื่องหมายลงที่ข้อความนั้น เช่น แบบตรวจสอบปัญหาของมูนนี่ (The Mooney Problem Checklists)

1.2. แบบสำรวจ (Inventory) เป็นชุดของข้อความที่มีคำตอบ ให้เลือกตอบในรูปของบังคับให้ตอบ (Forced Choice) โดยจัดข้อความไว้เป็นคู่ ๆ เพื่อให้ผู้ตอบพิจารณาข้อความแต่ละคู่ว่าข้อความใดตรงกับลักษณะของตนมากที่สุด ซึ่งผู้ตอบต้องเลือกเอาข้อความใดข้อความหนึ่ง ถึงแม้ว่าข้อความทั้งคู่ไม่ตรงกับลักษณะของเขาก็ต้องเลือกข้อความที่ไม่ตรงกับเขาน้อยที่สุด ตัวอย่างของแบบทดสอบบุคลิกภาพ เช่น แบบสำรวจบุคลิกภาพของมินเนโซตา (Minnesota Multiphasic Personality Inventory)

1.3. แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นแบบที่ดัดแปลงมาจากแบบตรวจสอบรายการ โดยดัดแปลงรูปแบบคำตอบที่ให้ตอบเพียง ใช่ – ไม่ใช่ ชอบ – ไม่ชอบ จริง – ไม่จริง มาเป็นคำตอบที่มีน้ำหนักของการตอบ โดยมีการจำแนกความมากน้อยในการแสดงพฤติกรรมของตนได้ เช่น แบบสำรวจลักษณะนิสัยและเจตคติทางการเรียนของบราวน์และฮอลต์แมน (Brown and Holtzman) หรือ SSHA (The Survey of Study Habits and Attitude)

2. แบบทดสอบประเภทการฉายภาพ หรือกลวิธีให้บุคคลระบายความในใจ (Projective Technique) เป็นกลวิธีทดสอบเพื่อหารายละเอียดเกี่ยวกับบุคลิกภาพของบุคคลโดยใช้เครื่องกระตุ้นหรือเร้า ทำให้บุคคลระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมาแล้วแปลความหมาย

จากคำตอบจำแนกได้ 3 ประเภท คือ ประเภทที่ใช้รูปภาพ (Pictorial Technique) ประเภทที่ใช้ภาษา (Verbal Technique) ประเภทที่ใช้การแสดงออก (Expressive Technique)

2.1. ประเภทที่ใช้รูปภาพ (Pictorial Technique) สมมติสถานการณ์ขึ้นให้ผู้ถูกทดสอบอธิบายออกมาตามที่ตนเห็นเป็นสิ่งที่เราที่ไม่ให้ความหมายแจ่มแจ้งอาจจะจินตนาการไปได้นานาประการ อาจจะแปลความหมายได้มากกว่าหนึ่งอย่าง (Ambiguous) ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกทดสอบแสดงออกซึ่งความรู้สึกและสิ่งต่าง ๆ ออกมานั้นเป็นการแสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะของเขา เช่น แบบทดสอบหยดหมึกของโรซาร์ช (The Rorschach Ink Blot Test) และแบบทดสอบการเล่าเรื่องหรือการบรรยายภาพที่มองเห็นของเมอร์เรย์ (Marray.) ที่เรียกย่อว่า TAT (Thematic Apperception Test)

2.2. ประเภทที่ใช้ภาษา (Verbal Technique) เป็นแบบทดสอบที่ใช้การเขียนตอบและ ตอบปากเปล่า ที่ใช้ภาษาโดยตรงมี 2 ชนิด

2.2.1. ชนิดของคำสัมพันธ์ (Free Association) คือ การให้คำมา 1 คำ และให้ผู้ตอบหาคำมาสัมพันธ์กับคำ ๆ นั้น เช่น ต้นไม้ เพื่อน โต๊ะ เกลียด ฯลฯ

2.2.2. ชนิดเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion) เป็นการเขียนประโยคที่ยังไม่ครบข้อความให้ได้ใจความสมบูรณ์

2.2.3. ประเภทที่ใช้การแสดงออก (Expression Technique) คือ การให้ผู้ถูกวัดแสดงออกในรูปของการวาดรูป การเล่น หรือการแสดงละคร

3. แบบทดสอบประเภทให้พิจารณาจากสถานการณ์ต่าง ๆ (Situation Test) แบบทดสอบประเภทนี้นักจิตวิทยาหลายท่านจัดรวมไว้ในประเภทที่สอง คือ แบบการฉายภาพ (Projective Technique) แต่นักจิตวิทยาและนักวัดผลหลายท่านให้เหตุผลว่า แบบทดสอบประเภทฉายภาพ เป็นกลวิธีที่ให้ผู้ถูกทดสอบบรรยายภาพ และข้อความที่คลุมเครือ ให้ความหมายชัดเจน ผู้ตอบต้องจินตนาการ และสามารถแปลความหมายได้มากกว่าหนึ่งอย่าง (Ambiguous) แต่แบบทดสอบวัดจากสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นการกำหนดสถานการณ์และตัวละครให้ผู้ถูกทดสอบอ่านแล้ววัดโดยให้เขาแสดงความรู้สึกออกมาว่า ภายใต้สถานการณ์นั้นเขามีความรู้สึกเช่นไร โดยให้เขาตอบในฐานะบุคคลที่ปรากฏในเรื่องมี 2 ชนิด ดังนี้

3.1. สถานการณ์แบบรูปภาพ เป็นการกำหนดตัวละครในรูปภาพ อาจมีคำพูดหรือการบรรยายภาพประกอบบ้างเล็กน้อย แต่จะไม่เล่าเรื่องหรือบรรยายภาพทั้งหมด

3.2. สถานการณ์แบบข้อความ เป็นการกำหนดตัวละคร โดยการเขียนบรรยายหรือเขียนเล่าเรื่องอย่างสั้น ๆ เป็นการให้ภาษาเขียนหรือตัวหนังสือ

จากประเภทของแบบทดสอบวัดลักษณะนิสัยทั้ง 3 ประเภท ดังกล่าว วิธีการฉายภาพ (Projective Technique) เป็นที่นิยมใช้ทางด้านจิตวิทยา ทางด้านการศึกษาจะใช้ประเภทให้

รายงานตัว (Self Report Test of Questionnaires) และแบบทดสอบให้พิจารณาจากสถานการณ์ต่าง ๆ (Situation Test)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเผชิญปัญหา

ความหมายของการเผชิญปัญหา

ไสว นรสาร (2540 : 26 – 27) ได้รวบรวมความหมายของการเผชิญปัญหาไว้ดังนี้

ลาซารัสและฟอล์คแมน อธิบายเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา (Coping) หมายถึง ความพยายามของบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงความนึกคิดและพฤติกรรมอยู่ตลอดเวลาเพื่อจัดการกับความตึงเครียดเฉพาะ ทั้งภายนอก และภายในร่างกาย ซึ่งประเมินแล้วว่าต้องใช้แหล่งประโยชน์ที่มีอยู่อย่างเต็มที่หรือเกินกำลัง จากคำจำกัดความนี้จะเห็นว่า “การเผชิญปัญหา” มีลักษณะดังนี้

1. เป็นกระบวนการ (Process - Oriented) มากกว่าลักษณะที่ติดตัว (Trait-oriented) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเผชิญปัญหานั้นเกิดจาก สิ่งที่บุคคลคิดหรือกระทำจริง (Actually Thinks or does) ไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งที่บุคคลควรคิดหรือควรทำ นอกจากนี้การเผชิญปัญหายังมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา และมีความเฉพาะของเหตุการณ์ (Specific Demands) ดังนั้น เมื่อมีข้อมูลเข้ามาใหม่หรือสถานการณ์เปลี่ยนไปต้องมีการประเมินซ้ำ (Reappraisal) ดังการศึกษาของฟอล์คแมนและลาซารัส ที่พบว่านักศึกษาประเมินสถานการณ์การสอบในระยะก่อนสอบ ระยะรอผลสอบ และระยะหลังประกาศผลสอบแตกต่างกัน และแต่ละคนมีวิธีการเผชิญปัญหาแตกต่างกันโดยในระยะก่อนสอบจะใช้วิธีมุ่งแก้ปัญหาหลังสอบเสร็จทันทีจะใช้วิธีหนีปัญหา (Distancing) ส่วนในระยะหลังประกาศผลสอบ จะใช้วิธีคิดในสิ่งที่ปรารถนา หาแรงสนับสนุนทางสังคม ดำเนินตนเอง โดยเฉพาะในรายที่ผลการสอบไม่ดี มักจะใช้วิธีเหล่านี้มาก

2. ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างการเผชิญปัญหาและการปรับตัวเพราะการเผชิญปัญหาเป็นความพยายามจัดการกับปัญหาที่บุคคลประเมินแล้วว่าต้องใช้แหล่งประโยชน์อย่างเต็มที่หรือเกินกำลัง (Taxing or Exceeding) แสดงว่า การเผชิญปัญหาใช้กับสถานการณ์ที่เป็นความเครียดทางจิตใจ (Psychological Stress) ส่วนการปรับตัว (Adaptation) มีความหมายที่กว้างกว่าการเผชิญปัญหาโดยรวมถึง การกระทำที่เป็นปกตินิสัย (Routine) หรือการปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายาม และไม่ต้องใช้แหล่งประโยชน์ที่มีอยู่อย่างเต็มที่ หรือเกินกำลัง ตัวอย่าง เช่น เมื่อมีสัญญาณไฟผู้ที่ขับรถเป็น จะไม่กังวลกับการใช้ เบรก ใช้คันเร่ง หรือการหยุดรถกะทันหัน แต่จะรู้โดยอัตโนมัติหรือด้วย

ความเคยชิน ดังนั้นการปรับตัวทุกอย่างจึงไม่ใช่การเผชิญปัญหา แต่การเผชิญปัญหาเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของการปรับตัว และผลลัพธ์ของการเผชิญปัญหา คือ การปรับตัวใน 3 ด้าน ได้แก่ การทำหน้าที่ในสังคม (Social Functioning) มีขวัญและกำลังใจดีขึ้นหรือมีความพึงพอใจในชีวิต (Morale or Satisfaction) และการส่งเสริมภาวะสุขภาพ (Somatic Health)

3. ความพยายามในการจัดการ (Manage) ในกระบวนการเผชิญปัญหาหมายถึง ความคิดและการกระทำใด ๆ ของบุคคลต่อสถานการณ์ที่เผชิญโดยไม่คำนึงถึงว่าความคิด และการกระทำนั้น ๆ จะเป็นผลดีหรือไม่ในกระบวนการเผชิญปัญหานั้น การใช้คำว่า "การจัดการ" (Management) กับปัญหาจะมีความเหมาะสมและมีความหมายที่กว้างกว่า "เอาชนะปัญหา" (Mastery) ทั้งนี้เพราะปัญหาหลายอย่างของมนุษย์ไม่สามารถเอาชนะได้ เช่น ความเจ็บป่วยในระยะสุดท้าย ความแก่ การสูญเสียอวัยวะบางส่วนของร่างกายจนไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ดังนั้น คำว่า "การจัดการ" จึงมีความหมายครอบคลุมถึง การลด การหลีกเลี่ยง การอดทน และการยอมรับสถานการณ์ที่เป็นความเครียดนั้น ๆ รวมทั้งความพยายามที่จะเอาชนะสิ่งแวดล้อมด้วย

ส่วนบอยด์ และจอห์นสัน (นริศว์ ประมรณ. 2539 : 6 – 7 ; อ้างอิงจาก Boyd and Johnson. 1981 : 1) ได้ให้ความหมายของลักษณะการเผชิญปัญหาไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่บุคคลเลือกนำมาใช้จัดการกับสิ่งแวดล้อม เพื่อทำให้ความขัดแย้งหมดไป ลักษณะการเผชิญปัญหาเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ ที่มาจากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ในอดีตที่บุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะการเผชิญปัญหาที่แตกต่างกัน(สุภาพรณ โคตรจรัส. 2531 : 306 – 316) เช่น วิธีการต่อสู้ การหลบหลีก การปฏิเสธ เพื่อช่วยลดความทุกข์ใจที่เกิดขึ้น ไวล์แมน ได้อธิบายเกี่ยวกับการใช้ลักษณะของการเผชิญปัญหาว่า มีทั้งลักษณะของการต่อสู้ การหลบหลีก หรือการปฏิเสธ การใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาเป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นกับทุกคนทั้งนี้เพื่อรักษาดุลยภาพของจิต (Psychic Equilibrium) ดังนั้น การใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาของบุคคลจึงเป็นเรื่องสำคัญในการดำเนินชีวิตเพราะลักษณะการเผชิญปัญหานั้นเกิดขึ้น และได้พัฒนาในตัวบุคคลพร้อมกับพัฒนาทางด้านอื่น ๆ การที่บุคคลได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ หลายด้านก็จะเป็นการพัฒนาความสามารถแยกแยะได้ว่าอะไรคือปัจจัยที่จะช่วยบรรเทาอันตรายจากสิ่งที่คุกคามตนเอง ซึ่งบอยด์และจอห์นสัน ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญก่อนที่บุคคลจะเลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจัดการกับปัญหามิฉะนั้นบุคคลจะต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับ 2 ปัจจัยดังนี้

1. อะไรเป็นสาเหตุที่มาของปัญหา
2. อะไรคือผลที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากการกระทำพฤติกรรมแล้ว ปัจจัยทั้งสองนี้ทำให้บุคคลรู้จักที่จะเลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

สรุปได้ว่า ความหมายของลักษณะการเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการทางความคิดและพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ โดยจะเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อตอบสนองต่อปัญหา

ต่อบุคคล หรือเหตุการณ์เพื่อทำให้ความขัดแย้ง ที่ทำให้เกิดความไม่สมดุล เกิดความไม่สบายใจ ต่างๆให้หมดไป และปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล

บุคคลที่จะเผชิญปัญหาได้ดี คือ ผู้ที่สามารถนำแหล่งประโยชน์ที่มีอยู่มาใช้ได้ และ รู้จักเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม กับแหล่งประโยชน์ที่มีผลต่อการเผชิญปัญหา ได้แก่ ภาวะสุขภาพและพลังงานของบุคคลความเชื่อในทางที่ดี ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะในการติดต่อกับสังคม แรงสนับสนุนทางสังคม แหล่งประโยชน์ทางวัตถุ โดยแหล่งประโยชน์เหล่านี้ อาจมีข้อจำกัดได้จากการพัฒนา ประสบการณ์ ความเชื่อ ทศนคติของบุคคล ระดับความ คุกคามของเหตุการณ์ หรือข้อจำกัดทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น วัฒนธรรมของชาวจีนที่ยกย่อง ผู้อาวุโส และผู้ชายให้เป็นผู้นำ ดังนั้นผู้อาวุโส และผู้ชายชาวจีนจึงมีทักษะในการวางแผน แก้ปัญหา และมีการควบคุมตนเองได้ดีกว่าผู้หญิง เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา

มูส์และบิลลิงส์ (นียดา พงศ์พำขำนาญเวช. 2535 : 33 – 35 ; อ้างอิงจาก Moos and Billings. 1982 : 212 – 230) เป็นจิตแพทย์ และนักจิตวิทยาที่ให้ความสนใจในเรื่องการเผชิญปัญหา เขาอธิบายเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาว่า มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของทฤษฎีต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) เป็นทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับโครงสร้างของบุคลิกภาพของมนุษย์ที่ประกอบด้วยโครงสร้างของจิต 3 ส่วน คือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Super Ego)
 2. ทฤษฎีเกี่ยวกับวงจรชีวิต (Life Cycle Perspective) เป็นทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบุคคล ประสบการณ์ในชีวิต
 3. ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolution Theory and Behavior Modification) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการแก้ปัญหาและประเมินด้านความคิด
 4. ทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมเศรษฐกิจ (Cultural and Social Ecological – Perspectives) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม
- จากทฤษฎีพื้นฐาน 4 แขนงดังกล่าวข้างต้นนี้ มูส์และบิลลิงส์ได้รวบรวมแหล่งเกื้อหนุนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาไว้ ซึ่งได้แก่ พัฒนาการของอีโก้ (Ego Development) การเชื่อความสามารถของตนเอง (Self – Efficacy) รูปแบบความนึกคิด (Cognitive Styles) ทักษะในการแก้ปัญหา ลักษณะสังคมและความเชื่อ

มูส์และบิลลิ่งส์ แบ่งการเผชิญปัญหา 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่1 การเผชิญปัญหาที่มุ่งเน้นการประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Appraisal Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

1. การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล (Logical Analysis)
2. การปรับเปลี่ยนความคิด (Cognitive Redefinition) ได้แก่ การคิดทบทวน

การพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ของสถานการณ์นั้น ๆ

3. การหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญความคิด (Cognitive Avoidance) ได้แก่ การปฏิเสธความจริง การพยายามลืมสถานการณ์ทั้งหมด และการผันกลางวันถึงสิ่งที่พอใจ

กลุ่มที่2 การเผชิญปัญหาที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหา (Problem - Focused Coping) ประกอบด้วยวิธีเผชิญปัญหา 3 วิธีคือ

1. การแสวงหาข้อมูลหรือคำแนะนำ (Seek Information and Advice)
2. การลงมือแก้ปัญหา (Take Problem - Solving Action) ได้แก่ การพิจารณา

หาทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา พิจารณาข้อดี ข้อเสีย ในการดำเนินการเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้น ๆ

3. การพัฒนาวิธีทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา (Develop Alternative – Rewards) เป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำของตนเอง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่ดีให้กับตนเอง ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลในสังคม การพัฒนาเอกลักษณ์และความเป็นอิสระของตนเอง ตลอดจนการแสวงหาสิ่งทดแทน

กลุ่มที่3 การเผชิญปัญหาที่มุ่งเน้นการลดอารมณ์ที่เป็นปัญหา (Emotion Focused – Coping) ประกอบด้วยวิธีการเผชิญปัญหา 3 วิธี คือ

1. การควบคุมอารมณ์ต่างๆ (Affective Regulation)
2. การทำจิตใจให้สงบไม่ทรมานทรมานกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Resigned – Acceptance)
3. การระบายอารมณ์ (Emotional Discharge) ซึ่งแสดงออกมาทางคำพูดหรือ

การกระทำ

มูส์ และบิลลิ่งส์ เน้นว่าความคิดเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหา และการเลือกใช่วิธีการเผชิญปัญหาวิธีใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ลาซารัส และฟอล์คแมน (นิโบล กฤษณพันธ์. 2532 :14 ; อ้างอิงจาก Lazarus and Folkman. 1984 : 141 – 225) ผู้สร้างทฤษฎีเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางด้านความคิดของการเกิดภาวะเครียดด้านจิตใจ (The Cognitive Phenomenological Theory of Psychological Stress) ทฤษฎีนี้เน้นการติดต่อสัมพันธ์ (Transaction) ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย กระบวนการ คือ การประเมินสถานการณ์ (Appraisal) การเผชิญปัญหา (Coping) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การประเมินสถานการณ์ (Situation Appraisal) เป็นกระบวนการด้านความคิด แบ่งได้ 2 ชนิดคือ

ชนิดที่1 การประเมินปฐมภูมิ (Primary Appraisal) เป็นการประเมินว่าสถานการณ์นั้นมีผลกระทบอย่างไรต่อบุคคล

ชนิดที่2 การประเมินทุติยภูมิ (Secondary Appraisal) เป็นการประเมินถึงแหล่งสนับสนุน และทางเลือกต่าง ๆ ออกมาใน 3 ลักษณะ คือ

- (1) ไม่มีผลดีหรือเป็นผลเสียกับตนเอง
- (2) ไม่ร้ายแรงหรือให้ผลในทางบวกกับตนเอง
- (3) เป็นภาวะความเครียด

2..การเผชิญปัญหาเมื่อบุคคลประเมินสถานการณ์แล้วว่าสถานการณ์นั้นก่อให้เกิดภาวะความเครียดหรือปัญหากับตนเอง เขาก็จะต้องเผชิญกับปัญหานั้น ๆ โดย

2.1 มุ่งแก้ปัญหา (Problem – Focused Coping) โดยมุ่งแก้ไขปัญหาที่ตนเองหรือสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดภาวะความเครียดหรือปัญหานั้น

2.2 มุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด (Emotion - Focused Coping) เป็นการลดความไม่สบายใจเมื่อพบว่าไม่สามารถแก้สถานการณ์นั้น ๆ ได้

การเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Dynamic) โดยวิธีเผชิญปัญหาที่บุคคลใช้นั้น เป็นการผสมผสานระหว่างการมุ่งแก้ปัญหา และการมุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด ในการเลือกใช้วิธีการเผชิญปัญหา ได้แก่ ประสบการณ์ในอดีต ความเชื่อภาวะสุขภาพ ความชำนาญในการแก้ปัญหา บุคลิกภาพ และการได้รับการเกื้อหนุน เป็นต้น

สำหรับวิธีการเผชิญปัญหานั้น ลาสซาร์ส ได้แบ่งวิธีเผชิญปัญหา ตามลักษณะการตอบสนองต่อภาวะเครียดเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การเข้าต่อสู้ (Attack) เป็นความพยายามของบุคคลที่จะจัดสิ่งที่มีขัดขวางเป้าหมาย โดยพยายามเอาชนะอุปสรรคนั้น ๆ ด้วยการเลือกวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม พยายามค้นหารายละเอียดใหม่ๆ พัฒนาความสามารถ หรือปรับปรุงวิธีการที่มีอยู่เพื่อเอาชนะอุปสรรค

2. การถอยหนี (Withdrawal) เกิดจากการที่บุคคลเกิดการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อพบกับสิ่งที่เป็นอันตรายมักจะใช้วิธีการถอยหนี เช่น การชักมือหรือเท้า เพื่อหนีไฟ หรือความเจ็บปวด เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะใช้วิธีการแบบเดิมที่เคยใช้ในวัยเด็ก คือ ลักษณะการหลีกเลี่ยงลดการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เหล่านี้ ได้แก่ การเก็บกด (Repression) การถดถอย (Regression) การแยกตนเองหรือหลีกเลี่ยงหนีหรือหลีกเลี่ยง (Withdrawal) การเพ้อฝัน (Fantasy) เป็นต้น

3. การประนีประนอม (Compromise) บุคคลที่จะใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบประนีประนอม เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ยุ่งยากมาก ๆ ซึ่งไม่สามารถเอาชนะได้ ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถหลบเลี่ยงได้ บุคคลที่จะใช้วิธีประนีประนอมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด หรือบางครั้งอาจต้องเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ ได้แก่ การชดเชย (Compensation) การเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) การเลียนแบบ (Identification) เป็นต้น

โกรสเซน และบุช (จรรยา เกษศรีสังข์. 2537 : 27 – 28 ; อ้างอิงมาจาก Grossen and Bush. 1979 : 51 – 66) ได้เผยแพร่ทฤษฎีการปรับตัวของเขา ซึ่งใช้ทฤษฎีของลาซารัสเป็นพื้นฐาน โดยการเผชิญปัญหาจะเป็นขั้นตอนหนึ่งของการปรับตัว ความหมายของการเผชิญปัญหานั้นใช้แนวคิดของลาซารัส แต่รูปแบบหรือวิธีการเผชิญปัญหานั้นแบ่งตามผลการศึกษาของ วิลเลนท์ (Villant) ที่รายงานไว้ตั้งแต่ ค.ศ.1977 ซึ่งแบ่งวิธีเผชิญปัญหาเป็น 4 ระดับจาก 18 วิธี ดังนี้

ระดับที่ 1 กลไกทางจิต (Psychotic Mechanisms) ได้แก่ การปฏิเสธ การบิดเบือนความจริง และการหลงผิด โทษผู้อื่นหรือสิ่งอื่น

ระดับที่ 2 กลไกที่ไม่สมบูรณ์ (Immature Mechanisms) ได้แก่ การผ่นกลางวัน การโทษผู้อื่นหรือสิ่งอื่น การมีความรู้สึกว่าตนเองเจ็บปวดอยู่ตลอดเวลา (Hypochondriasis) การก้าวร้าวแบบเฉื่อยๆ (Passive – Aggressive Behavior) และ การแสดงอารมณ์ออกมา (Acting – Out)

ระดับที่ 3 กลไกทางประสาทสัมผัส (Neurotic Mechanisms) ได้แก่การใช้ปัญญา (Intellectualization) การเก็บกด การใช้ข้ออ้าง การหาแพะรับบาป และการแยกตัว โดยวิธีเหล่านี้จะเป็นกลไกการป้องกันตัว

ระดับที่ 4 กลไกที่สมบูรณ์ (Mature Mechanisms) ได้แก่ การมีน้ำใจ หรือการเห็นประโยชน์ของผู้อื่น (Altruism) การใช้อารมณ์ขัน การระงับความรู้สึก การคาดการณ์ล่วงหน้า (Anticipation) และการทดแทน (Sublimation)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหา ได้แก่ ค่านิยม สัญชาตญาณ อารมณ์ บุคลิกภาพ อายุ ความเชื่อ และความสำเร็จในการใช้วิธีเผชิญปัญหานั้น ๆ ในอดีต

ฮานน์ (ผ่องศรี ศรีมรกต. 2526 : 27 ; อ้างอิงจาก Hann. 1977 : 35) ได้จำแนกวิธีการเผชิญปัญหาออกเป็น 3 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการที่ไม่ประสมประสานหรือไม่ปะติดปะต่อกัน (Fragmentation Process) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยังไม่พร้อมที่จะเผชิญปัญหา เมื่อบุคคลจะถูกบังคับให้เผชิญปัญหา บุคคลนั้นจึงใช้วิธีการตอบสนองที่ไม่สอดคล้อง กับความเป็นจริงโดยสิ้นเชิง เช่น อาจใช้การกระทำซ้ำ ๆ และอาศัยความเชื่อทางศาสนาเข้าช่วย อาจจะใช้การหยุดชะงักติดตรึงอยู่กับที่ไม่เป็นไปตามขั้นของพัฒนาการ (Fixation) การไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ (Immobilization) การมีอารมณ์หมกมุ่นแต่เรื่องของตนหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนไม่สนใจภาวะแวดล้อมรอบตัว

(Affective Preoccupation) เป็นต้น

2. กระบวนการป้องกันตัวด้านจิตใจ (Defense Process) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาหรือความเครียดที่เกิดขึ้นโดยใช้กลไกป้องกันตัวทางจิตใจเข้าช่วย ซึ่งมีลักษณะที่ตึงเกินไป และอยู่บนพื้นฐานของความคิดเพื่อฝันและจินตนาการได้แก่การแยกตัว (Isolation) การถดถอย (Regression) การปฏิเสธ (Denial) การเก็บกด (Repression)

3. กระบวนการใช้วิธีการเผชิญปัญหา เป็นความพยายามในการปรับตัวเพื่อเผชิญปัญหาอย่างมีเป้าหมาย เป็นจริง และมีทางเลือก ได้แก่ การใช้เหตุผลวิเคราะห์ (Logical Analysis) เป็นต้น

ลาซารัส และลอนีเออร์ (จรรยา เกษศรีสังข์. 2537 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Lazarus and Launier. 1981 : 287 – 327) ได้แบ่งวิธีเผชิญปัญหาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วิธีเผชิญปัญหาที่แก้ไขตามปัญหา (Problem – Oriented Coping Strategies) เป็นวิธีการเผชิญปัญหาที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานั้น หรือสถานการณ์ที่ตึงเครียด ได้แก่ การค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับปัญหานั้นเพิ่มขึ้น การพยายามหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะจัดการกับปัญหานั้น การยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงและพยายามแก้ไขให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

2. วิธีการเผชิญปัญหาที่แก้ไขอารมณ์เป็นทุกข์ที่เกิดขึ้น เพื่อพยายามแก้ไขอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์ตึงเครียดนั้นเป็นต้นเหตุ เป็นการรักษาสมดุลภาพในจิตใจไว้ ได้แก่ การปฏิเสธ (Denial) การพยายามลบล้างความตึงเครียดนั้น (Supression)

โคลแมน และแฮมเมน (สุภาพรณ โคตรจรัส. 2531 : 304 – 319 ; อ้างอิงจาก Coleman and Hammen. 1974 : 126 – 137) ได้อธิบายแบบของการตอบโต้ความตึงเครียดทางอารมณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 แบบ ตามความแตกต่างของการแสดงออกคือ

1. การสร้างพลังเพื่อเผชิญปัญหา (Built in Coping and Damage Repair Mechanism) ลักษณะการตอบโต้แบบนี้จะช่วยลดความตึงเครียดและความวิตกกังวลและช่วยเสริมความสมดุลทางจิตใจให้บุคคล ได้แก่ การร้องไห้ การพูดระบายความรู้สึก การหัวเราะ การคิดทบทวน การแสวงหาที่พึ่งทางใจ การหลับ และการฝัน เป็นต้น

2. การพยายามจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเผชิญปัญหา (Task – Oriented Reactions) เป็นความพยายามที่จะเผชิญปัญหาอย่างแท้จริง โดยการเปลี่ยนแปลงตนเองหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

2.1. การตอบโต้ในรูปแบบการต่อสู้ เมื่อบุคคลมีความคับข้องใจ เพราะไม่สามารถไปถึงเป้าหมายได้บุคคลจะพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรค และนำตนไปสู่เป้าหมายให้ได้ โดยเพิ่มความพยายามหรือเพิ่มกิจกรรมขึ้น หรือหาวิธีการไปให้ถึงเป้าหมายอีกหลาย ๆ วิธีการตอบโต้ในรูปแบบการต่อสู้ นั้น ประกอบด้วยลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมกำลังความสามารถที่ตนมีอยู่เพิ่มความพยายามยิ่งขึ้นและลงมือกระทำการอันใดอันหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา

2. การเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เหมาะสมที่สุดเพื่อดำเนินการแต่ยังคงความยืดหยุ่นพร้อมที่จะเปลี่ยนวิธีการ ถ้าวิธีการที่เลือกเอาไว้ใช้ไม่ได้ผลหรือพบวิธีการใหม่ที่ดีกว่า พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไข เลี่ยงความคิดที่แคบ และตายตัว พยายามดำเนินการอย่างมีเหตุผลแม้ว่าจะถูกกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ที่ไม่น่าพอใจต่าง ๆ

3. การหาแหล่งเพื่อเผชิญปัญหาเพิ่มเติม คือ การพยายามเพิ่มแหล่งที่จะช่วยในการเผชิญปัญหา โดยการหาแหล่งข้อมูลใหม่ พัฒนาความสามารถของตนใหม่ และการขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเมื่อจำเป็น

4. การทำงานเป็นกลุ่มร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มเป็นการใช้ทรัพยากรของกลุ่ม ช่วยในการเผชิญปัญหา

2.2. การตอบโต้ในรูปแบบของการหลีกเลี่ยงอาจแสดงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. การยอมรับความพ่ายแพ้ ยอมรับว่าสถานการณ์นั้นๆ ยากเกินไป หรือได้เลือกเป้าหมายไม่เหมาะสม จึงไม่ต้องการที่จะไปยับยั้งเป้าหมายนั้นต่อไปแล้ว

2. การหนีจากสภาพที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดโดยการไม่นำตัวไปยุ่งเกี่ยวกับสถานการณ์นั้น หรือไม่นำใจไปผูกพัน ไม่ใส่ใจสภาพการณ์นั้น

2.3. การตอบโต้ในรูปแบบของการรอมชอมโดยปรกटเมื่อเผชิญปัญหาส่วนใหญ่บุคคลจะไม่ใช้การตอบโต้ในรูปแบบของการต่อสู้หรือการหลีกเลี่ยงโดยแท้จริงทั้งหมดแต่จะใช้แบบของการรอมชอมผสมผสานรูปแบบการตอบโต้ทั้ง 2 ประการเข้าด้วยกัน รูปแบบของการรอมชอม อาจแสดงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. การยอมรับเป้าหมายใหม่แทน เมื่อพบว่าไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ได้ รวมถึงการประเมินความสามารถของตนเสียใหม่ และ ลดระดับความคาดหวังลง

2. การยอมรับวิธีการใหม่แทนทั้งนี้ต้องไม่เป็นวิธีการที่ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

3. การพยายามคิดถึงความจำเป็นเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่คาดหวังทั้งหมด พิจารณาส่งที่จำเป็นแทน

4. การใช้เวลาเพื่อช่วยในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ

3. การตอบโต้โดยใช้กลไกในการป้องกันตนเอง (Defense – Oriented Reactions) ส่วนมากบุคคลสามารถแก้ไขความคับข้องใจได้ในระดับจิตสำนึกโดยเพิ่มความพยายามในการเอาชนะอุปสรรค ลดระดับของเป้าหมายเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ หรือประเมินสภาพการณ์ที่มีความคับข้องใจเสียใหม่ โดยพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถี่ถ้วน แต่ความคับข้องใจบางอย่างที่ลึกซึ้งมาก

ถ้าบุคคลไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับจิตสำนึก ก็จะนำไปสู่การพยายามในการแก้ปัญหาในระดับจิตไร้สำนึก ซึ่งเป็นการปรับตัวในระดับจิตสำนึก อาจมีแบบแผนวิธีการคล้ายกับการปรับตัวในระดับจิตไร้สำนึกเพียงแต่กลไกในการป้องกันตัวอย่างแท้จริง จะเกิดในระดับจิตไร้สำนึกเสมอเท่านั้น

กลไกในการป้องกันตัว (สุภาพรณ โคตรจรัส. 2531 : 311 – 314 ; อ้างอิงจาก Daryl , Glucksberg, Kamin and Kinchis. 1984 ; Shoffer and Shohen. 1956) ที่ใช้กันมาก ได้แก่การเก็บกด (Repression) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) การกล่าวโทษผู้อื่น (Projection) การถดถอย (Regression) การแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ความปรารถนา (Reaction Formation) เป็นต้น

แมคคานิค (จรรยา เกษศรีสังข์. 2537 : 132, Mechanic. 1982 : 107 – 112) กล่าวว่า ความสำเร็จของการปรับตัวเมื่อประสบปัญหาของแต่ละบุคคลเกี่ยวข้องกับ 3 ด้าน คือ

1. บุคคลต้องมีความสามารถและความชำนาญที่จะเผชิญกับความต้องการของสังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้ง่ายในรูปของความสามารถในการเผชิญปัญหาไม่เพียงแต่เกี่ยวข้อง กับความสามารถในการแสดงปฏิกิริยากับความต้องการของสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังเป็นความสามารถที่จะนำ และวางแผนเหตุการณ์ และมีอิทธิพลพอที่จะควบคุมความต้องการนั้น ๆ ได้

2. บุคคลต้องถูกกระตุ้นให้แสดงและมีปฏิกิริยาแม้ว่าเขาสามารถจะหนีความวิตกกังวล และความไม่สุขสบายได้ด้วยการถอยหนีก็ตาม ดังนั้น แรงจูงใจจึงเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่จะเข้าใจถึงความไม่สุขสบาย

3. บุคคลต้องสามารถรักษาสมดุลทางจิตใจ (Psychological Equilibrium) ไว้ได้ ดังนั้น เขาต้องสามารถกำหนดพลังงาน และความชำนาญเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานโดยมีอิทธิพลเป็นผู้รับผิดชอบการกระทำที่จะแสดงออกมา

ฉวีวรรณ ศุตะบุตร (2527 : 68 – 69) กล่าวถึงกลวิธีการเผชิญความวิตกกังวล (Coping Strategies) ไว้ว่า เมื่อบุคคลมีความวิตกกังวล บุคคลจะพยายามหาวิธีการเพื่อช่วยให้ตนเองหลุดพ้น จากภาวะอันไม่พึงประสงค์นั้น โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. การหาความสุขใส่ตัว ด้วยการได้รับความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ได้รับคำปลอบโยน บางคนรับประทานอาหารมากขึ้น ใช้วิธีการดื่มสุรา รับประทานยา และเสพยาเสพติดต่าง ๆ

2. การควบคุมตนเอง กวดขันตัวเอง เช่น เม้มปาก กัดฟัน ข่มใจ ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากใคร

3. การแสดงความรู้สึกเรี่ยดออกมา เช่น ร้องไห้ สาบาน หัวเราะ ตะโกน

4. การหลีกเลี่ยง แยกตัว ไม่สนใจไยดี แยกตัวออกไปจากเหตุการณ์เพื่อให้เกิด

ความสบายใจ

5. การพูดออกมา การพูดช่วยระบายอารมณ์ได้มากเพราะมีคนอื่น รับรู้ เป็นการช่วยแบ่งเบาความทุกข์ และช่วยหาทางออกให้ได้

6. การคิดคนเดียว โดยปลอบใจว่าชีวิตต้องมีการทดลอง ทุกคนต้องเผชิญปัญหา การคิดคนเดียว อาจทำให้หมกมุ่น เศร้าหมอง นอนไม่หลับ

7. การทำกริยาต่างๆ เช่น เคาะโต๊ะ เดินไปเดินมา ญ่พื้น

8. การใช้สัญลักษณ์ทดแทน เช่น สวดมนต์ อ้อนวอน บ่นบ่นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

9. การมีอาการทางกายหรือการแสดงออกทางกาย เป็นการสื่อความหมายชนิดหนึ่ง เช่น หัวใจเต้นแรง ปัสสาวะบ่อย เหงื่อออกมาก หน้าซีด ปากสั่น พูดไม่ออก เป็นต้น

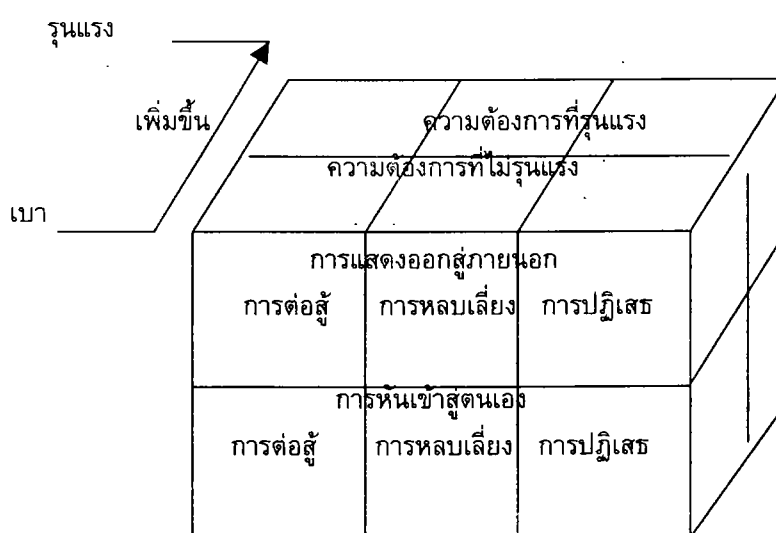
บอยด์ และจอห์นสัน (นิโบล กฤษณพันธ์. 2532 :16 ; อ้างอิงจาก Boyd และ Johnson. 1981 : 9 – 10) ได้กล่าวถึงลักษณะการเผชิญปัญหา กับสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่สบายใจในคนปกติทั่วไป มี 2 ลักษณะ คือ

1. การกระทำที่เป็นการแสดงออกจากตนเองสู่ภายนอก (Externalization) หมายถึง การแสดงออกสู่ภายนอกโดยวิธีการนี้จะมองปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นความผิดของผู้อื่น และจะแสดงความไม่พอใจต่อสิ่งที่มากระทำทำให้ไม่สบายใจ โดยแสดงออกมาในลักษณะที่ก้าวร้าวอย่างตรงไปตรงมากับวัตถุ กับบุคคลที่ไม่พอใจ การที่บุคคลจะใช้วิธีนี้เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานของการรับรู้ความกลัวที่จะถูกลงโทษทั้งร่างกายและจิตใจ การเรียนรู้เหล่านี้ได้มาจากพ่อแม่ที่กระทำต่อบุคคลนั้นเองในวัยเด็ก อาจจะเป็นการชมเชยหรือการลงโทษ ดังนั้น จุดประสงค์ของการเผชิญปัญหาโดยวิธีต่าง ๆ นั้นส่วนใหญ่จะเป็นเพราะความกลัวการลงโทษมากกว่าการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

2. การกระทำที่เป็นการหันเข้าสู่ภายในตนเอง (Internalization) หมายถึง การเผชิญปัญหา โดยใช้ความก้าวร้าวเข้าสู่ตนเอง การที่บุคคลใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาแบบนี้เนื่องมาจากประสบการณ์พื้นฐานของบุคคลนั้นที่จะนำความก้าวร้าวเข้าสู่ตนเองเป็นการเก็บความรู้สึกต่าง ๆ เข้าสู่ตนเอง ทำให้เกิดการมองตนเองในด้านลบ หรือเกิดความไม่พอใจตนเอง บุคคลเหล่านี้ในวัยเด็กจะถูกพ่อแม่ตำหนิ ดุด่า คอยจับผิด และนำไปวิพากษ์วิจารณ์จนเกิดความอับอาย บางคนถูกปฏิเสธจากพ่อแม่ ไม่ได้รับความรักความเอาใจใส่ ไม่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ประสบการณ์เหล่านี้จะนำไปใช้เป็นลักษณะการเผชิญปัญหา ทำให้เกิดวิธีการถอยหนี หลบเลี่ยง การปฏิเสธวิธีการเหล่านี้ทำให้เกิดความกลัวต่อการถูกลงโทษ การไม่ยอมรับจากพ่อแม่ ทำให้มีความรู้สึกว่าตนเองไม่ดี และคิดหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง

ลักษณะการเผชิญปัญหา บอยด์ และจอห์นสัน (นิโบล กฤษณพันธ์. 2532 : 16 ; อ้างอิงจาก Boyd และ Johnson.1981 : 9 – 10) มีพื้นฐานมาจาก Allport (1950) Bandura (1965) Dollard and Miller (1950) โดยใช้ของ Allport เป็นหลัก ซึ่งได้รับความสนใจเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเองในการกำหนดหน้าที่ (Functional Autonomy) ทำให้เกิดการกระทำ

พฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการปรับตัว สามารถที่จะแสดงออกมาในลักษณะการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกตนเอง ตามทฤษฎีของ Boyd and Johnson จึงได้จำลองลักษณะการเผชิญปัญหาขึ้นมา ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แบบจำลองลักษณะการเผชิญปัญหา

ที่มา : นริศว์ ปรารมภ์. 2539 : 8 ; อ้างอิงจาก Boyd และ Johnson. 1981 : 7

จากภาพจำลองการเผชิญปัญหาของ บอยด์และจอห์นสัน ที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการกระทำที่เป็นการหันออกจากตนเองสู่ภายนอก (Externalization) และการกระทำที่เป็นการหันเข้าสู่ตนเอง (Internalization) ลักษณะการเผชิญปัญหาดังกล่าวของบุคคลทั่วไปที่จะนำมาใช้กับการจัดการปัญหา ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ คือ

1. การโจมตีผู้อื่น (Externalization Attack) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหาด้วยการแสดงความโกรธและความคับข้องใจต่อบุคคลอื่นทางพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงแสดงออกอย่างชัดเจน เช่น การพูดหยาบคาย ล้อเลียน ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น
2. การหลีกเลี่ยงโดยโทษผู้อื่น (Externalization Avoidance) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหาโดยกล่าวโทษบุคคลอื่นว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนล้มเหลว หรือเกิดปัญหา เช่น ฉันน่าจะทำได้ แต่เขา หรือเสียงนอกห้องดังเกินไปจนทำให้ฉันทำงานไม่ได้ เป็นต้น
3. การปฏิเสธไม่รับรู้โดยโทษผู้อื่น (Externalization Denial) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหา โดยการโยนความผิดทั้งหมดให้แก่คนอื่นรับผิดชอบโดยเจ้าตัวไม่สามารถยอมรับได้ว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น เช่น เป็นปัญหาของเขา เป็นต้น

4. การทำร้ายตนเอง (Internalization Attact) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหา โดยการลงโทษหรือทำร้ายตนเองเมื่อโกรธ มีความคับข้องใจเกิดขึ้น เช่น เป็นความผิดของฉัน ทำร้ายร่างกายตนเองให้ได้รับบาดเจ็บโดยการโขกศีรษะ หรืออาจถึงฆ่าตัวตาย เป็นต้น

5. การหลีกเลี่ยงโดยโทษตนเอง (Internalization Avoidance) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหา โดยการจงใจ หลีกเลียงปัญหา โดยอ้างความบกพร่องอ่อนแอ หรือความเจ็บป่วยของตนเองว่าเป็นสาเหตุของปัญหา เช่น ฉันน่าจะทำได้แต่ฉัน... เป็นต้น

6. การปฏิเสธสิ่งซึ่ง (Internalization Denial) เป็นรูปแบบการเผชิญปัญหา โดยการปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงว่ามีปัญหาเกิดขึ้นกับตนเอง

จากแบบจำลองเมื่อบุคคลมีความรู้สึกกับปัญหาที่เกิดขึ้นรุนแรงมากขึ้น ก็จะใช้กระบวนการเผชิญปัญหาออกมาโดยเริ่มจากด้านหน้าของแบบจำลอง ไปยังด้านหลังของแบบจำลอง ที่ด้านหน้าของแบบจำลองมีการใช้กระบวนการเผชิญปัญหาในลักษณะที่เบา ซึ่งเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าบุคคลที่ใช้ในส่วนข้างหน้านั้นในบางลักษณะเป็นบุคคลปกติ โดยบางครั้งจะเคลื่อนมาสู่ส่วนกลางของแบบจำลอง จำนวนรูปแบบต่างๆ จะมีการใช้จำนวนน้อยลง พฤติกรรมจะมีการแสดงออกมาจะรุนแรงพอประมาณ ถ้าพฤติกรรมรุนแรงมากขึ้น ก็จะเคลื่อนไปสู่ด้านหลังของแบบจำลอง

การที่บุคคลจะเลือกใช้กระบวนการเผชิญปัญหามากน้อยนั้นขึ้นอยู่กับผลที่เขาได้รับภายหลัง จะทำให้เขาเลือกกระทำ ผลจากการกระทำนั้นทำให้เขาใช้รูปแบบหนึ่งหรือสอง ในที่สุดบุคคลนั้นก็แสดงพฤติกรรมนั้นออกมาอย่างรุนแรงกลายเป็นนิสัยต่อไป ลักษณะการเผชิญปัญหาจะมีการพัฒนาจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ โดยจะเปลี่ยนจากการพึ่งพาไปสู่ความเป็นอิสระนั้น บุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อจะให้พ้นจากการควบคุมความต้องการของตนเอง จึงมีการพัฒนาลักษณะการเผชิญปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งมีทั้งความกลัว ความโกรธ ไปให้พ้นการควบคุม เมื่อเกิดความกลัวจะใช้รูปแบบการหลีกเลี่ยง เมื่อเกิดความโกรธจะใช้ลักษณะการต่อสู้ บุคคลจึงต้องมีการพัฒนาลักษณะการเผชิญปัญหา ทั้งการกระทำที่เป็นการแสดงออกจากตนเองสู่ภายนอก (Externalization) และการกระทำที่เป็นการหันเข้าสู่ภายในตนเอง (Internalization) เมื่อมีการเผชิญปัญหา

* จาโรวิต และคณะ (สุกัญญา คมสัน. 2540 : 16 – 22 ; อ้างอิงจาก Jalowiec ,et al. 1982 : 137 – 161) ได้รวบรวมพฤติกรรมโดยอาศัยแนวความคิดของคาร์เวอร์ (สุกัญญา คมสัน . 2540 : 16 – 22 ; อ้างอิงจาก Fromme and Rivet. 1994 : 84 – 87 ; citing Carver. 1981) ในการแบ่งการเผชิญปัญหาออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem Focused Coping) เป็นการใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะจัดการกับสถานการณ์ โดยมุ่งเน้นที่สาเหตุของปัญหา ได้ทั้งหมด 14 พฤติกรรม คือ

- 1.1. การยอมรับสถานการณ์
- 1.2. การค้นหาความหมายของสถานการณ์
- 1.3. การแยกแยะสถานการณ์ออกเป็นส่วนย่อย ๆ
- 1.4. การตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหา
- 1.5. การอภิปรายปัญหากับผู้อื่น
- 1.6. การพยายามเปลี่ยนแปลงสถานการณ์อย่างกระตือรือร้น
- 1.7. การควบคุมสถานการณ์บางส่วนเท่าที่สามารถจะทำได้
- 1.8. การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา
- 1.9. การนำประสบการณ์เดิมมาช่วยแก้ปัญหา
- 1.10. การคิดวิธีแก้ปัญหาไว้หลาย ๆ วิธี
- 1.11. การทำทุกสิ่งทุกอย่างที่พอจะแก้ปัญหาได้
- 1.12. การใช้วิธีแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี
- 1.13. การหาคนอื่นมาช่วยเหลือในการแก้ปัญหา
- 1.14. การเริ่มต้นทำสิ่งอื่นที่ดีที่สุดในขณะนั้น

2. การเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ (Emotional Focused Coping) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงเพื่อลดความกดดัน (Emotion Distress) โดยการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น ในสถานการณ์มากกว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง หรือ เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ ได้รวบรวมพฤติกรรมได้ 25 พฤติกรรม คือ

- 2.1. การมองในแง่ดี
- 2.2. การมองในแง่ร้าย
- 2.3. การแข่งด่า
- 2.4. การหงุดหงิด
- 2.5. การวิตกกังวล
- 2.6. การร้องไห้ เศร้าใจ
- 2.7. การนอน
- 2.8. การสวดมนต์ ไหว้พระ
- 2.9. การฝึกสมาธิ เล่นโยคะ
- 2.10. การออกกำลังกาย
- 2.11. การระบายความเครียดออกกับคนอื่นหรือสิ่งของอื่น ๆ
- 2.12. การหาความสบายใจจากคนที่ใกล้ชิด
- 2.13. การยอมแพ้ต่อสถานการณ์เพราะคิดว่าหมดหวัง
- 2.14. การยอมแพ้ต่อสถานการณ์เพราะคิดว่าเป็นชะตากรรม
- 2.15. การปล่อยให้สถานการณ์คลี่คลายไปเอง

- 2.16. การปลอบใจตนเองให้เลิกวิตกกังวล
- 2.17. การแยกตัวเอง
- 2.18. การตำหนิผู้อื่น
- 2.19. การกินมากหรือสูบบุหรี่
- 2.20. การใช้จ่ายทำให้จิตใจสบาย
- 2.21. การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- 2.22. การใช้อารมณ์ขัน
- 2.23. การฝันกลางวันว่าปัญหาไม่ได้เกิดขึ้น หรือปัญหาได้รับการแก้ไขไปแล้ว
- 2.24. การปิดปัญหาออกจากความคิด
- 2.25. การหนีจากปัญหา

3. การเผชิญปัญหาแบบได้ประโยชน์น้อยหรือแบบหลีกเลี่ยง (Less Useful or Avoidant Coping) เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามหลีกเลี่ยงหนีจากปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้นโดยการปฏิเสธทั้งด้านการคิดและพฤติกรรม คือ ไม่คิด และ ไม่กระทำพฤติกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งจะรวมทั้งการไม่ฟังยาเสพติด และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการหลีกเลี่ยงหนีจากปัญหาโดยสิ้นเชิง คาร์เวอร์ ได้รวบรวมพฤติกรรมที่จัดเป็นกลวิธีเผชิญภาวะเครียดแบบได้ประโยชน์น้อยหรือแบบหลีกเลี่ยง ไว้ดังนี้ คือ

- 3.1. การฝันกลางวันว่าปัญหาไม่ได้เกิดขึ้นหรือปัญหาได้รับการแก้ไขไปแล้ว
- 3.2. การปิดปัญหาออกจากความคิด
- 3.3. การหนีปัญหา

การ์แลนด์และบุช(สุวนีย์ ดันติพัฒนานันท์. 2522 : 43 ; อ้างอิงจาก Garland and Bush. 1983 : 13) ได้ให้คำจำกัดความของกลวิธีป้องกันทางจิตไว้ว่ากลวิธีป้องกันทางจิต (Defense Mechanisms) คือ กระบวนการภายในจิตไร้สำนึกที่บุคคลใช้ป้องกันตนเองจากความวิตกกังวลด้วยการบิดเบือนความจริงในลักษณะต่าง ๆ โดยวิธีการบิดเบือนความจริงเหล่านี้มิได้ทำให้สถานการณ์ ที่เป็นอันตรายเปลี่ยนแปลงไป แต่เปลี่ยนแปลงการรับรู้และความคิดเกี่ยวกับสถานการณ์เท่านั้นกลวิธีป้องกันทางจิต (Defense Mechanisms) เป็นกลไกที่เกิดขึ้นในระดับจิตใต้สำนึกจนถึงระดับจิตสำนึก ฉะนั้นความซับซ้อนของกลไกนี้จึงมีตั้งแต่ซับซ้อนมากจนถึงซับซ้อนน้อยความสามารถในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของตนเองกับเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุ จึงขึ้นอยู่กับระดับความซับซ้อนของกลไก เมื่อนักกลวิธีป้องกันทางจิตมาเรียงลำดับ จากแบบที่มีความซับซ้อนมาก (จิตใต้สำนึก) ไปสู่แบบที่มีความซับซ้อนน้อย (จิตไร้สำนึก) จะได้ดังนี้

1. การปฏิเสธ (Denial) หมายถึง การไม่ยอมรับรู้อารมณ์ ความคิด ความต้องการ พฤติกรรมหรือ สถานการณ์บางอย่างที่ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนใจ ปฏิเสธไม่ยอมรับว่าสิ่งเหล่านี้ได้เกิดขึ้นจริง และทำเสมือนตนไม่ได้รับความกระทบกระเทือนจากเหตุการณ์นั้น

รูปแบบการปฏิเสธมักถูกใช้บ่อยในการเผชิญกับความตายของบุคคล เช่น บุคคลที่รู้จักคนรักของตนกำลังจะตาย เขาจะเลือกคำอธิบายว่า “หมอวินิจฉัยโรคผิด” และหาวิธีการรักษาโรคด้วยวิธีการอื่น ๆ อีกต่อไป แครนซ์ และคณะ(สุวนีย์ ดันติพัฒนานันท์. 2522 : 43 .อ้างอิงจาก Avery and Baker. 1990 ; citing Krantz et al.1985)ได้กล่าวว่า การปฏิเสธเป็นกลวิธีการเผชิญภาวะเครียดได้ในระยะสั้นเท่านั้น จึงเป็นเหตุผลที่ว่า เด็กมักใช้ปฏิเสธมากกว่าวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นมีการพัฒนากลวิธีทางจิตที่ดีกว่า

2. การบิดเบือนสิ่งแวดล้อมไปตามความปรารถนาของตนเอง (Distortion) รวมทั้งความเชื่อที่ไม่เป็นความจริง อาการประสาทหลอน และอาการหลงผิดไปตามความปรารถนาของตน เช่น นักเรียนบางคนเชื่อว่าตนเองได้ทำข้อสอบได้ดีที่สุดแล้วแม้ว่าจะสอบตก เป็นความเชื่อที่ตรงข้ามกับความจริง เมื่อบุคคลเชื่อเช่นนั้นแล้วทำให้สบายใจ

3. การฉายภาพ (Projection) หมายถึง การป้ายความผิด ความรู้สึก ความต้องการ หรือลักษณะที่ไม่ดีของตนเองไปให้ผู้อื่น เช่น ผู้ที่ชอบวิจารณ์ผู้อื่นอาจจะเห็นว่า ผู้ที่ชอบวิจารณ์ใจแคบ และชอบทำร้ายความรู้สึกของผู้อื่นทั้งๆที่ความจริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้น

4. กลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบเลียนแบบ (Identification) หมายถึง กลวิธีทางป้องกันทางจิตที่บุคคลลอกแบบหรือรับเอาบุคลิกลักษณะ รวมทั้งเอกลักษณ์บางอย่างของบุคคลอื่นมาเป็นของตนเอง เป็นการเลียนแบบให้เหมือนเพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับจากคนอื่น ช่วยให้เกิดความมั่นใจ

5. กลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบชดเชย (Compensation) หมายถึง กลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบที่บุคคลลบล้าง ชดเชยสิ่งที่บุคคลรู้สึกว่าเป็นจุดอ่อน เป็นปมด้อยหรือจุดบกพร่องของตนเอง โดยการสร้างจุดเด่นในทางอื่นๆ หรือด้วยการใช้ความพยายามอย่างมาก เพื่อเอาชนะจุดอ่อนของตนเอง

6. การเพ้อฝัน (Fantasy) คือ การจินตนาการสิ่งที่ตนปรารถนาซึ่งไม่อาจเป็นจริงได้ขึ้นมาเอง ในระยะที่เขายังไม่เชื่อว่าสิ่งที่จินตนาการขึ้นมาเป็นความจริง เขาจะปฏิบัติต่อผู้อื่นในแบบที่ยอมรับได้ แต่ถ้าเขาเชื่อว่าการจินตนาการของตนเป็นความจริง การปฏิบัติต่อผู้อื่นจะถูกประเมินว่าผิดปกติ

7. การแสดงความเจ็บป่วยทางกาย (Hypochondriasis) คือ การเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นโดยใช้ความเจ็บป่วยทางกาย การเจ็บป่วยนี้เดิมทีอาจจะไม่ได้มีการเจ็บป่วยมาก่อน แต่หลังจากได้เชื่อว่าตนเองป่วยเป็นระยะเวลาหนึ่ง ความเจ็บป่วยก็จะเกิดขึ้นเองและรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

8. การก้าวร้าวแบบซ่อนเร้น (Passive Aggressive Behavior) คือ การที่บุคคลแสดงความก้าวร้าวออกมาโดยทางอ้อม โดยทั่ว ๆ ไปมักแสดงออกโดยการทำร้ายตัวเอง เช่น เด็กที่ทำการบ้านไม่ได้ อาจเป็นการแสดงความก้าวร้าวเพื่อทำร้ายจิตใจพ่อแม่ทางอ้อมก็ได้ หรือ

อาจจะแสดงออกโดยการต่อต้านคำสั่ง ไม่ให้ความร่วมมือ หน่วงเหนี่ยว อ้างว่าหลงลืมหรืออ้างว่าไม่มีความสามารถ แอบทำลายสิ่งต่างๆ อย่างเงียบๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้บุคคลเป้าหมายไม่พอใจ

9. กลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบแสดงออกโดยไม่ยับยั้ง (Acting – Out) เป็นกลวิธีทางจิตที่บุคคลแสดงอาการที่แท้จริงของจิตไร้สำนึกออกมา โดยไม่มีการยับยั้งพฤติกรรมที่แสดงออกมามีลักษณะพลุ่งพล่าน เช่น การแสดงอารมณ์โกรธหรือเสียใจไม่พอใจออกมาอย่างเต็มที่

10. กลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบดัดอารมณ์ (Intellectualization) คือ เป็นกลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบที่บุคคลใช้การระมัดระวังตนเองไว้ก่อนที่จะแสดงความรู้สึกทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ที่เป็นอันตรายกับตนเองออกมา เป็นการคิดถึงความปลอดภัยของตนเองอย่างเป็นทางการ โดยดัดอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านั้นออกไปเพื่อป้องกันมิให้แสดงพฤติกรรมทางอารมณ์นั้น เช่น พยาบาลพูดถึงความตายของผู้ป่วยด้วยน้ำเสียงปกติ เพราะกลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบลบล้างความผิด (Undoing) ซึ่งเป็นการทำอะไรบางอย่างเป็นประจำ เพื่อลบล้างความรู้สึกผิดที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนในอดีต

11. การถดถอย (Regression) หมายถึง เป็นกลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบที่บุคคลถดถอยกลับไปสู่พฤติกรรมในระดับการพัฒนาของจิตใจและอารมณ์ในระดับต้น ๆ หลังจากที่ได้ก้าวเลยขั้นนั้นมาแล้ว

12. กลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบหยุดชะงัก (Fixation) หมายถึง เป็นกลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบที่บุคคลพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจหยุดชะงักจนไม่ก้าวหน้าและไม่พัฒนาให้สูงขึ้นตามอายุ เนื่องมาจากการเก็บกดหรือปฏิเสธที่จะเผชิญกับความเครียดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในขั้นต่อไป

13. การเก็บกด (Repression) เป็นกลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบที่บุคคลเก็บความคิด ความรู้สึก อารมณ์ และประสบการณ์เก่า ๆ ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ กังวลใจ คับข้องใจ ไว้ในจิตไร้สำนึกโดยไม่รู้ตัว เป็นการลืมทั้งหมดอย่างแท้จริง แต่ก็ยังมีสัญลักษณ์บางอย่างที่เป็นตัวแทนของสิ่งที่พยายามเก็บกดไว้ แสดงว่าสิ่งที่เก็บกดยังมีอิทธิพลต่อการกระทำในปัจจุบันอยู่

14. การแทนที่ (Displacement) เป็นกลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบที่บุคคลถ่ายเทอารมณ์ ความรู้สึก ที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของหนึ่งไปสู่อุบัติบุคคลหรือสิ่งของอื่นโดยที่บุคคลหรือสิ่งของนั้นไม่ได้เป็นตัวกระตุ้นความรู้สึก หรืออารมณ์แต่อย่างใด อารมณ์และความรู้สึกที่ถูกถ่ายเทไปนั้นมักเป็นไปในทางลบหรือเป็นสิ่งที่คุกคามตนเอง

15. การกระทำตรงข้าม (Reaction formation) เป็นกลวิธีทางป้องกันทางจิตแบบที่บุคคลพยายามจะเก็บกดความปรารถนาความคิด ความรู้สึกที่ยอมรับไม่ได้ไว้ในจิตไร้สำนึก แล้วรับเอาความคิดที่ตรงข้ามกับความปรารถนาที่ถูกเก็บกดเอาไว้มาตรงข้ามโดยไม่รู้ตัว เช่น

บุคคลที่มีความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องเพศ จะมีการพัฒนาบุคลิกภาพแบบเจ้าระเบียบถือเนื้อถือตัว และรังเกียจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพศสัมพันธ์

16. การเปลี่ยนบุคลิกภาพ (Dissociation) เป็นกลวิธีทางจิตแบบที่บุคคลแยกบางส่วนของบุคลิกภาพออกไปชั่วคราวเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือปัญหาของตนเอง พฤติกรรมที่เป็นกลไกทางจิตแบบนี้ ได้แก่ การลืมตนเอง และสิ่งแวดล้อมไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง (Fuges) การเกิดอาการผิดปกติทางกายโดยไม่มีพยาธิสภาพ (Hysterical Conversion Reaction)

17. การคาดคะเน (Anticipation) เป็นกลวิธีทางจิตแบบที่บุคคลวางแผนไว้ล่วงหน้าสำหรับความไม่สบายใจ ความยุ่งยากที่เกิดขึ้นจริงในอนาคต เช่น การเตรียมตัวเตรียมใจสำหรับการผ่าตัด การเตรียมตัวสำหรับต้องแยกทางจากคนรักหรือการเตรียมตัวสำหรับความตาย

18. การเก็บความรู้สึกไว้ไม่แสดงออก (Suppression) เป็นกลวิธีทางจิตชนิดที่บุคคลพยายามข่ม กดเก็บความรู้สึก อารมณ์ และประสบการณ์ที่สร้างความไม่สบายใจ ความไม่มั่นใจหรือไม่เป็นที่ยอมรับ โดยการเลื่อนการตัดสินใจ หรือการคิดถึงเรื่องนั้น ๆ ออกไปก่อนอย่างตั้งใจ แต่ก็ยังจำได้ว่า ตนเองจะต้องนำเรื่องนี้ขึ้น

19. การใช้อารมณ์ขัน (Humor) เป็นกลวิธีทางจิตแบบที่บุคคลพยายามมองสถานการณ์ที่เป็นภาวะเครียดในบางจุดในแง่ของความขบขันอารมณ์ขันจะช่วยลดความตึงเครียดลงซึ่งจะทำให้ไม่ถอยหนีสถานการณ์หรือไม่แสดงกริยาที่ไม่สมควรอื่น ๆ

20. การอุทิศตนเพื่อคนอื่น (Altruism) เป็นกลวิธีทางจิตแบบที่บุคคลสร้างความพึงพอใจด้วยการอุทิศตนหรือเสียสละแก่ผู้อื่นด้วยความจริงใจ ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับรู้ว่าผู้ที่ตนได้เสียสละให้นั้นได้รับประโยชน์จากการอุทิศตนเองและพลอยมีความพึงพอใจไปด้วย ความพึงพอใจนี้เป็นเรื่องอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำให้เกิดความเครียดแก่ตนเองอยู่ขณะนั้น

21. การทดแทน (Sublimation) เป็นกลไกทางจิตแบบที่บุคคลเปลี่ยนพลังงานที่เกิดขึ้นจากความต้องการความประสงค์ที่สังคมไม่ยอมรับไปเป็นวิธีการที่สังคมยอมรับ เช่น การที่ผู้มีความก้าวร้าวเลือกอาชีพนักมวย เพื่อปลดปล่อยพลังความก้าวร้าวออกมา โดยการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้ามตามกติกา

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการรับรู้และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ว่ามีผลกระทบและก่อให้เกิดภาวะเครียดต่อตนเองอย่างไร โดยมีกระบวนการด้านความคิดเป็นหลัก จากนั้นบุคคลจะมีการเผชิญปัญหาโดยมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขตลอดเวลาเพื่อให้ตนเองบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ นั่นคือ สามารถเผชิญปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ลักษณะการเผชิญปัญหากับการทำนายพฤติกรรมบุคคล

ลักษณะการเผชิญปัญหา (Coping Style) โดยธรรมชาติของคนเมื่อเกิดสภาพปัญหาที่มาขวางจนเกิดเป็นความทุกข์กายทุกข์ใจ บุคคลจะนำเอากระบวนการทางความคิดมาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วเลือกแสดงพฤติกรรมเพื่อลดสภาพความทุกข์ใจโดยวิธีการต่าง ๆ (นริศว์ ปรารมภ์ 2539 : 10; อ้างอิงจาก Lazarus & Olkman. 1984 : 24) กล่าวคือ หลังจากมีสิ่งกระตุ้นภายนอก หรือปรากฏการณ์ทางจิตใจ ก่อให้เกิดปัญหากับบุคคล บุคคลจะเลือกใช้พฤติกรรมที่ตนเองตัดสินใจเลือกแล้วมาจัดการกับสิ่งคุกคามหรือท้าทายทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาความรู้สึกไม่เป็นสุข(นริศว์ ปรารมภ์ 2539 : 10 ; อ้างอิงจาก Miller. 1983 : 15 – 36) การใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาเพื่อปรับสภาวะความเครียดจึงถือเป็นเรื่องปกติของคนธรรมดาที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันและแต่ละคนจะเลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน (สุภาพรณ โคตรจรัส. 2531 : 306 – 316) โดยปกติทั่วไปจะปรับใช้ลักษณะการเผชิญปัญหารูปแบบที่คุ้นเคยเพียง 1-2 ครั้ง (นริศว์ ปรารมภ์ 2539 : 10 ; อ้างอิงจาก Boyd and Johnson. 1981 : 7) ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายแต่ประการใด แต่กลับจะเป็นประโยชน์ในส่วนที่ช่วยให้พ้นจากสภาพความทุกข์ใจ และช่วยทำให้อารมณ์สงบลงได้บ้าง แต่ถ้ามีการเลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหารูปแบบเดียวเป็นประจำ ซ้ำ ๆ ซาก ๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยยิ่งนำไปสู่ปัญหายุกยักในการปรับตัวมากยิ่งขึ้นเพราะลักษณะการเผชิญปัญหาเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ถ้ามีการรับรู้มาอย่างไม่เหมาะสมก็อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาตามคำกล่าวของ ดอลลาร์ด และมิลเลอร์ ที่ว่า ในสถานการณ์ 6 กล่าวว่า ถ้าบุคคลใดได้รับการตอบสนอง คำแนะนำ หรือแรงเสริม ในลักษณะกำกวมจะเป็นเหตุให้บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนองโดยแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมอย่างซ้ำ ๆ จนเป็นนิสัยประจำผลที่ตามมา คือมักจะแสดงพฤติกรรมในด้านลบมากกว่าด้านบวก ดังที่บอยด์ และจอห์นสัน ได้สรุปไว้ตามตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงลักษณะพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของ Boyd and Johnson

รูปแบบของ การเผชิญปัญหา	ระดับความเข้ม ของพฤติกรรม	
	เบา	รุนแรง
Externalized Attack	ทำร้ายผู้อื่น	ฆาตกรรม
Internalized Attack	มุ่งทำร้ายตนเอง	ฆ่าตัวตาย
Externalized Avoidance	กล่าวโทษผู้อื่น หาเหตุผลเข้าข้างตนเอง	หลีกเลี่ยงสังคม
Internalized Avoidance	หลีกเลี่ยงการเผชิญปัญหา หาเหตุผลเข้าข้างตนเอง	อาการทางจิตที่แสดงออก ทางร่างกาย เช่น ปวดหัว ฯลฯ
Externalized Denial	โยนความผิดให้คนอื่นทั้งหมด	หวาดระแวง
Internalized Denial	ปฏิเสธโดยสิ้นเชิง หลงตนเอง	ไม่อยู่ในโลกความจริง

ที่มา : นริศว์ ปรรามภัก 2539 :11.อ้างอิงจาก Boyd และ Johnson.1981 :11.

จากตาราง 2 จะเห็นได้ว่าลักษณะการเผชิญปัญหาเป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่สามารถทำนายหรือพยากรณ์พฤติกรรมใหม่ที่จะเกิดตามมาภายหลังเมื่อบุคคลได้เลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใดอย่างมากเกินไป โดยพฤติกรรมในขั้นสุดท้ายจะนำไปสู่พฤติกรรมที่เบี่ยงเบน จึงสรุปได้ว่า ลักษณะของพฤติกรรมการเผชิญปัญหาที่บุคคลใช้อยู่เป็นประจำสามารถทำนายหรือชี้ให้เห็นแนวโน้มของพฤติกรรมในอนาคตได้ ดังนั้นการศึกษาถึงลักษณะการเผชิญปัญหาของบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อจะได้ทราบแนวโน้มของพฤติกรรมในอนาคต ถ้ามีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาจะได้หาทางแก้ไขพฤติกรรมของบุคคล

แบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหา

นริศว์ ปรารมภ์(2539 : 12 – 15)ได้รวบรวมแบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหาไว้ดังนี้

บอยด์และจอห์นสันได้พัฒนาแบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหาสำหรับให้ครูอาจารย์ประเมินนักเรียน เนื่องจากการใช้แบบวัด Rorchach, T.A.T, Blacky, Draw-A-Man, House – Tree - Person เพื่อวัดบุคลิกนั้น ผู้ที่ใช้แบบวัดเหล่านี้ต้องได้รับการฝึกทางด้านจิตวิทยาคลินิก ซึ่งยุ่งยากในการที่จะต้องใช้แบบวัดสำหรับครูอาจารย์ที่ไม่ได้รับการฝึกมาโดยเฉพาะ เช่น ปัญหาในการดำเนินการใช้แบบวัดการให้และแปลความหมายคะแนนความยุ่งยากเหล่านี้ทำให้แบบวัดไม่เหมาะสมที่จะใช้วัดลักษณะการเผชิญปัญหา ดังนั้นแบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหาที่พัฒนาขึ้นมา จึงทำให้เหมาะกับครู อาจารย์ที่ไม่ได้รับการฝึกฝนสามารถใช้ประเมินลักษณะการเผชิญปัญหาของนักเรียนได้การสร้างแบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหาของ บอยด์และจอห์นสัน พัฒนามาจากแบบวัด School Picture - Story Test ที่มีจำนวนภาพ 15 ภาพให้นักเรียนตอบเรื่องราวในภาพเป็นความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน กับผู้มีอำนาจ และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยนักเรียนพิจารณาภาพแล้วบอกถึงความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าคือ ภาพนั่นเอง และอีก 1 ภาพให้นักเรียนวาด การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า แล้วนำมาวิเคราะห์ร่วมกับภาพที่นักเรียนวาดว่ามีทัศนคติทางบวก หรือทางลบกับกลุ่มเพื่อน กับผู้มีอำนาจ และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยให้ความหมายออกมา 5 รูปแบบ คือ การปฏิเสธ ความเกลียดชัง ความไม่พึงพอใจ ความเป็นอิสระ และเป็นความผิด แต่แบบประเมินนี้มีปัญหาในการให้คะแนนและการใช้เวลาในการทำแบบประเมิน อีกทั้งต้องฝึกผู้ประเมิน บอยด์ และจอห์นสัน ได้พัฒนาแบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหาโดยการวาดภาพใหม่แล้วเน้นความเป็นอิสระในการตอบสนองโดยทำเป็นเรื่องราวในภาพเป็นความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และผู้มีอำนาจ ก่อนที่จะพัฒนาได้มีการวิจัยรวบรวมข้อมูลเพื่อจะได้ความคงที่ของจำนวนภาพที่วาดและประโยชน์ที่นำมาใส่ไว้เป็นตัวเลือกสำหรับตอบสนองประโยคเหล่านี้เขียนมาจากพื้นฐาน ของแบบจำลองลักษณะการเผชิญปัญหาของบอยด์ และจอห์นสัน ซึ่งตั้งอยู่บนการรู้จักและพฤติกรรม ที่มาจากแหล่งปัญหาจากครูจำนวน 23 คน ที่อยู่ตามโรงเรียน ลักษณะต่างๆ ภาษาที่ใช้เป็นของเด็กนักเรียนที่สะท้อนถึงความก้าวร้าว การหลบเลี่ยง และการปฏิเสธ เป็นภาษาที่ใช้ทั่วไปของบุคคลปกติ จากนั้นได้นำมาให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตัดสินว่ามีการตอบสนองของประโยคต่อลักษณะการเผชิญปัญหา พบว่า มีประโยคที่ตอบสนองจำนวน 102 ประโยค จากจำนวน 120 ประโยค จึงได้นำส่วนที่เหลือมาปรับปรุงแก้ไขจนสามารถตอบสนองได้ซึ่งมาจากการตอบสนองต่อปัญหาต่างๆที่นักเรียนใช้เมื่อมีการเผชิญปัญหากับกลุ่มเพื่อน และผู้มีอำนาจเหนือนักเรียน ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจากนักจิตวิทยาโรงเรียน ครูแนะแนว ครูในโรงเรียนหลายแห่ง แบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหาเป็นแบบวัดการฉายภาพ (Projective) ที่มีการพัฒนาเพื่อให้สะดวกแก่การใช้ของครูอาจารย์โดยใช้ภาพเป็นสิ่งเร้าที่คลุมเครือไม่ชัดเจนทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้านป้องกัน

ตนเองน้อยจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ดังนั้นวิธีการที่มองเห็นและตีความหมายของภาพนั้นจะสะท้อนให้เห็นความคิดความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งเร้า ทั้งนี้สิ่งเร้าที่สร้างขึ้นมามีอาศัยพื้นฐานมาจากการรับรู้ทางความคิด และพฤติกรรม ที่มีพื้นฐานมาจากครู นักเรียน บุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นที่โรงเรียนในชั้นเรียน ลักษณะการเผชิญปัญหาในรูปแบบการก้าวร้าว หลบหลีก หรือปฏิเสธ ลักษณะของแบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหาจะเป็นภาพที่มีข้อความให้เลือกตอบข้อใดข้อหนึ่งทางด้านขวามือเป็นลักษณะการเผชิญปัญหาจำนวน 6 ลักษณะ ปกติคนทั่วไปจะเลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาทั้ง 6 รูปแบบ จัดการกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นตามลักษณะของปัญหาจะไม่เลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาเพียงรูปแบบเดียว จัดการกับสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นซ้ำกันเป็นจำนวนมาก บอยด์และจอห์นสันได้พัฒนาประโยคข้อความที่เป็นตัวเลือกมาจากแบบจำลองของบอยด์และจอห์นสัน แบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหานี้สามารถแยกเด็กออกมาตามจำนวนการเลือกลักษณะของลักษณะการเผชิญปัญหาทั้ง 6 รูปแบบว่าแต่ละรูปแบบมีจำนวนเท่าไรจากแบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหามีจำนวน 20 ภาพสำหรับประเมินเด็กและวัยรุ่น เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนจำนวน 10 ภาพ และเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ 10 ภาพเรื่องราวที่แสดงภายในภาพเป็นส่วนที่นำมาจากลักษณะภายในของตน (Self) โดยสร้างเป็นสถานการณ์ที่เป็นสิ่งเร้าภายใน การเลือกตอบเรื่องราวภายในภาพนั้น มีการจัดประโยคตอบสนองความคิดของผู้ตอบไว้ 6 ประโยค เป็นประโยคที่มาจากความรู้สึกของเด็กหรือวัยรุ่นในภาพ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่จัดไว้อย่างเหมาะสมที่เด็กหรือวัยรุ่นจะแสดงลักษณะการเผชิญปัญหาที่ซ่อนอยู่ภายในออกมาโดยผ่านรูปภาพในลักษณะการเลือกประโยคที่มีไว้ให้ภายใต้ข้อตกลงเบื้องต้นว่าแบบประเมินนี้เป็นแบบวัดการฉายภาพ (Projective) มีการแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะซ้ำ ๆ ส่วนประโยคทั้ง 6 ประโยค ที่เป็นตัวเลือกในภาพนั้นเป็นตัวเลือกที่เตรียมไว้ให้เด็ก หรือวัยรุ่นที่จะเลือกแสดงออกมาโดยตรงจากตน (Self) การเลือกตอบสนองแบบนี้ถูกกำหนดออกมาจากความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคลเพราะเรื่องราวภายในภาพจะทำให้บุคคลบรรยายความรู้สึกออกมาเมื่อเห็นภาพที่เป็นสิ่งเร้า แบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหามีจำนวน 20 ข้อ มีภาพจำนวน 20 ภาพ มี 2 ฉบับ คือ ฉบับ C ใช้สำหรับนักเรียนประถมศึกษา และฉบับ Y ใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาขึ้นไป แบบประเมินนั้นแบ่งความสัมพันธ์ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวนักเรียนกับผู้มีอำนาจ จำนวน 10 ข้อ และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับกลุ่มเพื่อนจำนวน 10 ข้อ ที่กล่าวมาแล้ว แบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหานี้ กระทำโดยให้นักเรียนทำแบบประเมินด้วยการพิจารณาจากภาพว่าความสัมพันธ์ของบุคคล 2 คน มีลูกศรชี้ไปที่บุคคลในภาพและบุคคลดังกล่าวในภาพเป็นเสมือนตัวแทนของนักเรียน แล้วให้นักเรียนเลือกประโยคใดประโยคหนึ่งจาก 6 ประโยคที่อยู่ทางด้านขวามือมาหนึ่งคำตอบซึ่งไม่มีข้อถูกข้อผิด การเลือกคำตอบของนักเรียนจะมาจากส่วนความรู้สึกซึ่งอยู่ภายในของบุคคลให้แสดงออกมาโดยการเลือกประโยคใดประโยคหนึ่งทางด้านขวามือที่ตรงกับส่วนความรู้สึกที่อยู่ภายใน

บอยด์และจอห์นสัน ได้กล่าวว่า แบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหาของเขานั้น เป็นแบบวัดการฉายภาพ (Projective) มีลักษณะคลุมเครือ ไม่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ตอบแบบประเมินแสดงความรู้สึกภายในออกมาในลักษณะการตัดสินใจของบุคคลซึ่งจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าคือภาพและข้อความด้านขวามือที่มีให้เลือกหนึ่งข้อตามความคิด ความรู้สึกภายในที่ผู้ตอบโดยไม่รู้ตัวจากภาพที่เป็นสิ่งเร้าแล้ว

การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ บอยด์ และจอห์นสัน ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของนักเรียน 2 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ 395 คน และนักเรียนกลุ่มมีปัญหา คือ กลุ่มที่มีปัญหาทางอารมณ์ที่อยู่ในโลกของตนเอง กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์ กลุ่มนักเรียนที่เคยถูกคัดชื่อออก เนื่องจากเป็นนักเรียนที่เกเร เด็กนักเรียนที่ถูกคำสั่งศาลให้อยู่ในโปรแกรมพิเศษที่จัดให้เด็กเกเร กลุ่มนักเรียนที่อยู่ในสถานกักกัน รวมทั้งสิ้นจำนวน 203 คน พบว่า มีการเลือกลักษณะการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน กลุ่มนักเรียนปกติกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นปัญหา โดยพิจารณาเปอร์เซ็นต์ของนักเรียนวัยรุ่นที่เลือกจำนวนครั้งที่เลือกใช้รูปแบบเดียวตั้งแต่ 8 ครั้งขึ้นไป แล้วใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างของเปอร์เซ็นต์ดังกล่าว ของนักเรียนกลุ่มปกติกับกลุ่มที่เป็นปัญหา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (โดยกลุ่มปกติเลือกลักษณะการเผชิญปัญหารูปแบบเดียวตั้งแต่ 8 ครั้งขึ้นไป จำนวนร้อยละ 17 ส่วนกลุ่มนักเรียนที่เป็นปัญหาเลือกลักษณะการเผชิญปัญหารูปแบบเดียวตั้งแต่ 8 ครั้งขึ้นไป จำนวนร้อยละ 33)

ส่วนการหาความเชื่อมั่น ใช้วิธีการสอบซ้ำ (test retest) โดยทดสอบกับนักเรียนจำนวน 82 คน แล้วหาเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนไปของการเลือกคำตอบจากการทำแบบประเมินครั้งที่ 1 กับการประเมินครั้งที่ 2 ปรากฏว่า การเปลี่ยนไปของการเลือกคำตอบของการประเมินครั้งที่ 1 กับการประเมินครั้งที่ 2 เป็นร้อยละ 16

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ยาโนลด์ และไบรแอนท์ (พรศิริ กองนวล. 2539 : 37 ; อ้างอิงจาก Yarnold and Bryant. 1994 : 102 – 115) ได้ศึกษาการสร้างรูปแบบวัดบุคลิกภาพด้านความเปิดเผย (Type A) ตามแนวทฤษฎีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบแบบสององค์ประกอบร่วมกัน (Oblique Two Factor) คือ องค์ประกอบด้านความเปิดเผยและแรงขับเคลื่อนเร็กซ์กับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยา จำนวน 831 คน เพศชาย 352 คน เพศหญิง 479 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดบุคลิกภาพด้านความเปิดเผย 38 ข้อ ที่มีข้อคำถามที่วัดบุคลิกภาพด้านความเปิดเผย 21 ข้อด้านคล้อยตาม 7 ข้อ อีก 10 ข้อ มีไว้โดยไม่ตรวจให้คะแนน เป็นแบบลิเคิต ที่มี 7 มาตรา พบว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันระหว่าง 2 องค์ประกอบ ได้ 90 % และมีข้อคำถาม 13 ข้อจาก 28 ข้อ ที่วัดคุณลักษณะร่วมกัน 2

คุณลักษณะ คือด้านความเปิดเผยและแรงขับรุนแรงและไม่มีความลำเอียงทางเพศ เพศชายมีคุณลักษณะด้านความเปิดเผยน้อยกว่าเพศหญิง แต่มีคุณลักษณะ แรงขับรุนแรงมากกว่าเพศหญิง

งานวิจัยภายในประเทศ

วิมลพร พันธมนตรี (2534: บทคัดย่อ) ได้สร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญตามรูปแบบของกอร์ดอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การแสดงตัว ความสุภาพอ่อนโยน ความซื่อตรง ต่อหน้าที่ ความมั่นคงทางอารมณ์และสติปัญญา โดยใช้รูปแบบของกอร์ดอน แบบทดสอบมีทั้งหมด 30 ข้อ ในแต่ละประกอบด้วย ข้อความที่คาดว่าจะจะเป็นลักษณะพฤติกรรมของผู้ตอบรวม 5 ข้อความ เพื่อให้เลือกว่า ข้อความใดมีลักษณะตรงกับผู้ตอบมากที่สุดหรือใกล้เคียงมากที่สุดเพียง 1 ข้อความแล้วขีดทึบในช่องแบบทดสอบฉบับนี้นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 929 คน พบว่า แบบทดสอบฉบับนี้ มีข้อที่สามารถจำแนกบุคลิกภาพของนักเรียนได้ ทุกองค์ประกอบจำนวน 11 ข้อ คือเป็นข้อความที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (10 คู่) ความเชื่อมั่นใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่าอยู่ในระดับปานกลางคือระหว่าง 0.438 – 0.679 ค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการสอบและการประเมินของอาจารย์ประจำชั้นและเพื่อนนักเรียน พบว่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้วิธีการใช้เทคนิคกลุ่มรูขั้ว คำนวณโดยใช้สูตร $t - test$ พบว่าอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบ

รสรินทร์ ฉายแก้ว(2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ แบบการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศึกษาว่าองค์ประกอบของบุคลิกภาพและแบบการเรียนรู้ใดบ้างที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เขตกรุงเทพมหานครจำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ และแบบวัดแบบการเรียนรู้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบกับแบบการเรียนรู้แต่ละแบบมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ยกเว้นบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์กับแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงและบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์กับแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ

แต่ละองค์ประกอบ แบบการเรียนรู้แต่ละแบบ กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนงค์ พรหมจักร (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และศึกษาคำนวณน้ำหนักความสำคัญของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนสังกัดสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 505 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็น แบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ (Big – Five) เป็นข้อความหรือสถานการณ์สมมติมี 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อพบว่าตัวพยากรณ์ทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าโดยตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับเกณฑ์สูงสุดคือความซื่อตรงต่อหน้าที่และองค์ประกอบของบุคลิกภาพบางองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์พบว่า บุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่และด้านสติปัญญาส่งผลต่อตัวเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .8193 สามารถพยากรณ์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ได้ 66.48 % ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ ± 3.3427

พรศิริ กองนวล (2539 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาแบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญคือ การแสดงตัว ความสุภาพอ่อนโยน ความซื่อตรงต่อหน้าที่ ความมั่นคงทางอารมณ์ และสติปัญญา ที่มีคุณภาพเหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบบวัดบุคลิกภาพวัดคุณลักษณะของบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ องค์ประกอบละ 10 ข้อความ รวมทั้งฉบับ 50 ข้อ โดยสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ในจังหวัดนครนายก จำนวน 950 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น พบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดบุคลิกภาพมีค่าตั้งแต่ .20 ถึง .70 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดบุคลิกภาพซึ่งคำนวณโดยวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน ทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .756 โดยแต่ละองค์ประกอบมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .360 ถึง .625 สำหรับค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดบุคลิกภาพโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีตั้งแต่ .27348 ถึง .69126 ส่วนความลำเอียงของข้อความซึ่งใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการวิเคราะห์ทุกองค์ประกอบมีข้อความที่มีความลำเอียงต่อ เพศ และสถานที่ตั้งของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สำหรับเกณฑ์ปกติที่ใช้บอกความหมายของคะแนนที่ปกติอยู่ระหว่าง T19 ถึง T79

4. งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหา

งานวิจัยในต่างประเทศ

โฮล์ม และฮุสตัน (Holmes and Houston. 1984 : 212 – 218) ศึกษาวิธีเผชิญปัญหาของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 24 คน เพื่อพิสูจน์ว่า วิธีเผชิญปัญหา 2 วิธีคือ วิธีที่ 1 “การปรับเปลี่ยนความคิดว่าสิ่งคุกคามนั้นก่อให้เกิดความรู้สึกใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ (Threat Redefinition) ” และวิธีที่สอง “การหนีความสนใจออกจากภาวะคุกคาม (Threat Isolation) ” จะช่วยลดภาวะเครียดได้หรือไม่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ได้รับการช็อคด้วยไฟฟ้าเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ 2 ได้รับการช็อคด้วยไฟฟ้าร่วมกับการแนะนำให้ใช้วิธีการเผชิญปัญหาวิธีหนึ่ง กลุ่มที่ 3 ได้รับการช็อคด้วยไฟฟ้าร่วมกับการแนะนำให้ใช้วิธีเผชิญปัญหาวิธีที่สอง กลุ่มที่ 4 ไม่ได้รับการช็อคด้วยไฟฟ้า เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดความสำเร็จในการเผชิญปัญหา คือ การตอบสนองทางร่างกาย (ชีพจรและอาการทางผิวหนัง) และภาวะอารมณ์ ผลการศึกษาพบว่า วิธีเผชิญปัญหาทั้ง 2 วิธี ช่วยลดภาวะเครียดจากการช็อคด้วยไฟฟ้าได้

ต่อมาในปี ค.ศ. 1980 โฟล์คแมน และลาซารัส (Folkman and Lazarus.1980 : 219 -239) ได้ศึกษาคนปกติวัย 45-64 ปี จำนวน 100 คน เพื่อค้นหาวิธีเผชิญกับภาวะเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยศึกษาเป็นเวลานาน 1 ปี และใช้วิธีการสัมภาษณ์ถึงภาวะเครียดสัมภาษณ์ทุก ๆ 4 สัปดาห์ และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหาโดยใช้แบบวัดวิธีเผชิญปัญหา มีคำถาม 68 ข้อ วิธีการเผชิญปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ 1 เป็นวิธีที่มุ่งแก้ปัญหา และกลุ่มที่ 2 เป็นวิธีที่มุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด ผลการศึกษาพบว่า บุคคลใช้วิธีเผชิญปัญหาทั้ง 2 กลุ่ม ร่วมกันในการเผชิญกับภาวะเครียด โดยในการใช้วิธีเผชิญปัญหาวิธีเดิมมีค่อนข้างน้อยเนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน และการที่บุคคลจะใช้วิธีเผชิญปัญหาวิธีเดิมนั้น เป็นผลมาจากปัจจัยด้านบุคลิกภาพ บุคคลนิยมใช้วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งแก้ปัญหาที่เกิดจากเรื่องงาน หรือเมื่อประเมินว่าสามารถจัดการกับปัญหานั้นได้ และต้องการข้อมูลเพิ่มเติม แต่จะนิยมใช้วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งลดอารมณ์ตึงเครียด เมื่อเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพ หรือเมื่อประเมินว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ยอมรับและมีความท้อถอยเกิดขึ้น นอกจากนี้พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีเผชิญปัญหาชนิดต่าง ๆ แต่อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีการกระจายของอายุน้อยเกินไป

แกส (Gass.1987 : 29 - 33) ได้ศึกษาวิธีเผชิญปัญหาที่ช่วยในการปรับตัว และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพกับวิธีเผชิญปัญหาของหญิงหม้าย อายุระหว่าง 65-85 ปี ที่สามีเสียชีวิตได้ 1-12 เดือน จำนวน 100 คน โดยใช้แบบวัดวิธีเผชิญปัญหาของลาซารัส ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหา จากการศึกษาพบว่าวิธีเผชิญปัญหาที่มีประโยชน์กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การหางานอื่นทำ การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคม การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การทบทวน

เกี่ยวกับความตาย การใช้วิธีการทางศาสนา การคุยกับสามีที่เสียชีวิตแล้ว การรู้สึกว่าสามียังมีชีวิตอยู่ และการรำลึกถึงความสุขที่ผ่านมาวิธีเผชิญปัญหาที่ไม่มีประโยชน์กับตนเอง ได้แก่

การใช้จ่าย การดื่มสุรา การดำหนิตนเอง การบนบานหรือยอมจำนน การหลับใหลมากขึ้น การหลีกหนีหรือไถ่ถามกับผู้อื่น การให้สัญญากับผู้อื่น และการฝักกลางวันวิธีการเผชิญปัญหาที่สัมพันธ์เชิงบวกกับความผิดปกติทางจิตสังคม ได้แก่ การติดตามความปรารถนา วิธีผสมระหว่างการแสวงหาความช่วยเหลือ และหลีกหนี การมุ่งลดความรุนแรงของปัญหา การดำหนิตนเอง วิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผิดปกติด้านร่างกาย ได้แก่ การติดตามความปรารถนา

ส่วนแมคเน็ต (McNett. 1980 : 98 – 103) ได้ศึกษาวิธีเผชิญปัญหาของคนพิการ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหา และผลสำเร็จในการเผชิญปัญหาของคนพิการ อายุระหว่าง 15-65 ปี จำนวน 50 คน เป็นโสด 19 คน สมรสแล้ว 24 คน หย่าหรือหม้าย 7 คน ระดับการศึกษาตั้งแต่เตรียมอุดมจนถึงปริญญาตรี ใช้แบบวัดวิธีเผชิญปัญหาของ ลาสซารัส ในการเก็บข้อมูลเรื่องวิธีเผชิญปัญหา ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการเผชิญปัญหานั้นใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า

1. วิธีเผชิญปัญหาที่มุ่งแก้ปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการเผชิญปัญหา การรับรู้แหล่งเกื้อหนุนและการรับรู้ประสิทธิภาพของแหล่งเกื้อหนุน
2. วิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งลดอารมณ์ถึงเครียด มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหาและการรับรู้แหล่งเกื้อหนุน
3. วิธีเผชิญปัญหาที่ใช้การประเมินทางด้านความคิดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหาและผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา
4. วิธีเผชิญปัญหาโดยใช้แหล่งเกื้อหนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหาและผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา
5. อายุไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหาแต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา
6. สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหา แต่มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จ ในการเผชิญปัญหา โดยผู้ป่วยที่มีสถานภาพสมรส โสด หย่า หรือหม้าย จะเผชิญปัญหาได้ดีกว่า
7. ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหาและผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา
8. ระดับความพิการมีความสัมพันธ์ทางลบกับวิธีเผชิญปัญหาโดยแหล่งเกื้อหนุนแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีเผชิญปัญหาวิธีอื่น และผลสำเร็จในการเผชิญปัญหา

งานวิจัยในประเทศ

สมัญญา เสี่ยงใส (2521 : 45 – 50) ได้ศึกษาความวิตกกังวล และวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น ม.ศ.4 และ ม.ศ.5 จำนวน 375 คน ความวิตกกังวลแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับด้านสังคม ความวิตกกังวลเกี่ยวกับด้านส่วนตัว ความวิตกกังวลเกี่ยวกับด้านการเรียนและอาชีพ วิธีลดความวิตกกังวลที่ศึกษามี 3 วิธีคือ การลดความวิตกกังวลโดยวิธีก้าวร้าว การลดความวิตกกังวลโดยวิธีถอยหนี และการลดความวิตกกังวลโดยใช้เหตุผล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบสอบถามความวิตกกังวล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความวิตกกังวลด้านอาชีพมากที่สุด ส่วนวิธีการใช้วิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนพบว่า นักเรียนเลือกใช้วิธีการลดความวิตกกังวลแบบใช้เหตุผลมากที่สุด รองลงมาคือวิธีถอยหนี และเลือกใช้วิธีลดความวิตกกังวลแบบก้าวร้าวมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การมีความวิตกกังวลกับการใช้วิธีถอยหนี ในการลดความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเผชิญปัญหา

จรรยา เกษศรีสังข์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนนายร้อยตำรวจจำนวน 316 คน พบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อวิธีการเผชิญปัญหา ได้แก่ ระดับชั้นปีบุคลิกภาพ และบรรยากาศในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า บุคลิกภาพแตกต่าง บรรยากาศในครอบครัวต่างกัน มีวิธีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน ซึ่งบอยด์ และจอห์นสัน (Boyd และ Johnson. 1981 : 27) ได้ศึกษากับนักเรียนเกรด 2-12 จำนวน 598 คน โดยใช้แบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหา 6 ลักษณะ พบว่า ข้อมูลมีความโน้มเอียงที่แสดงว่านักเรียนหญิงมีการกระทำที่เป็นการหันเข้าสู่ภายในตนเองมากกว่าเด็กชาย และลักษณะการเผชิญปัญหาจะเปลี่ยนไปตามอายุ ส่วนเด็กที่มีปัญหานั้นมีความโน้มเอียงที่จะแสดงการกระทำที่เป็นการแสดงออกจากตนเองหันเข้าสู่ภายนอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจรรยา วัฒนโสภณ และคณะ (2536 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยวิธีการปรับตัว (Coping Style) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 596 คน โดยใช้แบบประเมินลักษณะการเผชิญปัญหา 6 รูปแบบของบอยด์ และจอห์นสัน (Boyd and Johnson. 1981) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพศชายใช้วิธีการทำร้ายตนเองมากกว่าเพศหญิง นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจฐานะทางสังคมต่ำใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาโดยการลงโทษตนเองมากกว่านักเรียนที่มีเศรษฐกิจฐานะทางสังคมสูง ส่วนนักเรียนที่มีเศรษฐกิจฐานะทางสังคมสูงใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาแบบปฏิเสธโดยสิ้นเชิงมากกว่านักเรียนที่มีเศรษฐกิจฐานะต่ำ ส่วนนักเรียนที่มีพี่น้องตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการแสดงออกจากตนเองให้เห็นชัดเจนมากกว่านักเรียนที่เป็นลูกคนเดียว แล้วยังพบว่าในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการปรับตัวอย่างปกติมีวิธีการปรับตัวแบบหลีกเลี่ยงโดยโทษตัวเอง (I. Av.) มากที่สุด ร้อยละ

41.44 ส่วนที่ใช้วิธีการปรับตัวระดับที่เป็นปัญหาใช้วิธีการปรับตัวแบบปฏิเสธโดยสิ้นเชิง (I. D.) ร้อยละ 38.02

ส่วนนินดา พงศ์พานานาญเวช (2535 : 102 – 107) ได้ศึกษาความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี ตามตัวแปรด้านเพศ แผนการเรียน ความคาดหวังของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความคาดหวังของผู้ปกครอง ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์มีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนแผนการเรียนศิลปะ แต่ทั้งสองแผนการเรียนใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบรอมชอมเหมือนกัน
2. นักเรียนที่มีความคาดหวังต่างกันมีการเผชิญปัญหาต่างกัน โดยนักเรียนที่มีความคาดหวังสูง มีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่มีความคาดหวังปานกลางและต่ำ
3. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่างกันมีการเผชิญปัญหาต่างกัน โดยนักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูง มีคะแนนการเผชิญปัญหามากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังปานกลางและความคาดหวังต่ำ
4. ตัวแปรด้านเพศ อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวส่งผลต่อคะแนนการเผชิญปัญหาไม่แตกต่างกัน
5. นักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อต่างกัน มีการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อสูงมีคะแนนการเผชิญปัญหาน้อยกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลในการศึกษาต่อปานกลางและความวิตกกังวลต่ำ

จากเอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการที่บุคคลมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเผชิญปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพปัญหานั้น คนปกติจะใช้ลักษณะการเผชิญปัญหารูปแบบต่าง ๆ ที่คุ้นเคยเพียง 1-2 ครั้ง (Boyd and Johnson. 1981 : 7) ซึ่งไม่ก่อให้เกิดอันตรายแต่ประการใด แต่ถ้ามีการเลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหารูปแบบซ้ำ ๆ ซาก ๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัย จะนำไปสู่ปัญหายั่งยืนในการปรับตัวมากยิ่งขึ้น เพราะลักษณะการเผชิญปัญหาเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ถ้ามีการรับรู้อย่างไม่เหมาะสม ก็อาจเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังที่ ดอลลาร์ด และ มิลเลอร์ (Boyd and Johnson. 1981 : 12 : citing Dollard and Miller. 1950) กล่าวว่าในสถานการณ์ถ้าบุคคลได้รับการตอบสนอง คำแนะนำหรือให้แรงเสริม ในลักษณะที่กำกวม จะเป็นเหตุให้บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนอง โดยแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม อย่างซ้ำ ๆ จนเป็นนิสัย ผลที่เกิดขึ้นคือมักแสดงพฤติกรรมในด้านลบมากกว่าด้านบวก ซึ่งบอยด์และจอห์นสัน (Boyd and Johnson. 1981) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า เมื่อบุคคลได้เลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหารูปแบบหนึ่งมากเกินไปพฤติกรรมในขั้นสุดท้ายจะนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบน

ดังนั้นจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเผชิญปัญหาทั้งในประเทศ และต่างประเทศข้างต้น พบว่า เมื่อบุคคลเผชิญกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล ความเครียด หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ บุคคลจะประเมินสถานการณ์และเลือกใช้วิธีการเผชิญปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ กัน สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดและทฤษฎีจาก ลาซาร์สมาใช้ในการศึกษาเพื่อค้นหารูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ รูปแบบการเผชิญปัญหาแบบสู้ปัญหา รูปแบบการเผชิญปัญหาแบบการประนีประนอมรูปแบบการเผชิญปัญหาแบบถอยหนีปัญหาเพื่อจะได้หาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกลักษณะกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดระยอง จำนวนโรงเรียน 19 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 113 ห้อง และจำนวนนักเรียน 5,538 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดระยองจำนวน 411 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่เชื่อมั่นได้ 95 เปอร์เซนต์ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 400 : อ้างอิงจาก Yamane. 1967) ที่เลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยมีรายละเอียดการสุ่มดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด โดยยึดเกณฑ์การแบ่งตามเกณฑ์การแบ่งขนาดของสังกัดกรมสามัญศึกษา คือขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่และขนาดกลาง ซึ่งขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวน 2 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 28 ห้องและจำนวนนักเรียน 1,414 คน ขนาดใหญ่มีจำนวน 4 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 32 ห้องและจำนวนนักเรียน 1,588 คน และขนาดกลางมีจำนวน 13 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 53 ห้องเรียน และจำนวนนักเรียน 2,536 คน

ขั้นที่ 2 สุ่มห้องเรียนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดโรงเรียนแต่ละขนาดตามสัดส่วนจากจำนวนนักเรียนได้จำนวนห้องเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 411 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 2 ห้อง มีจำนวนนักเรียน 103 คน ขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 2 ห้อง จำนวนนักเรียน 791 และขนาดกลาง จำนวน 6 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 6 ห้อง และมีจำนวนนักเรียน 229 คน ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบ

ขนาด	โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
ใหญ่พิเศษ	ระยองวิทยาคม	1	51
	วัดป่าประดู่	1	52
ใหญ่	แก่ง"วิทยสถานาร"	1	41
	บ้านค่าย	1	38
กลาง	นิคมพัฒนา	1	38
	บ้านฉางกาญจนกุลวิทยา	1	43
	วังจันทร์วิทยา	1	40
	มาบตาพุดพันพิทยาคาร	1	39
	ปลวกแดงพิทยาคม	1	36
	ระยองวิทยาคม ปากน้ำ	1	33
รวม		10	411

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ มี 2 ฉบับ คือ

1. แบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา (Coping Styles) เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามโครงสร้างรูปแบบการเผชิญปัญหาตามทฤษฎีของลาซารัส (Lazarus) โดยผู้วิจัยสร้างข้อความหรือสถานการณ์ แล้วให้กลุ่มตัวอย่างเรียงลำดับคำตอบตามความคิดเห็นจากคำตอบที่กำหนดให้ 3 คำตอบ ซึ่งแต่ละคำตอบ จะเป็นรูปแบบที่ใช้ในการเผชิญปัญหา คือ การเข้าต่อสู้ การถอยหนี และการประนีประนอม มีจำนวน 68 ข้อ

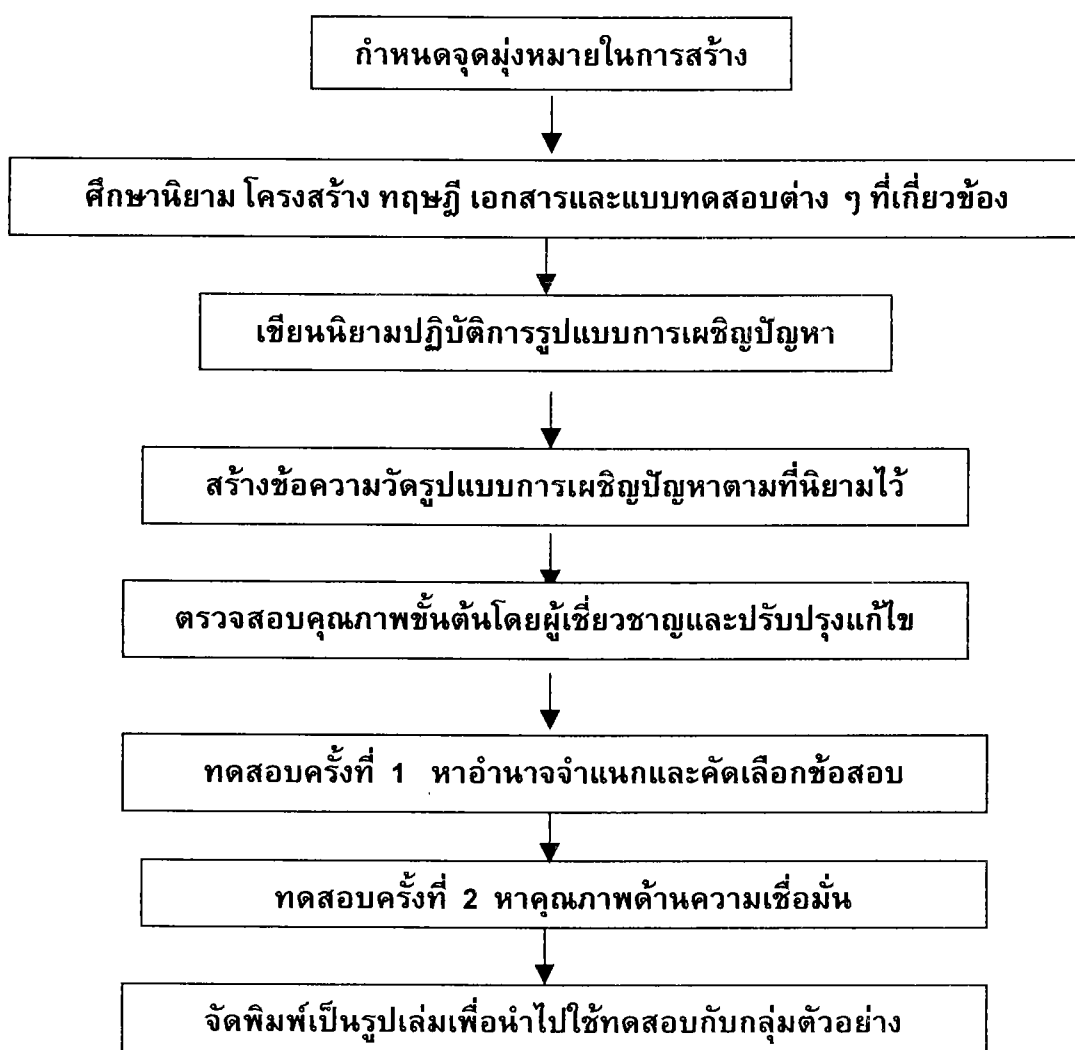
2. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ (Big Five) ผู้วิจัยได้ขออนุญาตนำแบบสอบถามของ พรศิริ กองนวล (2539 : 95) มาใช้วัดบุคลิกภาพของนักเรียนจำนวน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการแสดงตัว จำนวน 10 ข้อ
2. ด้านความสุภาพอ่อนโยน จำนวน 10 ข้อ

3. ด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ จำนวน 10 ข้อ
4. ด้านความมั่นคงทางอารมณ์จำนวน 10 ข้อ
5. ด้านสติปัญญา จำนวน 10 ข้อ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างแบบทดสอบรูปแบบการเผชิญปัญหา (Coping Styles) มีขั้นตอนในการสร้างดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา

ในการดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนตามภาพประกอบ 2 ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบ เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา คือ การเข้าถึง การถอยหนี และการประนีประนอม ที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในการวิจัย

2. การศึกษา นิยาม โครงสร้าง ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างตามทฤษฎีของ ลาซารัส (Lazarus)

3. เขียนนิยามปฏิบัติการของรูปแบบการเผชิญปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งตัวเลือกเป็นข้อความที่เป็นตัวแทนของรูปแบบการเผชิญปัญหา

4. สร้างแบบทดสอบตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนด สร้างข้อความ หรือสถานการณ์ แล้วให้กลุ่มตัวอย่างเรียงลำดับคำตอบตามความคิดเห็น จากคำตอบที่กำหนดให้ 3 คำตอบ ซึ่งแต่ละคำตอบ จะเป็นรูปแบบที่ใช้ในการเผชิญปัญหา คือ การเข้าถึง การถอยหนี และการประนีประนอม มีจำนวน 80 ข้อ

5. นำแบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยพิจารณาค่า IOC ของข้อสอบรายข้อ พบว่าแบบทดสอบมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 1.00 มีข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไข 9 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบจำนวน 80 ข้อ

6. นำแบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา ที่สร้างขึ้นไปทดสอบครั้งที่ 1 ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง จากโรงเรียน 5 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มจากโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 โรงเรียน ได้ โรงเรียนระยองวิทยาคม โรงเรียนบ้านค่าย โรงเรียนนิคมพัฒนา โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา และ โรงเรียนมาบตาพุดพิทยาคาร ซึ่งนักเรียนที่ได้จากการสุ่มนี้เป็นคนละห้องเรียนกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ มีนักเรียนจำนวน 194 คน ในขณะทดสอบได้ทำการจับเวลาเพื่อกำหนดเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนส่วนใหญ่ที่ทำแบบทดสอบเสร็จ เพื่อนำมากำหนดเวลาในการทดสอบครั้งที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบด้านค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้ $t - test$ ซึ่งได้ค่า t อยู่ระหว่าง 1.88 – 2.76 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 68 ข้อ แล้วจัดพิมพ์แบบทดสอบเพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 2

7. นำแบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหาที่คัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขจากการทดสอบครั้งที่ 1 ไปทดสอบครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ตามลำดับรวมทั้งหมดจำนวน 411 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ รูปแบบการเผชิญปัญหาด้านความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นดังนี้

การเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้	มีค่าเท่ากับ	0.808
การเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนี	มีค่าเท่ากับ	0.640
การเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม	มีค่าเท่ากับ	0.818

8. จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

ลักษณะของแบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายสร้างขึ้นเพื่อต้องการทราบความรู้สึกหรือการกระทำของนักเรียน เมื่อมีสถานการณ์หรือเหตุการณ์เกิดขึ้น แบบทดสอบฉบับนี้มีจำนวน 68 ข้อ แต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก ใช้เวลาทำ 50 นาที คำตอบที่เลือกในแต่ละข้อนั้นไม่มีข้อถูกหรือข้อผิดอย่างแท้จริง และไม่มีผลกระทบต่อการเรียนจึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ให้นักเรียนเลือกทั้งหมด 3 ตัวเลือก โดยให้พิจารณาจัดลำดับดังนี้

เขียนเลข	3 ลงใน _____	สำหรับข้อความที่เห็นด้วยมากที่สุด
เขียนเลข	2 ลงใน _____	สำหรับข้อความที่เห็นด้วยปานกลาง
เขียนเลข	1 ลงใน _____	สำหรับข้อความที่เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตัวอย่างคำถาม

(0) หนูแบ่งโดนครูด่าหน้าว่าลายมือไม่สวย เธอจึงคัดลายมือทุกวันแต่ก็ไม่สำเร็จเธอจึง

<u>3</u>	ก. เลิกฝึกแล้วปล่อยเลยตามเลย
<u>2</u>	ข. พยายามฝึกต่อไป
<u>1</u>	ค. หยุดฝึกบ้างระยะหนึ่ง

(00) วันประกาศผลสอบปรากฏว่านักเรียนสอบไม่ผ่านแต่เพื่อนสนิทของนักเรียนสอบได้ทั้ง ๆ ที่นักเรียน เรียนเก่งกว่าเพื่อน นักเรียนจะทำอย่างไร

<u>3</u>	ก. เดินเลี้ยวออกไปคนเดียว
<u>2</u>	ข. แสดงความยินดีกับเพื่อนตามมารยาท
<u>1</u>	ค. ทำเฉย ๆ เพราะตนสอบไม่ผ่าน

เกณฑ์การให้คะแนน

เนื่องจากข้อคำถามทั้ง 68 ข้อ จะมี 3 ตัวเลือกซึ่งในแต่ละตัวเลือกจะเป็นการเผชิญปัญหาแต่ละรูปแบบสลับกันอยู่ ผู้วิจัยได้สร้างแบบเฉลยไว้ 3 ชุด โดยตรวจให้คะแนนแต่ละรูปแบบตามที่นักเรียนกรอกลงในกระดาษคำตอบ

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

คะแนนระหว่าง 171 ถึง 204 หมายถึง การเผชิญปัญหาในรูปแบบนั้นมากที่สุด

คะแนนระหว่าง 103 ถึง 170 หมายถึง การเผชิญปัญหาในรูปแบบนั้นปานกลาง

คะแนนระหว่าง 68 ถึง 102 หมายถึง การเผชิญปัญหาในรูปแบบนั้นน้อยที่สุด

2. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ (Big Five) และเกณฑ์การให้คะแนนที่สร้างขึ้นโดย พรศิริ กองนวล (2539 : 52 – 53) ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดของดิกแมน แบบทดสอบมี 2 ตัวเลือก เป็นแบบทดสอบที่มีข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมที่นิยามไว้ ให้นักเรียนตอบตามความรู้สึกของตนเองว่า เคยปฏิบัติเหมือนกับข้อความนั้น หรือตรงกับความรู้สึกของตนเองหรือไม่ ถ้าเคยปฏิบัติหรือตรงกับความรู้สึกให้ตอบว่า “ใช่” แต่ถ้าไม่เคยปฏิบัติ หรือไม่ตรงกับความรู้สึกให้ตอบว่า “ไม่ใช่” มี 50 ข้อความ แยกเป็นองค์ประกอบ ละ 10 ข้อความ ใช้เวลาตอบ 40 นาทีโดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือตามเงื่อนไขดังนี้

✓ ใช่ ถ้าท่านมีความรู้สึก ความคิดเห็น หรือพฤติกรรมที่สอดคล้องกับข้อความนั้น

✓ ไม่ใช่ ถ้าท่านมีความรู้สึก ความคิดเห็น หรือพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับข้อความนั้น

ตัวอย่างคำถาม

ลำดับ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ในการทำงานกลุ่มข้าพเจ้าจะเป็นตัวแทนกลุ่มออกไปรายงานหน้าชั้นเสมอ		
2	ข้าพเจ้ากล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมและในชั้นเรียน		
3	ข้าพเจ้าชอบตอบคำถามในขณะที่เรียน		
4	เมื่อมีปัญหาหรือไม่สบายใจข้าพเจ้าจะพูดให้คนที่ไวใจฟัง		
5	ข้าพเจ้าทักท้วงครูเมื่อเห็นว่าครูอาจสอนผิด		

แบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ แยกเป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการแสดงตัว	จำนวน 10 ข้อ ข้อ 1 ถึง 10
องค์ประกอบที่ 2 ด้านความสุภาพอ่อนโยน	จำนวน 10 ข้อ ข้อ 11 ถึง 20
องค์ประกอบที่ 3 ด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่	จำนวน 10 ข้อ ข้อ 21 ถึง 30
องค์ประกอบที่ 4 ด้านความมั่นคงทางอารมณ์	จำนวน 10 ข้อ ข้อ 31 ถึง 40
องค์ประกอบที่ 5 ด้านสติปัญญา	จำนวน 10 ข้อ ข้อ 41 ถึง 50

เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 0 , 1 แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ถ้าเป็นข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้

ตอบ ใช่ ให้คะแนน 1 คะแนน

ตอบ ไม่ใช่ ให้คะแนน 0 คะแนน

2. ถ้าเป็นข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

ตอบ ใช่ ให้คะแนน 0 คะแนน

ตอบ ไม่ใช่ ให้คะแนน 1 คะแนน

นำแบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญไปทดสอบกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดระยอง จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ตามลำดับรวมทั้งหมดจำนวน 411 คน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนน เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6765

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการกรมสามัญศึกษาจังหวัดระยองเพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นัดหมาย วัน เวลาที่จะนำแบบทดสอบไปทดสอบ ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2544 ถึง 26 กุมภาพันธ์ 2544 เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว นำมาคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาตรวจและวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและทดสอบสมมติฐาน

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1. หาค่าความเที่ยงตรง(Validity) โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามปฏิบัติการตามแนวของแคทเทิลกับผู้วิจัยสร้างขึ้น (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 248)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2. วิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t - test แบบเทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 216 ; อ้างอิงจาก Edwards.1957 : 152 - 154)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
 $\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
 $\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S^2_H	แทน ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มสูง
S^2_L	แทน ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มต่ำ
n_H	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
n_L	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ

1.3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแต่ละองค์ประกอบและรวมทุกองค์ประกอบโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s^2_i}{s^2_t} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	s^2_i	แทน	ความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	s^2_t	แทน	ความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1. สถิติพื้นฐานของแบบสอบถาม คือ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

2.2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment

Correlation Coefficient(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 173)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y ทุกคู่
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

2.2.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ โดยใช้ t – test
(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 70)

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} \quad , \quad df = n - 2$$

เมื่อ t แทน ค่าจากการแจกแจงของที
 R แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดา
 n แทน จำนวนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2.2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R)

จากสูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 75)

$$R_{y.123\dots m} = \sqrt{\sum \beta_i r_{iy}}$$

เมื่อ $R_{y.123\dots m}$ แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
 β_i แทน ค่านำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ ตัวที่ i
 r_{iy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรตาม(Y) กับตัวแปรอิสระ ตัวที่ i

2.2.4 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

จากสูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 63)

$$F = \frac{R^2 / m}{\sqrt{(1-r^2)/(n-m-1)}} \quad ; \quad df_1 = m$$

$$df_2 = n - m - 1$$

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F – Distribution)
 R แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
 n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 m แทน จำนวนตัว แปรอิสระ

2.2.5 คำนำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (b_i) คำนวณโดยใช้สูตร
(Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 61)

$$b_i = \beta_i \cdot \frac{S_y}{S_i}$$

เมื่อ b_i แทน คำนำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระ
ตัวที่ i
 β_i แทน คำนำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปร
อิสระ ตัวที่ i
 S_y แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวเกณฑ์
 S_i แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ i

2.2.6 ทดสอบความมีนัยสำคัญของคำนำน้หนักความสำคัญของคะแนน
จากสูตร (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ.2540 : 346)

$$t_i = \frac{b_i}{SE_{bi}} ; \quad df = n - m - 1$$

เมื่อ t_i แทน ค่าการแจกแจงแบบทีของคำนำน้หนักความสำคัญตัวที่ i
 b_i แทน คำนำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระ
ตัวที่ i
 SE_{bi} แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคำนำน้หนักความ
สำคัญตัวที่ i
 n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 m แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

ในการคำนวณค่าสถิติทั้งหมดของการวิจัยครั้งนี้ คำนวณโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์
โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการนำเสนอ ผู้วิจัยได้เสนอสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

X_1	แทน	บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว
X_2	แทน	บุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน
X_3	แทน	บุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่
X_4	แทน	บุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์
X_5	แทน	บุคลิกภาพด้านสติปัญญา
Y_1	แทน	การเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าสู่
Y_2	แทน	การเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนี
Y_3	แทน	การเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม
N	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพ
$\bar{Y}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยรูปแบบการเผชิญปัญหา
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
$C.V.$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดการกระจาย
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์การวัดร่วมกัน
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$S.E._b$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอย
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดระยอง ซึ่งจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบ รูปแบบการเผชิญปัญหาแต่ละรูปแบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบ กับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. คำนำนักความสำคัญบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนตามแผนการวิจัยที่ได้กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ ปรากฏผลดังนี้

1. สถิติพื้นฐานของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้นำคะแนนของแบบทดสอบแต่ละฉบับที่ได้จากการทดสอบกับนักเรียนทั้งหมด 411 คน ปรากฏผลดังนี้ ตาราง 4 และ ตาราง 5

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 3

องค์ประกอบของบุคลิกภาพ	N	n	$\bar{X}$	S	C.V.
ด้านการแสดงตัว	411	10	5.876	2.069	35.211
ด้านความสุภาพอ่อนโยน	411	10	8.236	1.651	20.046
ด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่	411	10	6.829	1.958	28.672
ด้านความมั่นคงทางอารมณ์	411	10	5.630	2.194	38.970
ด้านสติปัญญา	411	10	5.392	2.075	38.483

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญมีค่าอยู่ระหว่าง 5.392 ถึง 8.236 โดยบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและบุคลิกภาพด้านสติปัญญามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงว่านักเรียนมีบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยนอยู่ในระดับสูง ส่วนบุคลิกภาพด้านอื่นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง 1.651 ถึง 2.194 โดยบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์มีความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด

และบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยนความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด และเมื่อเปรียบเทียบการกระจายของคะแนนแต่ละองค์ประกอบซึ่งพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การกระจายพบว่ามีความอยู่ระหว่าง 20.046 ถึง 38.970 โดยบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์มีค่าประสิทธิ์การกระจายสูงสุด แสดงว่าสามารถจำแนกองค์ประกอบบุคลิกภาพของนักเรียนทั้งหมดได้ดีกว่าด้านอื่น และองค์ประกอบบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยนมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายต่ำสุด

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานของการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าสู่รูปแบบการถอยหนี
รูปแบบ การประนีประนอม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รูปแบบการเผชิญปัญหา	N	n	$\bar{y}$	S	C.V.
การเข้าสู่ (Y_1)	411	68	118.484	12.277	10.362
การถอยหนี (Y_2)	411	68	135.496	7.544	5.568
การประนีประนอม (Y_3)	411	68	154.015	12.542	8.143

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของรูปแบบการเผชิญปัญหา ในแต่ละรูปแบบของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 มีค่าอยู่ระหว่าง 118.484 ถึง 154.015 โดยการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าสู่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง 7.544 ถึง 12.542 โดยการเผชิญปัญหา รูปแบบการประนีประนอม มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด และการเผชิญปัญหา รูปแบบการถอยหนีความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด และเมื่อเปรียบเทียบการกระจายของคะแนนแต่ละรูปแบบการเผชิญปัญหาซึ่งพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การกระจายพบว่ามีความอยู่ระหว่าง 5.568 ถึง 10.362 โดยที่ การเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าสู่ มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายสูงสุดเท่ากับ 10.362 ส่วนการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนีมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ต่ำสุดเท่ากับ 5.568

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหา รูปแบบการเข้าต่อสู้ รูปแบบการถอยหนี และรูปแบบการประนีประนอม

	ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y	
รูปแบบ เข้าต่อสู้	X_1	1.000	0.198**	0.070	-0.083	0.295**	0.034	$R = 0.226$ $R^2 = 0.051$ $F = 4.363^{**}$
	X_2		1.000	0.307**	0.171**	0.238**	-0.128**	
	X_3			1.000	0.334**	0.223**	-.193**	
	X_4				1.000	0.091	-0.139**	
	X_5					1.000	-0.060	
	Y						1.000	
รูปแบบ ถอยหนี	X_1	1.000	0.198**	0.070	-0.083	0.295**	0.038	$R = 0.077$ $R^2 = 0.006$ $F = 0.483$
	X_2		1.000	0.307**	0.171**	0.238**	0.001	
	X_3			1.000	0.334**	0.223**	-0.056	
	X_4				1.000	0.091	-0.026	
	X_5					1.000	-0.026	
	Y						1.000	
รูปแบบ ประนี- ประนอม	X_1	1.000	0.198**	0.070	-0.083	0.295**	-0.056	$R = 0.257$ $R^2 = 0.066$ $F = 5.731^{**}$
	X_2		1.000	0.307**	0.171**	0.238**	0.124*	
	X_3			1.000	0.334**	0.223**	0.223**	
	X_4				1.000	0.091	0.152**	
	X_5					1.000	0.074	
	Y						1.000	

* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหา รูปแบบการเข้าต่อสู้ มีค่าตั้งแต่ -0.193 ถึง 0.034 โดยค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้กับบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน (X_2) , การเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้กับบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ (X_3) , การเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้กับบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_4) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และมีค่าเป็นลบ นั่นคือ นักเรียนที่มีบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน (X_2) , บุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ (X_3) , บุคลิกภาพ

ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_4) สูงมีการเผชิญปัญหาแบบการเข้าต่อสู้ต่ำ สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้มีค่าเท่ากับ 0.226 มีค่าความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญวัดรวมกันกับการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้มีค่าเท่ากับ 5.1 เปอร์เซ็นต์

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนี มีค่าตั้งแต่ -0.056 ถึง 0.038 โดยค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนีกับทุกองค์ประกอบของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนีมีค่าเท่ากับ 0.077 มีค่าความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญวัดรวมกันกับการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนีมีค่าเท่ากับ 0.6 เปอร์เซ็นต์

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม มีค่าตั้งแต่ -0.056 ถึง 0.223 โดยค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้กับบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน (X_2) มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้กับบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ (X_3) , การเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้กับบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_4) มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนที่มีบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน (X_2) , บุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ (X_3) , บุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_4) สูงมีการเผชิญปัญหาแบบการประนีประนอมสูงสำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอมมีค่าเท่ากับ 0.257 มีค่าความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญวัดรวมกันกับการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอมมีค่าเท่ากับ 6.6 เปอร์เซ็นต์

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ แต่ละองค์ประกอบ มีค่าอยู่ระหว่าง -.082 ถึง .334 โดยบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ (X_3) กับบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_4) มีความสัมพันธ์กันสูงสุด และมีบุคลิกภาพด้านการแสดงตัว (X_1) กับบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_4) มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพด้านการแสดงตัว (X_1) กับบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ (X_3) และบุคลิกภาพด้านการแสดงตัว (X_1) กับบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_4) ที่สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. คำนำน้หนักความของสำคัญของบุคลิภาพห้วงค์ประกอบที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 7 - 9

ตาราง 7 คำนำน้หนักความสำคัญของบุคลิภาพห้วงค์ประกอบที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้

ตัวพยากรณ์	b	β	SE_b	t
การแสดงตัว	0.355	0.060	0.306	1.158
ความสุภาพอ่อนโยน	-0.579	-0.078	0.390	-1.484
ความซื่อตรงต่อหน้าที่	-0.914	-0.146	0.338	-2.701**
ความมั่นคงทางอารมณ์	-0.393	-0.070	0.291	-1.351
สติปัญญา	-0.117	-0.020	0.310	-0.378

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์คำนำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (b)ของบุคลิภาพห้วงค์ประกอบที่สำคัญ ส่งผลต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้มีค่าตั้งแต่ - 0.914 ถึง 0.355 โดยน้หนักความสำคัญของบุคลิภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ส่งผลทางลบต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ เมื่อนักเรียนบุคลิภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่สูง จะมีการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้ต่ำ ส่วนบุคลิภาพห้วงค์ประกอบที่สำคัญด้านอื่นมีค่าน้หนักความสำคัญส่งผลต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 8 ค่าน้ำหนักความสำคัญของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบ
ที่ส่งผลต่อการเผชิญปัญหาในรูปแบบการถอยหนี

ตัวพยากรณ์	b	β	SE_b	t
การแสดงตัว	0.174	0.048	0.193	0.905
ความสุภาพอ่อนโยน	0.078	0.017	0.245	0.319
ความซื่อตรงต่อหน้าที่	-0.218	-0.057	0.213	-1.023
ความมั่นคงทางอารมณ์	0.011	-0.003	0.183	-0.058
สติปัญญา	-0.115	-0.032	0.195	-0.592

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (b) ของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ ส่งผลต่อการเผชิญปัญหาในรูปแบบการถอยหนีมีค่าตั้งแต่ - 0.218 ถึง 0.174 โดยบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญมีค่าน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อการเผชิญปัญหาในรูปแบบการถอยหนี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 9 ค่าน้ำหนักความสำคัญของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบ
ที่ส่งผลต่อการเผชิญปัญหาในรูปแบบการประนีประนอม

ตัวพยากรณ์	b	β	SE_b	t
การแสดงตัว	-0.529	-0.087	0.310	-1.704
ความสุภาพอ่อนโยน	0.501	0.066	0.395	1.266
ความซื่อตรงต่อหน้าที่	1.132	0.177	0.343	3.300**
ความมั่นคงทางอารมณ์	0.403	0.071	0.295	1.369
สติปัญญา	0.233	0.038	0.314	0.741

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (b)ของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม มีค่าตั้งแต่ -0.529 ถึง 1.132 โดยค่าน้ำหนักความสำคัญของบุคลิกภาพด้านความซื่อตรง ต่อหน้าที่ ส่งผลต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ นั่นคือ เมื่อนักเรียนบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่สูง จะมีการเผชิญปัญหา รูปแบบการประนีประนอมสูง ส่วนบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญด้านอื่นมีค่าน้ำหนักความ สำคัญส่งผลต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3
2. เพื่อศึกษานำหนักความสำคัญขององค์ประกอบจากบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดระยองจำนวน 19 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 5,538 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดระยองจำนวน 411 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เชื่อมั่นได้ 95 เปอร์เซนต์ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 400 ; อ้างอิงจาก Yamane. 1967) ที่เลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ มี 2 ฉบับคือ

1. แบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา (Coping Styles) เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามโครงสร้างรูปแบบการเผชิญปัญหาตามทฤษฎีของลาซารัส (David W Chan. 1994 : 38 – 39 ; citing Lazarus. 1966 : 258 – 262) โดยผู้วิจัยสร้างข้อความหรือสถานการณ์ก่อน แล้วให้กลุ่มตัวอย่างเรียงลำดับคำตอบตามความคิดเห็น จากคำตอบที่กำหนดให้ 3 คำตอบซึ่งแต่ละคำตอบ จะเป็นการเผชิญปัญหา รูปแบบการเข้าสู่รูปแบบการถอยหนีและรูปแบบการประนีประนอม มีจำนวน 68 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 1.88 – 2.76 ส่วนค่าความเชื่อมั่นแต่ละรูปแบบมีค่าดังนี้

การเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าสู่	มีค่าเท่ากับ	0.808
การเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนี	มีค่าเท่ากับ	0.640
การเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม	มีค่าเท่ากับ	0.818

2. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญของ เป็นแบบที่ผู้วิจัยนำของพรศิริ กองนวล มาใช้ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดของดิกแมน มี 2 ตัวเลือกเป็นแบบทดสอบที่มีข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมที่นิยามไว้ให้นักเรียนตอบตามความรู้สึกของตนเองว่าเคยปฏิบัติเหมือนกับข้อความนั้น หรือตรงกับความรู้สึกของตนหรือไม่ ถ้าเคยปฏิบัติหรือตรงกับความรู้สึกให้ตอบว่า “ใช่ ” แต่ถ้าไม่เคยปฏิบัติหรือไม่ตรงกับความรู้สึกให้ตอบว่า “ไม่ใช่” มี 50 ข้อความแยกเป็นองค์ประกอบ ๆ ละ 10 ข้อความ ใช้เวลาตอบ 50 นาที มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6765

สรุปผลการวิจัย

1. สถิติพื้นฐานของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญแต่ละองค์ประกอบกับรูปแบบการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.1. คะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญเมื่อศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าอยู่ระหว่าง 5.392 ถึง 8.236 ซึ่งบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดซึ่งมีค่าเฉลี่ย 8.236 รองลงมาคือบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ ด้านการแสดงตัว ด้านความมั่นคงทางอารมณ์และด้านสติปัญญา (ค่าเฉลี่ย 6.829 , 5.876 และ 5.392ตามลำดับ) แสดงว่านักเรียนในกลุ่มตัวอย่างมีบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยนอยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆค่อนข้างชัดเจน

1.2. คะแนนเฉลี่ยของการเผชิญปัญหาในแต่ละรูปแบบของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 มีค่าอยู่ระหว่าง 118.484 ถึง 154.015 โดยการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือรูปแบบการถอยหนีและรูปแบบการเข้าสู่

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหา รูปแบบการเข้าต่อสู้ รูปแบบการถอยหนีและรูปแบบการประนีประนอม

2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหา รูปแบบการเข้าต่อสู้ มีค่าตั้งแต่ -0.193 ถึง 0.034 โดยค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้กับบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน , ด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ , ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ และมีค่าเป็นลบ แสดงว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน,บุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ บุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์สูง มีการเผชิญปัญหาแบบการเข้าต่อสู้ต่ำ สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้มีค่าเท่ากับ 0.226 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ และมีค่าสัมประสิทธิ์การวัดรวมกันเท่ากับ 0.051 แสดงว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญวัดรวมกับการเผชิญปัญหา รูปแบบการเข้าต่อสู้มีค่าเท่ากับ 5.1 เปอร์เซ็นต์

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบการเผชิญปัญหา รูปแบบการถอยหนี มีค่าตั้งแต่ -0.056 ถึง 0.038 โดยค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนีกับทุกองค์ประกอบของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนีมีค่าเท่ากับ 0.077 มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติมีค่าสัมประสิทธิ์การวัดรวมกันเท่ากับ 0.006 แสดงว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญวัดรวมกับการเผชิญปัญหา รูปแบบการถอยหนีมีค่าเท่ากับ 0.6 เปอร์เซ็นต์

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหา รูปแบบการประนีประนอม มีค่าตั้งแต่ -0.056 ถึง 0.223 โดยค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอมกับบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ และการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้กับบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ นั่นคือ นักเรียนที่มีบุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน , บุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ , บุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์สูงมีการเผชิญปัญหาแบบการประนีประนอมสูงสำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอมมีค่าเท่ากับ 0.257 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ มีค่าสัมประสิทธิ์การวัดรวมกันเท่ากับ 0.066 แสดงว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญวัดรวมกับการเผชิญปัญหา รูปแบบการประนีประนอมมีค่าเท่ากับ 6.6 เปอร์เซ็นต์

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ แต่ละองค์ประกอบ มีค่าอยู่ระหว่าง -0.083 ถึง $.334$ โดยบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่กับบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กันสูงสุด และบุคลิกภาพด้านการแสดงตัวกับบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. คำนำนัยสำคัญของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ เมื่อวิเคราะห์จากนักเรียนมีค่าตั้งแต่ -0.914 ถึง 1.132 โดยบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ส่งผลทางลบต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้และส่งผลทางบวกต่อการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ ส่วนการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนี ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ กับ การเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้และการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอมมีค่าเท่ากับ 0.226 และ 0.257 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่าองค์ประกอบของบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสัมพันธ์กับการเผชิญปัญหา แต่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับการเผชิญปัญหา รูปแบบการถอยหนีมีค่า 0.077 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 และ เมื่อนำบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญวัดรวมกับการเผชิญปัญหา รูปแบบการเข้าต่อสู้ รูปแบบการถอยหนีและรูปแบบการประนีประนอม มีค่าเท่ากับ 5.1 เปอร์เซนต์ , 0.6 เปอร์เซนต์ และ 6.6 เปอร์เซนต์ ตามลำดับ ค่าที่ได้ต่ำมาก อาจเนื่องมาจากเครื่องมือมีคุณภาพต่ำจึงควรปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือให้มีคุณภาพทั้งด้านความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่น ทำให้ไม่สามารถวัดรูปแบบการเผชิญปัญหาได้ชัดเจน

2. คำนำนัยสำคัญของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ โดยบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ ส่งผลทางลบกับการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้ และบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่ ส่งผลทางบวกกับการเผชิญปัญหารูปแบบการประนีประนอม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นการเผชิญปัญหารูปแบบการถอยหนี ไม่มีบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญด้านใดส่งผลต่อรูปแบบการเผชิญปัญหา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า คำนำนัยสำคัญของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างน้อยหนึ่งค่า ที่ส่งผลต่อรูปแบบการเผชิญปัญหา โดยรูปแบบเผชิญปัญหาที่ส่งผลสูงสุด คือ การเผชิญปัญหาแบบการประนีประนอม ซึ่งผลที่ได้เป็นเหตุเป็นผลกันกล่าวคือ

นักเรียนที่มีบุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่สูงจะมีการเผชิญปัญหารูปแบบการ
ประนีประนอมสูงและมีการเผชิญปัญหารูปแบบการเข้าต่อสู้ต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

ผลจากการวิจัยพบว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับ
รูปแบบการเผชิญปัญหา มีความสัมพันธ์กันต่ำ ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้มีข้อจำกัดในการนำไปใช้
ผู้ที่นำไปใช้ควรปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือ และวิธีการตรวจให้คะแนนให้ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรศึกษาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับรูปแบบ
การเผชิญปัญหาในระดับชั้นอื่นๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กันยา สุวรรณแสง. (2536). *บุคลิกภาพและการปรับตัว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.
- กาญจนา สุขประเสริฐ. (2536). *แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ; กรณีศึกษาในจังหวัดระยองด้วยเทคนิคเดลฟาย*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ จรรยา เกษศรีสังข์. (2537). *วิธีเผชิญปัญหาของนักเรียนนายร้อยตำรวจ*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- จุฬา บุรีภักดี. (2533). *การพัฒนาบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : สมเจตน์การพิมพ์
- ✓ จีวีวรรณ สุตะบุตร. (2527). *การพยาบาลพื้นฐาน*. นนทบุรี : วิทยาลัยศรีธัญญา.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2520). *การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- ✓ ดวงเดือน พันธุมนาวินและบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. (2517). *อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของเด็กวัยรุ่น* . สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ม.ป.ท.
- เดิมศักดิ์ คทวณิช. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนและวิธีเผชิญปัญหาทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต เทคนิคกรุงเทพ* . ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ทวี ท่อแก้ว และอบรม สนิทบาล. (2517). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ✓ ธารกมล อนุสิทธิ์ศุภการ.(2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการเผชิญความเครียด กับความเครียดในบทบาทของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์กระทรวงสาธารณสุข.วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การพยาบาล)* กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . ถ่ายเอกสาร.
- ✓ นภาพรณี โล่ห์วัฒนา. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ✓ นริศว์ ปารมภ์. (2539). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะการเผชิญปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นใน
กรุงเทพฯ. ปรินญานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- นิภา นิธยานน. (2530). "การปรับตัวและบุคลิกภาพ" จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพฯ
: โอเดียนสโตร์.
- ✓ นิยดา พงศ์พาชำนาญเวช. (2535). ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหาของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ✓ นิโลบล กฤษณพันธ์. (2532). วิธีเผชิญปัญหาและภาวะอารมณ์ทุกข์โศกในผู้ป่วยโรคมะเร็งปาก
มดลูกที่ได้รับรังสีรักษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(การพยาบาล) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นวลละออ สุภาพล. (2527). ทฤษฎีบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยะวรรณ เลิศพานิช. (2542). การศึกษาความเครียด สาเหตุของความเครียดและวิธีเผชิญความ
เครียดทางการเรียนของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา ส่วนกลางกลุ่มที่ 4. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ✓ ผ่องศรี ศรีมรกต. (2526). วิธีเผชิญปัญหาและการปรับตัวด้านจิตใจในผู้ป่วยอุบัติเหตุที่รับไว้
รักษาในโรงพยาบาล. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การพยาบาล) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พรศิริ กองนวล. (2539). การพัฒนาแบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ.
ปรินญานิพนธ์มหาบัณฑิต กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา) .กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดและวิธีการจัดการกับความ
เครียดของหัวหน้าภาควิชา กับสุขภาพองค์การในวิทยาลัยพยาบาล.
ปรินญานิพนธ์ดุขุฎิบัณฑิต .กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- รสรินทร์ ฉายแก้ว. (2536). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพห้า
องค์ประกอบที่สำคัญแบบการเรีนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรีนของนิสิต
คณะศึกษาศาสตร์ เขตกรุงเทพฯ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2540). สถิติวิทยาทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิมลพร พันธุมนตรี. (2534). การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญตามรูปแบบของการ์ดอน. ปรินูญานิพนธ์มหาบัณฑิต กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยีนยง ไทยใจดี. (2537). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียด และวิธีการจัดการกับความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมลักษณ์ เพชรช่วย. (2540). ความคาดหวังในการเรียนสายสามัญวิธีเรียนทางไกลของผู้ใช้แรงงาน ในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2523). จิตวิทยาแนะแนว. กรุงเทพฯ : พีระพัฒนา.
- สมัญญา เสียงใส. (2521). ความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ สุกัญญา คมสัน. (2540). กลวิธีเผชิญภาวะเครียดและพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ สุภาพรณ โคตรจรัส. (2531). สุขภาพจิต : จิตวิทยาในการดำรงชีวิต เล่ม 1. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ✓ สุวณีย์ ดันติพัฒนานันท์. (2522). การพยาบาลจิตเวช. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์.
- โสภา ชูพิกุลชัย. (2529). ความรู้เบื้องต้นด้านจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ✓ ไสว นรสาร. (2540). ความรู้สึกไม่แน่นอน การประเมินการตัดสินใจและการเผชิญปัญหาในผู้ป่วยที่รอผ่าตัด. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อนงค์ พรหมจักร. (2538). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- Anastasi, Anne. (1968). *Personality Development*. New York : Mc Graw – Hill Book Company.
- Brown, Sharon L. (1994). *Factor Structure of a Brief Version of the Ways of Coping (WOC) Questionnaire : A Study with Veterinary Medicine Students*. Measurement and Evaluation in Counseling and Development. 27(1) : 308 –15.
- Chan, David W. (1994). *The Chinese Ways of Coping Questionnaire : Assessing Coping In Secondary School Teachers and Students in Hong Kong*. Psychological Assessment. 6(2) : 108 –16.
- Clouder, Lynn. (1997). *Women's Ways of Coping with Continuing Education*. Adults Learning (England). 8(6) : 146 –48.
- Digman, John M. (1989). "Five Robust Trait Dimensions : Development, Stability, and Utility." *Journal of Personality*. 2(57) : 195 – 214.
- Farajallah, Peiling Su. (1997). *Coping Styles and Stress Levels of Chinese – American Mothers of Disabled Children (Learning Disabilities, Communication Disorders)*. DAI – A . 58/01, p.81.
- Folkman, Susan and Lazarus, Richard S. (1980). "An Analysis of Coping in a Middle – Aged Community Sample". *Journal of Health and Social Behavior*. 10(21) : 219 – 239.
- Foster, Charles K. (1961). *Psychology of Life Today*. Chicago : American Technical Society.
- Gass, K.A. (1987). "Coping Strategies of Widows", *Journal of Gerontological Nursing*. 13 : 19 –23 .
- Gordon, Jesse E. (1963). *Personality and Behaviors*. New York : The Macmillan Company.
- Holmes, D.S. and B.K. Houston. (1984). "Effectiveness of Situation Redefinition and Affective Isolation in Coping with Stress", *Journal of Personality of Social Psychology*. 29 : 212-218.
- Hurlock, Elizabeth. (1978). *Child Development*. 6th .ed, New York : Mc Graw – Hill Book Company.

- Lazarus, R.S. & Folkman, S. (1984). *Stress Appraisal and Coping*. New York : Springer Publishing Co.
- McNett, S.C. (1980). *Social Support, Treat, and Coping Responses and Effectiveness in the Functionally Disabled*", Nursing Research. 36 : 98 – 103.
- Tan,A.G.and Akio Kikuchi. (1998). "*Japanese Students' Perception of ways of coping* " Asia Pacific Journal of Education. 18 : 38-48 .

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผลการวิเคราะห์รายชื่อของแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้

ตาราง 1 ค่า IOC ของแบบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา

ข้อ	ดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC)	ข้อ	ดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC)	ข้อ	ดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC)
1	1	28	0.8	55	1
2	1	29	1	56	0.8
3	1	30	1	57	1
4	0.4 (ปรับปรุง)*	31	1	58	1
5	1	32	1	59	1
6	1	33	1	60	1
7	1	34	1	61	1
8	1	35	1	62	1
9	1	36	0.8	63	1
10	1	37	0.8	64	0.2 (ปรับปรุง)*
11	1	38	0.8	65	0.2 (ปรับปรุง)*
12	1	39	1	66	1
13	0.4 (ปรับปรุง)*	40	1	67	0.8
14	0.6 (ปรับปรุง)*	41	1	68	1
15	1	42	1	69	1
16	1	43	1	70	1
17	1	44	0.8	71	1
18	1	45	1	72	0.8
19	1	46	1	73	1
20	1	47	1	74	1
21	0.8	48	1	75	1
22	1	49	1	76	1
23	1	50	0.4 (ปรับปรุง)*	77	0.8
24	0.8	51	0.4 (ปรับปรุง)*	78	0.8
25	1	52	0.4 (ปรับปรุง)*	79	1
36	1	53	0.8	80	1
27	1	54	0.6 (ปรับปรุง)*		

ข้อที่มีเครื่องหมาย* คือข้อที่ได้รับการปรับปรุง

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบรูปแบบการเผชิญปัญหา หลังจากให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วพบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.2 ถึง 1.0 จึงปรับปรุงเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยาม

ตาราง 2 ค่าอำนาจจำแนก (t) แบบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	2.01	คัดเลือกไว้	30	0.76	ตัดทิ้ง
2	2.21	คัดเลือกไว้	31	2.48	คัดเลือกไว้
3	1.88	คัดเลือกไว้	32	1.93	คัดเลือกไว้
4	0.82	ตัดทิ้ง	33	2.38	คัดเลือกไว้
5	0.21	ตัดทิ้ง	34	2.73	คัดเลือกไว้
6	2.61	คัดเลือกไว้	35	2.67	คัดเลือกไว้
7	1.91	คัดเลือกไว้	36	2.67	คัดเลือกไว้
8	-0.23	ตัดทิ้ง	37	2.29	คัดเลือกไว้
9	2.21	คัดเลือกไว้	38	2.74	คัดเลือกไว้
10	0.58	ตัดทิ้ง	39	1.96	คัดเลือกไว้
11	2.76	คัดเลือกไว้	40	2.16	คัดเลือกไว้
12	2.69	คัดเลือกไว้	41	2.71	คัดเลือกไว้
13	2.59	คัดเลือกไว้	42	2.73	คัดเลือกไว้
14	2.56	คัดเลือกไว้	43	1.88	คัดเลือกไว้
15	2.03	คัดเลือกไว้	44	1.94	คัดเลือกไว้
16	2.31	คัดเลือกไว้	45	2.38	คัดเลือกไว้
17	2.74	คัดเลือกไว้	46	2.73	คัดเลือกไว้
18	1.94	คัดเลือกไว้	47	2.55	คัดเลือกไว้
19	2.72	คัดเลือกไว้	48	2.64	คัดเลือกไว้
20	2.10	คัดเลือกไว้	49	2.03	คัดเลือกไว้
21	2.23	คัดเลือกไว้	50	0.80	ตัดทิ้ง
22	1.89	คัดเลือกไว้	51	0.94	ตัดทิ้ง
23	2.28	คัดเลือกไว้	52	2.45	คัดเลือกไว้
24	0.58	ตัดทิ้ง	53	2.49	คัดเลือกไว้
25	0.94	ตัดทิ้ง	54	2.34	คัดเลือกไว้
26	2.76	คัดเลือกไว้	55	2.17	คัดเลือกไว้
27	2.51	คัดเลือกไว้	56	2.53	คัดเลือกไว้
28	1.94	คัดเลือกไว้	57	2.32	คัดเลือกไว้
29	2.46	คัดเลือกไว้	58	2.36	คัดเลือกไว้

ตาราง 2 ค่าอำนาจจำแนก (t) แบบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหา (ต่อ)

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
59	2.10	คัดเลือกไว้	70	2.41	คัดเลือกไว้
60	2.69	คัดเลือกไว้	71	2.64	คัดเลือกไว้
61	2.69	คัดเลือกไว้	72	2.53	คัดเลือกไว้
62	0.40	ตัดทิ้ง	73	1.94	คัดเลือกไว้
63	1.95	คัดเลือกไว้	74	2.68	คัดเลือกไว้
64	2.19	คัดเลือกไว้	75	1.37	ตัดทิ้ง
65	2.07	คัดเลือกไว้	76	1.98	คัดเลือกไว้
66	2.65	คัดเลือกไว้	77	2.03	คัดเลือกไว้
67	2.19	คัดเลือกไว้	78	1.10	ตัดทิ้ง
68	2.49	คัดเลือกไว้	79	2.19	คัดเลือกไว้
69	2.68	คัดเลือกไว้	80	2.37	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบวัดรูปแบบการเผชิญปัญหาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง

แบบทดสอบฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบความรู้สึกหรือการกระทำของนักเรียน ถ้าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นกับตัวเองแบบทดสอบฉบับนี้มีจำนวน 68 ข้อ แต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก ใช้เวลาทำ 50 นาที คำตอบที่เลือกในแต่ละข้อนั้นไม่มีข้อถูกหรือข้อผิดอย่างแท้จริงและไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ให้นักเรียนเลือกทั้ง 3 ตัวเลือก โดยพิจารณาจัดลำดับ ดังนี้

เขียนเลข	3	ลงใน _____	สำหรับข้อความที่เห็นด้วยมากที่สุด
เขียนเลข	2	ลงใน _____	สำหรับข้อความที่เห็นด้วยปานกลาง
เขียนเลข	1	ลงใน _____	สำหรับข้อความที่เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตัวอย่างคำถาม

(0) หนูแบ่งโดนครูตำหนิว่าลายมือไม่สวยเธอจึงฝึกคัดลายมือทุกวันแต่ก็ไม่สำเร็จเธอจึง

- ___1___ ก. เลิกฝึกแล้วปล่อยเลยตามเลย
 ___3___ ข. พยายามฝึกต่อไป
 ___2___ ค. หยุดฝึกบ้างระยะหนึ่ง

(00) วันประกาศผลสอบปรากฏว่านักเรียนสอบไม่ผ่านแต่เพื่อนสนิทของนักเรียนสอบได้ทั้ง ๆ ที่นักเรียน เรียนเก่งกว่าเพื่อน นักเรียนจะอย่างไร

- ___3___ ก. เดินเลี้ยวออกไปคนเดียว
 ___1___ ข. แสดงความยินดีกับเพื่อนตามมารยาท
 ___2___ ค. ทำเฉย ๆ เพราะตนสอบไม่ผ่าน

1. วันนี้เวรทำความสะอาดห้องเรียนของนักเรียน แต่นอนตื่นสายเกรงว่าจะมาทำเวรไม่ทัน นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. ไม่ไปโรงเรียน
 _____ ข. ขอทำความสะอาด ตอนเย็นแทน
 _____ ค. ขอโทษเพื่อน ๆ และช่วยทำส่วนที่เหลือ

2. นักเรียนได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าแข่งขันวิ่ง 400 เมตรในงานกีฬาประจำจังหวัด แต่นักเรียนวิ่งแพ้ นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. เลิกแข่งอีกต่อไป
 _____ ข. เดินไปแสดงความยินดีกับเพื่อนที่วิ่งชนะ
 _____ ค. ขอแก้ตัวใหม่ในการแข่งขันรายการต่อไป

3. เมื่อถูกกล่าวหาว่าขโมยเงินของเพื่อนในห้อง แต่นักเรียนไม่ได้ทำจะพูดกับเพื่อน ๆ อย่างไร
 _____ ก. ถ้าอธิบายแล้วเพื่อนไม่เชื่อก็เฉย ๆ ไม่สนใจอีก
 _____ ข. อธิบายกับเพื่อนว่านักเรียนไม่ใช่ขโมย และช่วยเพื่อนหาเงินที่หาย
 _____ ค. ปฏิเสธ และพิสูจน์ตนเองโดยยอมให้เพื่อนค้นกระเป๋าของนักเรียน

4. ขณะที่ยืนหน้าเสาธงนึกได้ว่า วันนี้เป็นวันส่งรายงานแต่ลืมเอามาส่ง นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. ขอผ่อนผันอาจารย์ว่าจะนำมาส่งในวันพรุ่งนี้
 _____ ข. แกล้งป่วยจะได้ไปนอนห้องพยาบาล ถือโอกาสไม่ส่งรายงาน
 _____ ค. บอกความจริงกับอาจารย์ว่าลืมเอามาแล้วขอกลับไปเอารายงานที่บ้าน

5. ถ้านักเรียนยืมสมุดการบ้านเพื่อนมาลอกแล้วลืมทิ้งไว้ใต้โต๊ะที่โรงเรียน พอตอนเช้านักเรียนกลับมาหาแต่ไม่พบ นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. ขอโทษแล้วหาจนกว่าจะเจอ
 _____ ข. โกหกว่าสุนัขที่บ้านกัดสมุดเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย
 _____ ค. ขอโทษเพื่อนที่ทำหาย และจะรับผิดชอบโดยจะลอกให้ใหม่ทั้งเล่ม

6. ถ้านักเรียนถูกติเตียนเรื่องความสะอาดในการทำงาน ต่อหน้าเพื่อน ๆ ในห้อง ทำให้นักเรียนรู้สึกอายมาก นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ยืนก้มหน้าอย่างเดียว
- _____ ข. ปรับปรุงตนเองใหม่อย่างรวดเร็ว
- _____ ค. ยอมรับฟังแล้วกลับมาคิดใหม่ว่าควรทำตามหรือไม่ทำตาม

7. เมื่อต้องทำรายงานกลุ่มหลังเลิกเรียน นักเรียนไม่เคยอยู่ทำเลย เพราะบ้านอยู่ไกลเพื่อนในกลุ่มเริ่มไม่พอใจ นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. แบ่งรายงานบางส่วนกลับไปทำที่บ้าน
- _____ ข. ขอลืมบ้านวันนี้ก่อนแล้วพรุ่งนี้จะอยู่ช่วยทำ
- _____ ค. อยู่ช่วยทำแล้วขอเพื่อน ๆ กลับบ้านก่อน นำส่วนที่เหลือกลับมาทำที่บ้าน

8. ขณะที่เดินออกจากห้องน้ำ บังเอิญนักเรียนได้ยินว่าจะมีคนมาทำร้ายเพื่อนในห้อง นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ไม่สนใจเพราะไม่อยากมีเรื่อง
- _____ ข. บอกเพื่อนทันทีที่เจอหน้าและหาทางช่วยเหลือ
- _____ ค. บอกครูให้เตือนเพื่อนแต่ไม่ให้ครูบอกว่ารู้เรื่องมาจากใคร

9. ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้จัดทำป้ายนิทรรศการงานวันวิทยาศาสตร์ เมื่อใกล้เสร็จ วันชัณยนำน้ามาแจกให้เพื่อน ๆ ดื่มน้ำกระหาย เกิดเดินสะดุด ทำให้น้ำหก รดป้ายนิทรรศการเสียหายมาก ต้องทำใหม่ นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ให้เพื่อนที่ทำป้ายเสียหาย รับผิดชอบทำต่อ
- _____ ข. ปลอบใจเพื่อน ๆ แล้วก็เตือนเพื่อนให้ระวังมากกว่านี้
- _____ ค. ระดมเพื่อน ๆ มาช่วยกันทำเพื่อจะได้ทำเสร็จทันเวลา

10. เมื่อนักเรียนไม่ชอบอาจารย์ที่สอนวิชาสังคมศึกษา นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. นั่งฟังเฉย ๆ หรือไม่เข้าชั้นเรียน
- _____ ข. พยายามหาข้อดีของอาจารย์ มาทดแทนความไม่ชอบ
- _____ ค. อุดทนและตั้งใจเรียน สอบให้ผ่านจะได้ไม่ต้องเรียนซ้ำอีกครึ่ง

11. เมื่อนักเรียนทำงานเสร็จไม่ทันตามเวลา นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. ไม่ส่งเพราะทำไม่เสร็จ
 _____ ข. ขออาจารย์ส่งพรุ่งนี้เพราะลืมเอามา
 _____ ค. พยายามทำให้เสร็จภายในวันนี้ แม้ต้องส่งหลังเวลา
12. เมื่อนักเรียนรู้สึกว่าการที่อาจารย์สั่งให้ทำ ยากเกินความสามารถของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. ขอให้อาจารย์อธิบายและยกตัวอย่างเพิ่มเติม
 _____ ข. ไม่ทำเองรอลงจากเพื่อนหรือจ้างเพื่อนทำให้
 _____ ค. พยายามทำเองก่อน ถ้าทำไม่ได้ก็ศึกษาเพิ่มเติมจากตำราอื่น
13. นักเรียนคิดว่าปิดเทอมครั้งนี้ น่าจะทำกิจกรรมร่วมกันก่อนเปิดเทอม เช่น ไปเที่ยวด้วยกันทั้งห้อง แต่เพื่อนส่วนมากไม่เห็นด้วย นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. ทำกิจกรรมเฉพาะคนที่สนใจเข้าร่วม
 _____ ข. ให้ในห้องเสนอกิจกรรมอื่นที่น่าสนใจกว่า
 _____ ค. เลิกจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคีในห้อง
14. ถ้านักเรียนอยากเป็นทันตแพทย์ แต่ผลการเรียนไม่ดีนักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. เปลี่ยนอาชีพใหม่ ให้เหมาะกับความสามารถของตนเอง
 _____ ข. ตั้งใจเรียนเพิ่มมากขึ้น เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
 _____ ค. ตั้งใจเรียน และหาสาขาอาชีพที่ใกล้เคียงกับอาชีพที่อยากเป็น
15. ถ้าผลการตรวจเลือด พบว่าพ่อของนักเรียนเป็นเอดส์นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. หลบไปทำใจที่อื่นก่อน
 _____ ข. คอยดูแลให้กำลังใจ
 _____ ค. พาพ่อไปตรวจอีกครั้งเพื่อให้เกิดความแน่ใจ
16. เพื่อนหลายคนในห้องไม่ยอมให้นักเรียน เรียนร่วมห้องด้วย เมื่อพวกเขารู้ว่าพ่อของนักเรียนติดคุกมาก่อน นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. ไม่สนใจ ตั้งใจเรียนตามปกติ
 _____ ข. ไม่สนใจ ไปคบกับเพื่อนห้องอื่น
 _____ ค. ไม่สนใจ คิดว่าคนแต่ละคนมีความคิดไม่เหมือนกัน

17. เมื่อนักเรียนเป็นไข้หวัดใหญ่ก่อนสอบ 2 วัน ในขณะที่นักเรียนกำลังสอบอยู่ นักเรียนรู้สึกปวดหัวมากนักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ขออนุญาตอาจารย์ไม่เข้าสอบ
- _____ ข. ขออกไปกินยาก่อนแล้วจะกลับมาทำการสอบต่อ
- _____ ค. ตั้งใจทำวิชานั้นให้เสร็จ แล้วขออนุญาตอาจารย์ไปนอนพัก

18. ในขณะที่นักเรียนกำลังอ่านหนังสือสอบอยู่ ได้ยินเสียงน้องและเพื่อน ๆ เล่นกันเสียงดังทำให้นักเรียนไม่มีสมาธิในการอ่านหนังสือ นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ย้ายที่อ่านหนังสือใหม่
- _____ ข. เรียกน้องมาเตือนให้หยุดเล่นหรือให้ไปเล่นที่อื่น
- _____ ค. หยุดอ่านแล้วหากิจกรรมอื่นทำก่อนพอเสียงเบาลงก็กลับมาอ่านใหม่

19. นักเรียนรู้สึกว่ามีผู้ปกครองคอยจับผิดนักเรียนเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศเสมอ ไม่ว่าจะคบกับเพื่อนสถานะใด นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. อธิบายเหตุผลให้ท่านเข้าใจ
- _____ ข. เลิกคบเพื่อนตามความต้องการของผู้ปกครอง
- _____ ค. ทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ว่าต้องการให้นักเรียนคบกับเพื่อนแบบใด

20. เมื่อกลับถึงบ้านนักเรียนนึกได้ว่าลืมของไว้ที่โรงเรียน จึงรีบกลับไปโรงเรียนอีกครั้ง ก็พบว่าเพื่อนในห้องกำลังจะฆ่าตัวตาย นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ตั้งสติได้ ก็รีบวิ่งไปตามคุณครู และตำรวจ
- _____ ข. ตั้งสติได้ ก็รีบเข้ามาพูดคุยกับเพื่อนก่อนเพื่อยืดเวลาให้มีคนอื่นช่วย
- _____ ค. ตั้งสติได้ ก็รีบเข้าไปพูดคุยหาสาเหตุ หาทางแก้ปัญหาพร้อมกับเพื่อน

21. ถ้านักเรียนจำข้อความยาว ๆ ไม่ได้ แต่นักเรียนได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนกลุ่มออกรายงานหน้าชั้น นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. โน้ตหัวข้อสำคัญ ๆ ลงในกระดาษเมื่อลืมก็หยิบขึ้นมาดู
- _____ ข. แกล้งป่วยกะทันหันไม่มาโรงเรียน จะได้ไม่ต้องออกรายงาน
- _____ ค. ทบทวนเนื้อหาซ้ำ ๆ จนจำได้ แล้วลองฝึกยื่นรายงานหน้ากระจะ

22. นักเรียนอี๊ดตั้งใจเสมอเมื่อโดนบังคับให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เมื่อนักเรียนทนกับกฎระเบียบของโรงเรียนบางข้อไม่ได้อีกต่อไป นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. พยายามทำเพราะไม่นานก็จะจบแล้ว
- _____ ข. ขออนุญาตผู้ปกครองย้ายโรงเรียนเพราะทนมากแล้ว
- _____ ค. ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียน เฉพาะข้อที่ไม่เห็นด้วย

23. เมื่อเจลย์คำตอบบางข้อจากข้อสอบวิชาตอนเช้า นักเรียนรู้ว่านักเรียนทำผิดหลายข้อนักเรียนจะอย่างไรเมื่อมีสอบตอนบ่ายอีก 1 วิชา นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. เสียใจและกังวลกับวิชาที่สอบไปแล้ว
- _____ ข. จดคำตอบจากเพื่อนเอากลับไปคิดที่บ้านอีกครั้ง
- _____ ค. ไม่สนใจวิชาเดิมอีก หันมาอ่านหนังสือวิชาที่ต้องสอบตอนบ่าย

24. อยู่ในวันหัวหน้านักลุ่มของนักเรียนเป็นคนเรียนเก่งมาก มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง นักเรียนเสนอความคิดเห็นอย่างไรก็ไม่สนใจ นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ย้ายไปอยู่กลุ่มอื่นเพื่อตัดปัญหา
- _____ ข. พูดยุติความคิดเห็นที่ขัดแย้งบ้าง
- _____ ค. กระตุ้นให้เพื่อน ๆ ช่วยกันออกความคิดเห็น

25. บ่อยครั้งที่ผู้ปกครองของนักเรียน กีดกันการคบเพื่อนต่างเพศ ทำให้นักเรียนรู้สึกอี๊ด นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. คบเพื่อนต่างเพศภายในสายตาของผู้ปกครอง
- _____ ข. แอบร้องไห้ ไม่กล้าโต้แย้ง กลัวผู้ปกครองโกรธ
- _____ ค. อธิบายข้อดีของการคบเพื่อนต่างเพศให้ผู้ปกครองฟัง

26. อาจารย์ให้นักเรียนตอบคำถามบนกระดานดำ แต่นักเรียนไม่สนใจเรียนเพราะนักเรียนไม่ชอบวิชานี้จึงนั่งคุยกับเพื่อนเพื่อไม่ให้ตนเองหลับ จึงตอบคำถามไม่ได้ นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ถามเพื่อนแล้วจึงตอบ
- _____ ข. ยืนยิ้มแล้วบอกอาจารย์ว่าตอบไม่ได้
- _____ ค. ตอบตามความเข้าใจ จะผิดหรือถูกก็ไม่สนใจ

27. ถ้าทางบ้านของนักเรียนประสบปัญหาทางเศรษฐกิจยุค IMF ในฐานะที่นักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว นักเรียนจะช่วยครอบครัวอย่างไร

- _____ ก. ไปโรงเรียนบ้าง หยุดบ้าง
- _____ ข. ประหยัดไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย
- _____ ค. หารายได้พิเศษหลังเลิกเรียน

28. ในการประชุมสภานักเรียนประจำสัปดาห์ นักเรียนเห็นว่าการแบ่งเขตการทำ ความสะอาดของแต่ละชั้นไม่ยุติธรรม นักเรียนคิดว่าควรทำอย่างไร

- _____ ก. ยอมรับตามมติของที่ประชุม
- _____ ข. ไม่แสดงความคิดเห็นเพราะไม่อยากให้เย็นเยื่อ
- _____ ค. ยกมือขอเสนอความคิดเห็นว่าควรแบ่งเขตใหม่

29. นักเรียนเป็นคนพูดตรงไปตรงมา จึงมีเรื่องกับคนอื่น ๆ เสมอ จนเพื่อนสนิทของนักเรียน ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับตัวนักเรียนอีก นักเรียนจะทำอย่างไร

- _____ ก. เปลี่ยนการพูดตามที่เพื่อนขอร้อง
- _____ ข. ไม่พูดอะไรเลย ใครจะเป็นอย่างไรก็ช่าง
- _____ ค. ยอลดลดการพูดลงบ้าง ในเรื่อง que คิดว่าจะมีผลกระทบกับเพื่อน

30. ขณะที่นักเรียนเดินเที่ยวในตลาดนัด พบกับเด็กหลงทางกับผู้ปกครอง ยืนร้องไห้ นักเรียนจะทำอย่างไร

- _____ ก. บอกแม่ค้าให้ช่วย เพราะไม่รู้จะทำอย่างไร
- _____ ข. พาเด็กเดินตามหาหรือหาจุดแจ้งเหตุคนหาย
- _____ ค. นั่งเป็นเพื่อนคุยกับเด็ก จนกว่าผู้ปกครองของเด็กจะมาเจอ

31. ในขณะที่ทุกคนในบ้านออกไปทำธุระ ปล่อยให้นักเรียนอยู่เฝ้าบ้านคนเดียว ถ้าวันนั้นสุนัขของนักเรียนกัดคนที่เดินผ่านหน้าบ้าน นักเรียนจะทำอย่างไร

- _____ ก. หลบอยู่ในบ้านเหมือนไม่มีคนอยู่
- _____ ข. โทรหาผู้ปกครองให้กลับบ้านด่วน
- _____ ค. ยอมรับผิดชอบและชดใช้ค่าเสียหาย

32. นักเรียนเห็นน้องชายของตนเองกำลังชกต่อยกับเด็กที่ตัวเล็กกว่ามาก นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. เข้าไปห้าม แล้วกลับบ้านมาฟ้องผู้ปกครอง
- _____ ข. เข้าไปห้าม ว่ากล่าวตักเตือนว่าไม่ควรมีเรื่องกับเด็กที่ตัวเล็กกว่า
- _____ ค. เข้าไปห้าม ถามหาสาเหตุก่อนจะตักเตือนหรือทำโทษน้องที่เป็นเด็กเกเร

33. พวงแสดและผกากรองเป็นเพื่อนสนิทของนักเรียนเกิดมีเรื่องทะเลาะกันอย่างรุนแรง พวงแสดจึงมาพูดกับนักเรียนให้เลิกคบกับผกากรอง นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. พยายามห่างทั้งสองคน
- _____ ข. ยังคบทั้งสองคนเพราะไม่เกี่ยวกับเรา
- _____ ค. เลิกคบพวงแสด นิสัยไม่ดี โกรธใครแล้วให้เพื่อนโกรธด้วย

34. ถ้านักเรียนเลือกของขวัญวันเกิดให้เพื่อน ถ้านักเรียนชอบของอยู่ 2 ชิ้น นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. เลือกชิ้นที่เพื่อนชอบและมีประโยชน์ที่สุด
- _____ ข. เดินไปหาซื้อสินค้าอื่นอาจถูกใจมากกว่า 2 ชิ้นนี้
- _____ ค. ให้เพื่อนที่มาด้วย ช่วยตัดสินใจเลือก 1 ชิ้น จาก 2 ชิ้น

35. หากมีญาติพี่น้องจากต่างจังหวัด มาเยี่ยมบ้านนักเรียนตอนที่แม่นักเรียนออกไปทำธุระนอกบ้าน ถ้านักเรียนเป็นคนไม่ชอบสนทนากับคนที่ไม่สนิทด้วย นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ให้น้องไปต้อนรับ ส่วนนักเรียนรับหน้าที่เสริฟน้ำ
- _____ ข. ทนนั่งสนทนากับญาติพี่น้อง จนกว่าแม่จะกลับจากการทำธุระ
- _____ ค. ให้น้องต้อนรับ นักเรียนขอตัวไปอ่านหนังสือเพราะกำลังจะสอบ

36. ในขณะที่นักเรียนสนทนากับเพื่อน แต่เพื่อนไม่สนใจฟังเพราะมัวแต่อ่านหนังสือการ์ตูน นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. เลิกเล่าทันที
- _____ ข. เปลี่ยนไปอ่านหนังสือการ์ตูนบ้าง
- _____ ค. หันเหความสนใจให้เพื่อนกลับมาสนใจฟังอีกครั้ง

37. เพื่อนสนิทของนักเรียนทำให้นักเรียนโกรธและเสียใจมาก นักเรียนจะอย่างไร
- _____ ก. เดินหนีไปที่อื่น
- _____ ข. พุดแสดงความรู้สึกให้เพื่อนรู้
- _____ ค. นับ 1-10 ในใจ จนกว่าจะหายโกรธ
38. ถ้าเพื่อนสนิทของนักเรียนเตือนให้นักเรียนลดการใช้อารมณ์รุนแรงลงบ้าง นักเรียนจะอย่างไร
- _____ ก. ทำตามคำแนะนำของเพื่อน
- _____ ข. ขอเวลาปรับปรุงนิสัยของตนเอง
- _____ ค. แยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนเพื่อลดปัญหา
39. ถ้านักเรียนหกล้มกลางผู้คนที่มาเดินเที่ยวในห้างสรรพสินค้า นักเรียนจะอย่างไร
- _____ ก. ลุกขึ้น แล้วรีบเดินหนีด้วยความอาย
- _____ ข. ลุกขึ้น แล้วกล่าวโทษกับเพื่อนว่าพื้นไม่เรียบ
- _____ ค. ลุกขึ้นยิ้ม แล้วพูดกับเพื่อนว่าตนเองเดินซุ่มซ่ามเอง
40. ถ้านักเรียนมีสัมผัสที่ 6 ได้ยินเสียงและภาพที่คนอื่นมองไม่เห็น นักเรียนจะอย่างไร
- _____ ก. ปรึกษาผู้ปกครองหรือเพื่อนสนิท
- _____ ข. นำมาใช้ประโยชน์และช่วยเหลือคนอื่น
- _____ ค. เก็บไว้ไม่กล้าบอกใคร กลัวจะถูกกล่าวหาว่าบ้า
41. ถ้านักเรียนมีโอกาสพุดกับเพื่อนต่างเพศ คนที่นักเรียนแอบปลื้มอยู่ นักเรียนจะอย่างไร
- _____ ก. ไม่กล้าพุดหรือสบตา
- _____ ข. ตื่นเต้นมาก แต่พยายามพุดให้เป็นปกติที่สุด
- _____ ค. พุดคุยให้มากที่สุดเพราะอาจไม่มีโอกาสดี ๆ อย่างนี้อีก

42. ถ้านักเรียนมีเวลาในการดูหนังสือน้อย นักเรียนจะอย่างไร
- _____ ก. แบ่งเวลาสำหรับการดูหนังสือ
- _____ ข. ดูเท่าที่ดูได้ เมื่อใกล้เวลาสอบจัดตัวกับเพื่อนๆ
- _____ ค. ไม่กังวลเพราะทุกคนอยู่ในสภาพเดียวกัน
43. นักเรียนมีปัญหาที่กลุ้มใจมาก ในเวลากลางคืนนักเรียนจะนอนหลับยาก นักเรียนจะอย่างไร
- _____ ก. อ่านหนังสือเรียน
- _____ ข. กินยานอนหลับชนิดที่ไม่มีโทษ
- _____ ค. นั่งสมาธิทำจิตใจให้สงบ
44. เวลามีปัญหาเกิดขึ้น นักเรียนจำเป็นต้องตัดสินใจอย่างเร่งด่วนจะตัดสินใจโดย
- _____ ก. การเสี่ยงทาย
- _____ ข. ปรึกษาคนอื่น ๆ ที่คิดว่าช่วยได้
- _____ ค. ใช้ความคิดและเหตุผลของตัวเองเป็นสำคัญ
45. ขณะนั่งรถกลับบ้าน นักเรียนเห็นรถชนคนเดินข้ามถนนบนทางม้าลายแล้วขับรถหนีไปนักเรียนจะอย่างไร
- _____ ก. กลับบ้านมาเล่าให้ผู้ปกครองฟัง
- _____ ข. รีบจดทะเบียนรถที่ชนแล้วหนีเพื่อบอกตำรวจ
- _____ ค. โทรแจ้งตำรวจแล้วนำคนเจ็บส่งโรงพยาบาล
46. ถ้านักเรียนโกรธผู้ปกครองของนักเรียนมากเพราะไม่มีเหตุผล แต่นักเรียนทำอะไรไม่ได้ จะอย่างไร
- _____ ก. พุดระบายกับเพื่อนสนิท
- _____ ข. ขังตัวเองในห้องไม่พูดกับใคร
- _____ ค. พยายามทำใจให้ได้เพราะเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้
47. เมื่อไปเข้าแถวซื้อบัตรชมภาพยนตร์ นักเรียนเห็นคนแทรกเข้ามาด้านหน้า นักเรียนจะอย่างไร
- _____ ก. ปลอมไป ถือว่าทำบุญ
- _____ ข. โวยวาย ให้ไปต่อท้ายแถว
- _____ ค. มองหน้าเขาตั้งแต่หัวจดเท้า ให้เขารู้สึกตัว

48. เมื่อนักเรียนพยายามอ่านหนังสือมากกว่าทุกครั้งที่มีการสอบปลายภาคเรียนแต่นักเรียนก็ยังทำคะแนนได้น้อยอีก นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ไม่สนใจอ่านอีกเพราะอ่านหรือไม่อ่านมีค่าเท่ากัน
- _____ ข. ให้เพื่อนที่เรียนเก่งกว่ามาช่วยสอนวิธีการดูหนังสือ
- _____ ค. เปลี่ยนวิธีการอ่านแบบท่องจำมาอ่านเพื่อความเข้าใจ

49. ถ้ามีคนจ้องมองและคอยตามนักเรียนตลอดเวลาไม่ว่านักเรียนจะทำอะไรแม้กระทั่งนักเรียนนั่งกินข้าว นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ระวังตัวไม่เดินคนเดียว
- _____ ข. เดินหนีและไม่กล้ามาโรงเรียนอีก
- _____ ค. ทำเป็นไม่เห็นแล้วรีบไปปรึกษากับอาจารย์

50. หากนักเรียนเป็นโรคคลื่นหัวใจรั่ว ออกกำลังกายมากจะเหนื่อยและหายใจไม่ทันแต่ต้องเรียนวิชาพลศึกษานักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. บอกอาจารย์ก่อนเรียน
- _____ ข. ไม่สนใจเพราะยากเรียนวิชานี้
- _____ ค. ระวังตัวไม่ให้ออกกำลังกายเกินความสามารถ

51. ถ้านักเรียนเป็นคน ที่เพื่อนต่างเพศพากันรังเกียจเพราะเป็น นักเลงประจำโรงเรียน นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. แยกตัวออกจากเพื่อนๆ
- _____ ข. ปรับปรุงตนเองให้เพื่อนยอมรับ
- _____ ค. คบเฉพาะคนที่อยากคบนักเรียน

52. ถ้าทางโรงเรียนจัดทัศนศึกษา บังเอิญนักเรียนมาช้ต้องนั่งกับเพื่อนต่างห้องนักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. ขอแลกที่นั่งกับเพื่อน
- _____ ข. ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่
- _____ ค. นั่งเฉยๆรอเวลาให้ถึงที่ทัศนศึกษา

53. เพื่อนของนักเรียนแนะนำให้รู้จักกับเพื่อนเก่า ต่อมานักเรียนพบกับเขา
ที่ห้างสรรพสินค้าเขาเดินเข้ามาทักทาย นักเรียนจะอย่างไร

- ☐ ก. แกล้งทำเป็นจำไม่ได้
- ☐ ข. ยิ้มให้แต่ไม่รู้จะพูดอะไรด้วย
- ☐ ค. ยิ้มให้พร้อมทั้งพูดทักทายเพื่อนคนนั้น

54. ในงานเลี้ยงฉลองหลังจากสอบเสร็จทุกคนต่างคุยกันอย่างสนุกสนานแต่นักเรียน
อยากกลับบ้านมากอย่างไร

- ☐ ก. โทรศัพทให้พ่อแม่รับ
- ☐ ข. นั่งหลับรอเวลากลับบ้าน
- ☐ ค. พูดคุยกับเพื่อนเพื่อรอเวลากลับบ้าน

55. ขณะที่นักเรียนกินขนม มีเด็กมายืนมองนักเรียนกิน นักเรียนจะอย่างไร

- ☐ ก. แบ่งขนมให้เด็กกิน
- ☐ ข. ย้ายไปนั่งกินขนมที่อื่น
- ☐ ค. ให้เงินเด็กไปซื้อขนมกิน

56. ถ้านักเรียนเป็นตัวแทนห้อง เข้าแข่งขันเป็นประธานนักเรียน แต่นักเรียนแพ้เพื่อน
อีกห้อง นักเรียนจะอย่างไร

- ☐ ก. หลบหน้าเพื่อนๆ เพราะอายมาก
- ☐ ข. เข้าไปแสดงความยินดีกับเพื่อนที่ชนะ
- ☐ ค. ยอมรับความพ่ายแพ้ จากการแข่งขัน

57. ถ้านักเรียนกังวลใจที่ไม่มีเงินซื้อของที่ต้องการ นักเรียนจะอย่างไร

- ☐ ก. ข่มใจไม่ให้อยากได้
- ☐ ข. ขอยืมเงินเพื่อนแล้วใช้คืนในภายหลัง
- ☐ ค. ใช้จ่ายอย่างประหยัด ซื้อเท่าที่จำเป็น

58. เมื่อนักเรียนมีเรื่องไม่สบายใจ นักเรียนจะอย่างไร

- ☐ ก. ขอคำปรึกษาจากบิดา มารดา
- ☐ ข. เล่าให้เพื่อนฟังเพื่อระบายความทุกข์
- ☐ ค. ปลั่งไปเรื่อย ๆ อะไรจะเกิดก็ต้องเกิด

59. เมื่อนักเรียนรู้สึกว่ามีเพื่อนแท้ นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. คิดเสียว่าเพื่อนไม่สำคัญ
 _____ ข. พยายามปรับปรุงตนเองให้เข้ากับเพื่อนได้
 _____ ค. มองหาเพื่อนใหม่ๆ
60. ถ้านักเรียนคิดว่าอาจารย์สอนไม่ดีไม่ตั้งใจสอน นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. ไม่สนใจเรียนหรือนิ่งหลับ
 _____ ข. ตั้งใจเรียน
 _____ ค. หาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเมื่อมีเวลาว่าง
61. เมื่อนักเรียน เรียนคณิตศาสตร์ไม่ทันเพื่อน นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. ค้นคว้าเพิ่มเติมก่อนเข้าเรียนครั้งต่อไป
 _____ ข. ให้เพื่อนช่วยอธิบายเพิ่มเติม
 _____ ค. สนใจวิชาอื่นแทน
62. หากนักเรียนได้รับเลือกตั้งให้เป็นประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
 _____ ก. ฝึกและศึกษาด้านประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น
 _____ ข. พยายามทำหน้าที่ ที่รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ
 _____ ค. ขอดอนตัวเนื่องจากนักเรียนคิดว่าไม่มีความสามารถพอที่จะทำได้
63. ถ้าเกิดปัญหาขึ้น นักเรียนจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เสมอ แต่มีบางปัญหาที่ยากและซับซ้อนจนนักเรียนไม่สามารถแก้ได้ในทันที นักเรียนจะอย่างไร
 _____ ก. ค่อยๆคิดหาหนทางแก้ไข
 _____ ข. ปลดปล่อยเวลาช่วยแก้ปัญหาทุกอย่าง
 _____ ค. ปรึกษาคณที่มีประสบการณ์มากกว่า
64. ถ้านักเรียนเป็นคนช่างหลงช่างลืมขนาดหนัก นักเรียนจะแก้ไขโดยวิธีใด
 _____ ก. หาวิธีท่องจนจำได้
 _____ ข. จดใส่สมุดบันทึกไว้
 _____ ค. ให้เพื่อนสนิทช่วยเตือน

65. ถ้ามีเพื่อนในห้องมาพูดกับนักเรียนว่านักเรียนเป็นคนใจแคบ นักเรียนจะทำอย่างไร

- _____ ก. รีบถามหาเหตุผลทันที
- _____ ข. กังวลใจกลัวเพื่อนในห้องจะเลิกคบ
- _____ ค. หยุดคิดก่อนถามเพื่อนว่าเพราะอะไร

66. เพื่อนๆในห้องชอบล้อนักเรียนว่าเป็นตัวตลกประจำห้อง นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. อาย ไม่อยากเข้าห้องเรียน
- _____ ข. ยอมรับด้วยความยินดีอย่างยิ่ง
- _____ ค. ไม่สนใจเดี๋ยวเพื่อนก็เลิกล้อไปเอง

67. นักเรียนคิดว่าตัวเองเป็นคนอย่างไร

- _____ ก. ทนคนทนเหตุการณ์
- _____ ข. ปรับตัวได้ทุกสถานการณ์
- _____ ค. หลีกเลียงได้ทุกสถานการณ์

68. ถ้านักเรียนทำความผิดไว้ มีคนนำมาเปิดเผยจนนักเรียนอายมาก นักเรียนจะอย่างไร

- _____ ก. หลบไปทำใจก่อน
- _____ ข. ปฏิเสธทันทีว่ามีคนใส่ร้ายตนเอง
- _____ ค. อธิบายว่าทำไปเพราะความจำเป็น

ตอนที่ 2 แบบวัดบุคลิกภาพ

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือตามเงื่อนไขดังนี้

- ✓ ใช้ ถ้าท่านมีความรู้สึก ความคิดเห็น หรือพฤติกรรมที่สอดคล้องกับข้อความนั้น
 ✓ ไม่ใช่ ถ้าท่านมีความรู้สึก ความคิดเห็น หรือพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับข้อความนั้น

ลำดับ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ในการทำงานกลุ่มข้าพเจ้าจะเป็นตัวแทนกลุ่มออกไปรายงานหน้าชั้นเสมอ		
2	ข้าพเจ้ากล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมและในชั้นเรียน		
3	ข้าพเจ้าชอบตอบคำถามในขณะเรียน		
4	เมื่อมีปัญหาหรือไม่สบายใจข้าพเจ้าจะพูดให้คนที่ไว้ใจฟัง		
5	ข้าพเจ้าทักท้วงครูเมื่อเห็นว่าครูอาจสอนผิด		
6	ข้าพเจ้ามีความคิดอย่างไรจะพูดออกมาตรงๆไม่อ้อมค้อม		
7	ข้าพเจ้าชอบทำในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ		
8	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกเมื่อเผชิญกับสิ่งที่ตื่นเต้นโลดโผน		
9	ข้าพเจ้ามักสบตาคู่สนทนา		
10	ถ้ามีคนมาที่บ้านข้าพเจ้าจะเข้าไปต้อนรับทันทีแม้ว่าเป็นคนที่ไม่รู้จัก		
11	เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมข้าพเจ้าจะให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ		
12	ข้าพเจ้าไม่พูดให้ร้ายหรือเลียดสีผู้อื่น		
13	ข้าพเจ้าเชื่อฟังคำอบรมสั่งสอนของพ่อแม่และอาจารย์		
14	ข้าพเจ้าระมัดระวังคำพูดของข้าพเจ้าไม่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกต่ำต้อย		
15	ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าสลดเมื่อเห็นผู้อื่นมีความทุกข์		
16	เมื่อพบอาจารย์หรือผู้อาวุโสกว่าข้าพเจ้าจะทำความเคารพ		
17	ข้าพเจ้าชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับความเดือดร้อน		
18	ข้าพเจ้าเอาใจใส่ในทุกข์สุขของเพื่อนๆและคนรอบข้าง		
19	เมื่อข้าพเจ้าเสนอความคิดเห็นเพื่อนๆมักให้การยอมรับ		
20	ข้าพเจ้าคิดว่าตัวเองเป็นที่รักของทุกคนในครอบครัวและเพื่อนๆ		
21	ข้าพเจ้ามาโรงเรียนแต่เช้าเพื่อทำความสะอาดห้องเรียนเมื่อเป็นเวรทำความสะอาด		
22	ข้าพเจ้าส่งการบ้านทุกครั้ง		
23	ข้าพเจ้าจะแบ่งขนมให้เพื่อนๆทุกคนเท่าๆกัน		
24	แม้เพื่อนทำผิดข้าพเจ้าจะเข้าข้างเพื่อน		
25	ข้าพเจ้ายอมพูดเท็จเพื่อให้ข้าพเจ้าหรือเพื่อนพ้นผิด		

(ต่อ)

ลำดับ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
26	ข้าพเจ้าบอกครูว่าทำงานเสร็จแต่ลืมเอามาทั้งๆที่ยังไม่เสร็จ		
27	เมื่อข้าพเจ้าได้รับเงินทอนเกินข้าพเจ้าจะไม่คืนเพราะเป็นความบกพร่องของคนขายเอง		
28	ข้าพเจ้ามักบอกแม่ว่ามาทำงานที่โรงเรียนแต่ไปเที่ยวกับเพื่อน		
29	ข้าพเจ้าเก็บเงินได้ถ้าไม่มีใครเห็นข้าพเจ้าจะไม่บอกครู		
30	ข้าพเจ้าจะเป็นที่ปรึกษาของเพื่อนๆเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ		
31	ข้าพเจ้าจะรู้สึกไม่พอใจเมื่อถูกผู้อื่นตำหนิ		
32	เมื่อมีผู้แสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งข้าพเจ้าจะโต้แย้งทันที		
33	ข้าพเจ้ามักถูกผู้อื่นว่าเป็นคนเจ้าอารมณ์		
34	วันไหนข้าพเจ้าโกรธใคร อารมณ์จะชุนมั่วทั้งวัน		
35	แม้ว่าเพื่อนจะยั่วโทสะข้าพเจ้าก็จะเฉยๆ		
36	ข้าพเจ้าจะแสดงความไม่พอใจทันทีเมื่อไม่พอใจคำพูดเพื่อน		
37	ข้าพเจ้ามักควบคุมความรู้สึกของตนเองไม่ได้เมื่อถูกวิพากวิจารณ์		
38	ข้าพเจ้ามีความมั่นใจในการทำงาน		
39	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมความรู้สึกได้		
40	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองมีอารมณ์และจิตใจไม่คงที่		
41	เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าจะเข้าห้องสมุดอ่านหนังสือ		
42	ข้าพเจ้ามักจะเตรียมอ่านบทเรียนไว้ล่วงหน้า		
43	ข้าพเจ้ามักเป็นผู้อธิบายวิชาที่เรียนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ		
44	ข้าพเจ้าแก้ปัญหาได้ดีกว่าเพื่อน		
45	ข้าพเจ้ามักจะเป็นผู้คิดริเริ่มในการทำกิจกรรมต่างๆ		
46	เมื่ออาจารย์สั่งงานข้าพเจ้าจะใช้ความคิดของตนเองไม่ลอกเลียนแบบใคร		
47	ข้าพเจ้าชอบนำวัสดุต่างๆมาดัดแปลงให้มีความแปลกใหม่		
48	ข้าพเจ้าพยายามปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น		
49	เมื่อจะทำสิ่งใดข้าพเจ้าจะต้องคำนึงถึงผลที่จะตามมา		
50	ข้าพเจ้าจะหนีเรียนหรือไม่ตั้งใจเรียนในวิชาที่ไม่ชอบ		

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์วิญญา วิศาลาภรณ์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร. สุพพร เข้มแข็ง	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวชลธิชา บุญเลี้ยง
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 141/1 หมู่ที่ 6 ต.พลา อ.บ้านฉาง จ.ระยอง 21130
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ผู้ช่วยงานวัดผลและประเมินผล แผนกประถม หัวหน้างานวิจัยและพัฒนา (ฝ่ายวิชาการ)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอัสสัมชัญระยอง อำเภอมือง จังหวัดระยอง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดพลา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาปีที่ 3 (คณิตศาสตร์ – วิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนสิงห์สมุทร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 (วิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนสิงห์สมุทร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2540	ครุศาสตร์บัณฑิต (การประถมศึกษา) เกียรตินิยมอันดับ 2 จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร